

LUND UNIVERSITY

Glimmingehus festsal

En byggnadsarkeologisk undersökning

Williamsson, Sara; Westergren, Tina

2024

Document Version:
Förlagets slutgiltiga version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):
Williamsson, S., & Westergren, T. (2024). *Glimmingehus festsal: En byggnadsarkeologisk undersökning*. (Report series, Department of Archaeology and Ancient History; Nr 103). Department of Archaeology and Ancient History, Lund University.

Total number of authors:
2

Creative Commons License:
CC BY

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:
Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

Glimmingehus festsal

En byggnadsarkeologisk undersökning

SARA WILLIAMSSON & TINA WESTERGREN

INSTITUTIONEN FÖR ARKEOLOGI OCH ANTIKENS HISTORIA | LUNDS UNIVERSITET
REPORT SERIES, DEPARTMENT OF ARCHAEOLOGY AND ANCIENT HISTORY, NO. 103

Glimmingehus festsal

– en byggnadsarkeologisk undersökning

Rapport över byggnadsarkeologiska undersökningar
av Glimmingehus, Vallby 5:1, Vallby socken,
Simrishamns kommun, Skåne län

Sara Williamsson & Tina Westergren

University of Lund
REPORT SERIES,
DEPARTMENT OF ARCHAEOLOGY AND ANCIENT HISTORY
No. 103
Lund 2024

© Sara Williamsson & Tina Westergren 2024

© Department of Archaeology and Ancient History

Forskningen i denna rapport finansierades av Anders Althins Stiftelse och av Ebbe Kocks stiftelse. Tryckningen av denna rapport finansierades av Ebbe Kocks stiftelse.

Omslagsfoto: Fönsteromfattningar av Komstadkalksten, upptäckta i en sekundär igenmurning av Sten Anjou 1925, återfunna på Glimmingehus vind i samband med undersökningen 2011.

Foto: Tina Westergren, 2011.

Upphovsrätt, där inget annat anges, enligt Creative Commons licens CC BY, erkännande 4.0 Sverige.

Villkor på <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.sv>

ISBN 978-91-89874-55-8 (tryck)

ISBN 978-91-89874-56-5 (digitalt)

ISSN 0281-3440

Glimmingehus festsal

– en byggnadsarkeologisk undersökning

Innehållsförteckning

Inledning	4
Syfte och frågeställningar	5
Beskrivning av Glimmingehus	5
Metoder och dokumentation	8
Äldre beskrivningar och tidigare forskning	11
Beskrivning av rum 1	15
Rum 1, faser	16
Beskrivning av rum 2	20
Rum 2, faser	21
Stenhuggarmärken	25
Avslutande diskussion och sammanfattning	27
Litteratur och källor	33

Bilagor

1. Ritningar, skala 1:100 och 1:20
2. Kontextregister
3. Stratigrafiska matriser
4. Fotoregister

Inledning

I sydöstra Skåne, ca en halv mil från Östersjön, ligger det fasta stenhuset Glimmingehus. Byggnaden beskrivs av Riksantikvarieämbetet som "Nordens bäst bevarade medeltida borg" (RAÄ 2024) och den började uppföras år 1499 av det danska riksrådet och länsmanen Jens Holgersen Ulfstand. Även om många undersökningar har gjorts av och omkring Glimmingehus så kvarstår en del frågetecken kring de översta våningarnas ursprungliga form och användning. Med anledning av detta genomförde undertecknade under tre veckor hösten 2011 en byggnadsarkeologisk undersökning av de rum som idag kallas *Riddarsalen* och *Skytteloftet* (i undersökningen kallade rum 1 respektive rum 2). Fokus låg främst på att få fram en stratigrafi över rummets putslager, för att på så vis kunna undersöka de ursprungliga rumsindelningarna och därmed även rumsfunktionerna. Andra frågor som berördes handlade om utformningen och placeringen av den trappa som förbundit de två rummen samt hur användningen av Glimmingehus förändrats över tid. Även spår efter själva byggnationen dokumenterades och analyserades. Undersökningen bekostades av Anders Althins stiftelse, och flera av resultaten publicerades i en artikel (Lind & Westergren, 2014).

Dokumentationen, som låg till grund för analys och resultat, kunde dock inte publiceras i det sammanhanget. Den krävde dessutom ytterligare bearbetning för att kunna tillgängliggöras. Tack vare generös finansiering från Ebbe Kocks stiftelse har detta nu möjliggjorts, och allt material utom de digitala fotografierna publiceras i denna rapport. Information om fotografiernas innehåll finns som en bilaga och fotofilerna lagras för framtida bruk på en forskningsserver vid Lunds universitet.

Vi vill rikta ett stort tack till docent Barbro Sundnér som under dessa år vid flera tillfällen bistått med erfarenhet, sakkunskap och välplacerade mentala knuffar. Det har varit till ovärderlig hjälp! Ett stort tack även till personalen på Glimmingehus som ställt upp och hjälpt oss med allt från att låsa upp till framletande av bygglampor då våra egna gett upp. Sist men inte minst, tack till alla omkring oss som tålmodigt lyssnat när vi entusiastiskt pratat om Glimmingehus putslager, bomhål och stenhuggarmärken. Det finns en överhängande risk att vi *inte* kommer sluta göra det i och med denna rapport, eftersom vi hoppas att det nu kommer att bli lättare för andra att ta ställning till våra tolkningar. Som rapporten och artikeln visar finns det en stor potential för fortsatt forskning kring byggnadens användning och utseende.

Fig. 1 Glimmingehus fotograferat från väster. Foto: Sara Williamsson, 2024.

Syfte och frågeställningar

Den byggnadsarkeologiska undersökningens huvudsyfte var att reda ut vilka förändringar som skett i de översta våningarna på Glimmingehus (våning 2 och 3), och särskilt då i rummen som idag kallas för Riddarsalen och Skytteloftet (för en mer detaljerad presentation av Glimmingehus rumsindelning, se t.ex. Nilsson & Landén 1999). I dokumentationsmaterialet och i denna rapport har de medvetet givits de mer neutrala beteckningarna rum 1 respektive rum 2. Dessa två rum bedömdes särskilt intressanta, då de i tidigare forskning är utrymmen som man haft delade meningar om. Dessutom hänger rummens föreslagna funktioner tätt samman med de två huvudteorier som finns kring borgens övergripande funktion: en militär byggnad med ett tydligt försvarssyfte eller ett skrytbygge kopplat till borgbyggarens sociala identitet (se t.ex. Olsen 2011; Ödman 2004; Reisnert 1999; Hahr 1917). Intentionen med undersökningen var också att undersöka på vilket sätt byggnadsarkeologi kan bidra med ny kunskap till en redan väl undersökt byggnad. Undersökningen genomfördes med ett fokus på rummens putslager och en stratigrafisk analys av lagren kopplades till olika händelser i borgens historia.

Frågeställningarna var:

- Hur såg Riddarsalen (rum 1) på våning 2 och Skytteloftet (rum 2) på våning 3 ut ursprungligen, och vad kan det säga oss om rummens funktion/-er?
- Hur såg den ursprungliga trappan mellan de två våningsplanen ut, och vilken placering hade den?
- Borgens användning förändrades över tid. Vad kan den stratigrafiska analysen berätta om dessa förändringar?

Beskrivning av Glimmingehus

Enligt en stentavla över Glimmingehus enda ingång påbörjades bygget av stenhuset 1499, och det stod troligtvis färdigt 1505 (Gardelin 1998: 3). Byggherre var det danska riksrådet och länsmanen Jens Holgersen Ulfstand, som vid uppförandet var gift med Margareta Arvidsdotter Trolle. Borgen ligger i Vallby socken, och både Jens Holgersen och hans far Holger Henriksen är begravda i Vallby kyrka, ca 2 km väster om Glimmingehus. Familjen var en av de ledande danska frälseätterna vid 1400-talets slut, och tre år efter Jens Holgersens död, 1526, antog man namnet Ulfstand (Skansjö 1999: 28ff). På medeltiden var Tommarp närmaste stad, ca 5 km norr om Glimmingehus. Idag ligger tätorten Östra Tommarp på samma plats (Carelli 2007: 171). Även landskapet omkring Glimmingehus har förändrats – uppodlade åkrar breder idag ut sig omkring borgen, men pollenanalyser visar att omgivningarna på medeltiden bestod av våtmarker, där stenhuset uppfördes på en låg höjd (Regnell 1994).

En besökare möts idag av en kringbyggd borggård på en fyrkantig holme, där stenhuset utgör den södra delen. Holmen är omgiven på alla sidor av en vattengrav med kallmurade kanter, framgrävd och rekonstruerad på 1930-talet (Ödman 1999: 115). De fasta stenhusen, som Glimmingehus är en representant för, kännetecknas bl.a. av att ha flera funktioner, som bostad, representation och försvar, i en och samma byggnad (Andersson 1962). Senare forskning har dock tonat ner betydelsen av försvaret, och Rikke Agnete Olsen menade t.ex. i sin bok *Borge i Danmark* att många av försvarsanläggningarna på de fasta stenhusen saknade praktisk funktion, samt att vallgravarna främst anlades för att signalera social status (Olsen 1996: 101ff).

Själva stenhuset är 29 m långt i öst-västlig riktning, 13 m brett och 26 m högt. Det består av tre våningsplan, källare samt vind. Från de översta våningarna kan man vid klart väder se Östersjön, kusten ligger ca 5 km åt sydost. På källarplanet är murtjockleken ca 230 cm, för att sedan smalna av uppåt i byggnaden till ca 190 cm på våning 3.

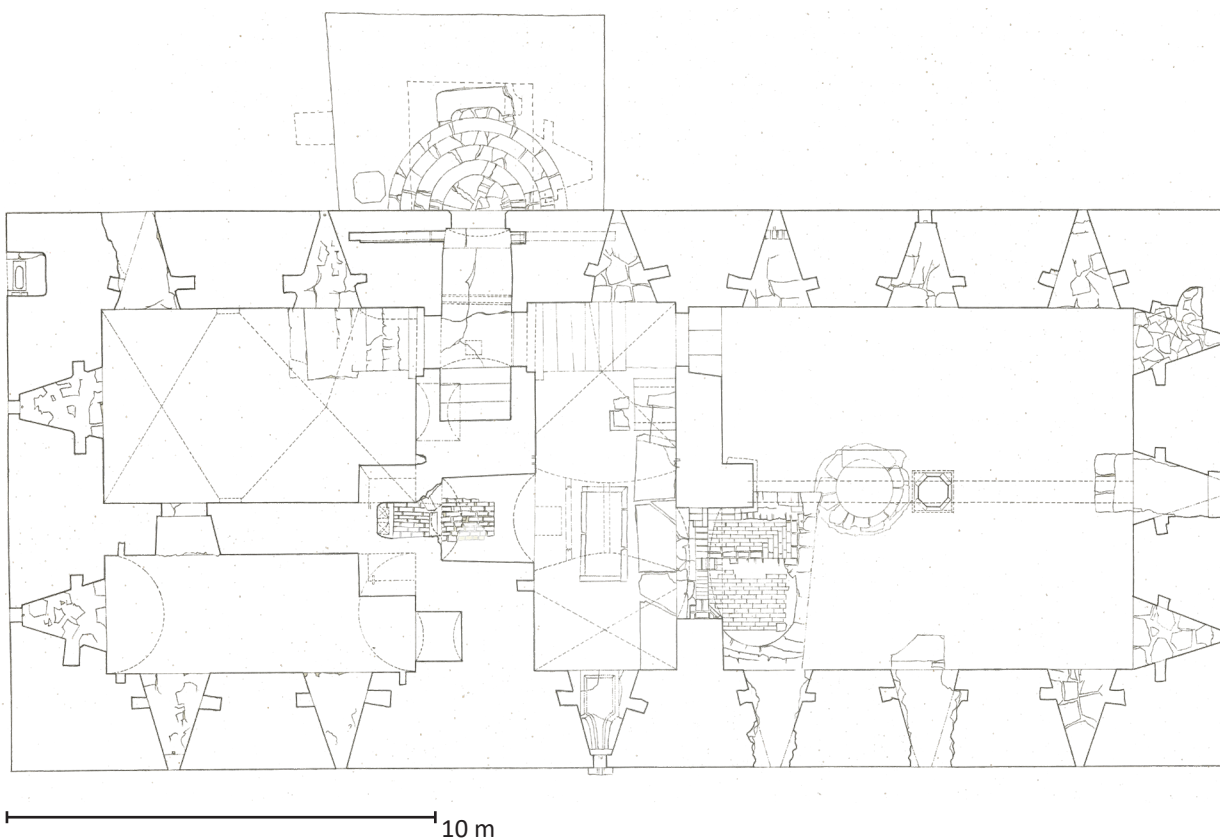

Fig. 2A Glimmingehus källare, uppmätt 1925 av Sten Anjou. Norr är uppåt i ritningen. Framför ingången har Gunnar Svahnström 1937 lagt till en fyrkantig utbyggnad som man fann vid utgrävningar samma år. Rummen i källaren benämns idag, från öster och västerut: folkstuga, kök, trapphus och förrådsutrymmen. SE/ATA/ARK3_2-10/J 1. Public domain.

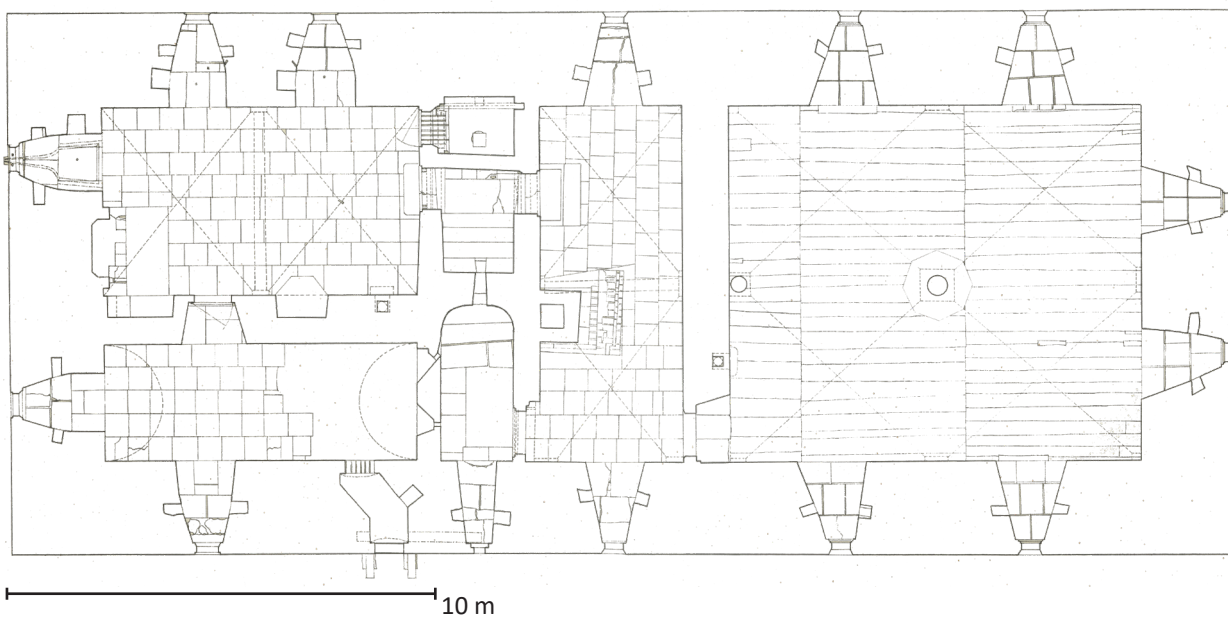

Fig. 2B Glimmingehus första våning, uppmätt 1925 av Sten Anjou. Norr är uppåt i ritningen. Rummen på våningen benämns idag, från öster och västerut: borgstuga, förmak, trapphus, dagligstuga och kammare. SE/ATA/ARK3_2-10/J 1. Public domain.

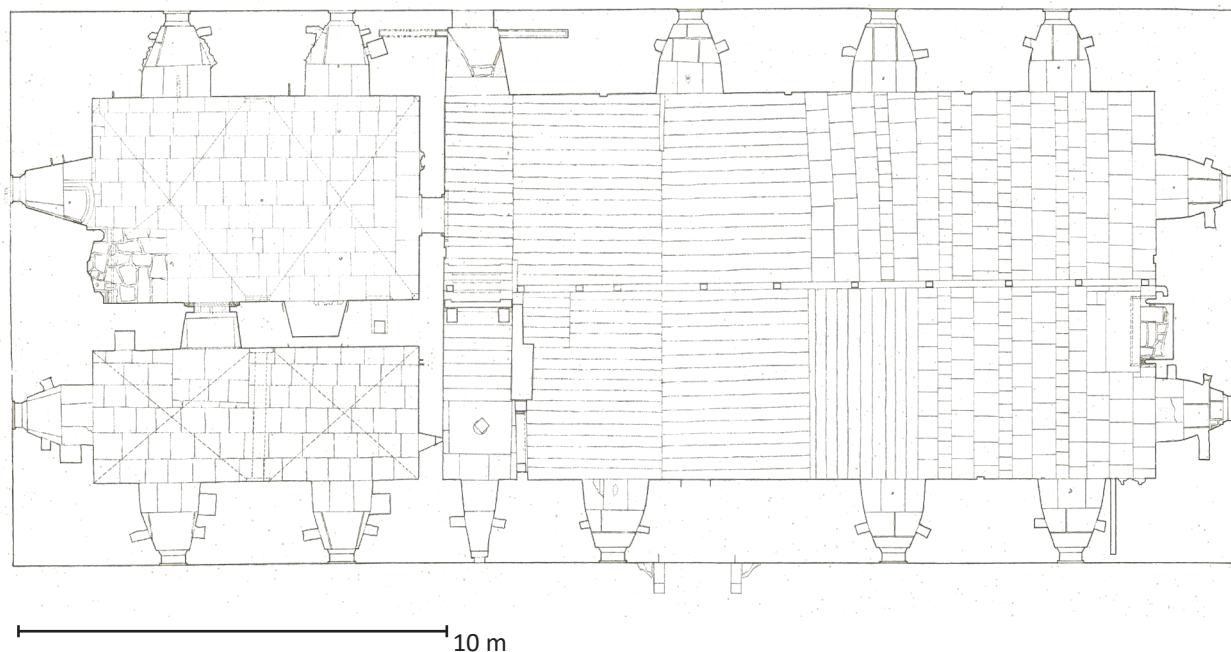

Fig. 2C Glimmingehus andra våning, uppmätt 1925 av Sten Anjou. Norr är uppåt i ritningen. Rummen på våningen benämns idag, från öster och västerut: riddarsal (rum 1), frustuga och kammare. Notera de olika golvmaterialen i Riddarsalen, spisen på östra väggen samt dörröppningen i norra väggen. På södra väggen sticker basen till en nu försvunnen privet ut. I mitten av rummet har Anjou ritat en sentida stödkonstruktion av trä. SE/ATA/ARK3_2-10/J 1. Public domain.

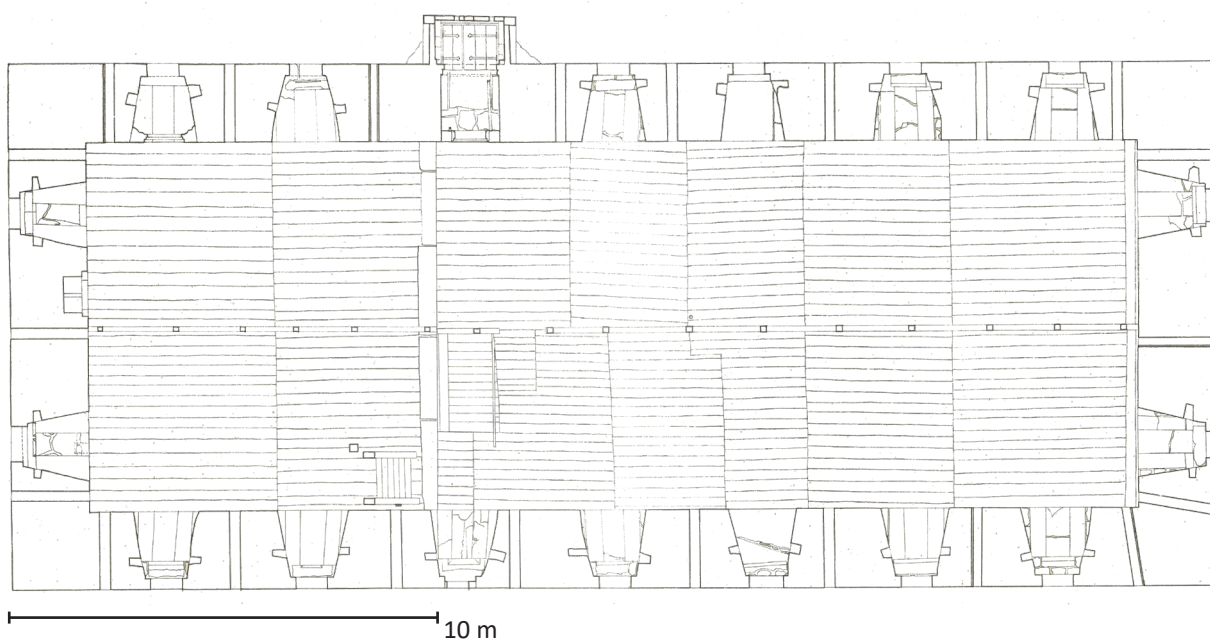

Fig. 2D Glimmingehus tredje våning, uppmätt 1925 av Sten Anjou. Norr är uppåt i ritningen. Rummet benämns idag som skytteloft (rum 2). Notera utgången till ett karnap på norra sidan, samt den stenkant som går i nord-sydlig riktning på golvet strax väster om karnapet. Stenkanten markerar en nivåskillnad i golvet. I fönsternischerna är sittbänkar synliga, och mellan fönsteröppningarna finns genomgående hål i muren. SE/ATA/ARK3_2-10/J 1. Public domain.

Murarna består av både regelbundna och oregelbundna block av Hardebergasandsten. Hörnkedjorna består av välhuggen gotländsk kalksten och gavelröstena av lokal Komstadkalksten (Gardelin 1998: 11). Taket är ett understruket tegeltak som ligger direkt på läkten och takstolarna består av virke som främst har daterats till två olika faser: 1400- och 1700-tal. Den äldsta fasen består av gotländsk furu (Bartholin 1995). Takstolskonstruktionen är en långstol med fem huvudtakstolar där vertikala bjälkar, kallade kungar, tillsammans med snedsträvor och dragare binder samman konstruktionen i längsgående riktning. Kungarnas nedre del vilar idag på kraftiga bockar som står på vindsgolvet (Hædersdal 2004).

Den enda ingången från markplan är placerad på nordsidan, och härifrån kan man antingen gå ner i källaren eller fortsätta rakt fram upp i en stentrappa som leder till första våningen. Källaren och första våningen har en liknande planlösning med trapphuset placerat ungefär i mitten och två rum på vardera sidan. Rakt ovanför den första trappan finns ytterligare en stentrappa som leder upp till andra våningen. När man kommer ut från trapphuset på våning 2 befinner man sig i en stor sal som utgör våningsplanets östra del. Salen kallas idag för Riddarsalen, och utgör undersökningens rum 1. I rummets södra vägg finns en nu igenmurad utgång som på utsidan har mynnat ut ovanför två utskjutande kragstenar, och i rummets norra vägg finns ytterligare en dörröppning, vars nederdel är igenmurad. I rummet finns åtta stickbågiga fönsternischer med sittbänkar av sten på vardera sida. På den östra väggen finns en öppen spis av gotländsk kalksten. Västra delen av våningsplanet består av två rum som i storlek motsvarar de västra rummen på första våningen. Ovanför stentrappan leder en trärappa upp till nästa våningsplan. Våning 3 består av ett enda stor rum, ofta kallat Skytteloftet, i undersökningen benämnt som rum 2. Våningsplanet har 17 stickbågiga fönsternischer med sittbänkar av sten och en dörröppning som leder ut till ett korsvirkeskarnap, placerat rakt över ingången till stenhuset. På södra sidan av rummet leder ytterligare en trärappa upp på vinden.

För en närmare beskrivning av interiören, se t.ex. Nilsson & Landen 1999 eller Gardelin 1998.

Metoder och dokumentation

Ett koordinatsystem som markerade varje meter i höjd- och sidled sattes upp på väggarna i Rum 1 och 2. Varje koordinat benämndes utifrån rumsnummer, väderstreck, sin placering i förhållande till origo samt en bokstav som angav vilken höjd på väggen koordinaten befann sig på. Varje vägg gavs ett separat origo, som varierade i placering då koordinatsystemet fördes över från närliggande vägg via hörnen. I rum 2 finns t.ex. origo för södra väggen i östra hörnet, men på norra väggen i västra hörnet. Ett exempel på hur koordinatbeteckningen kunde se ut är: 2 N 8 A, där 2 betyder rum 2, N betyder att det är den norra väggen, 8 att punkten befinner sig 8 m från origo och A anger den nivå som befinner sig högst upp på väggen.

Väggarna fotograferades sedan på ett avstånd av 4 m, och med hjälp av koordinatsystemet kunde fotografierna rektifieras i Adobe Illustrator för att sedan förstoras eller förminskas till olika skalor. Fotografierna fogades slutligen samman och bildade underlag för ritningarna, som gjordes digitalt i Adobe Photoshop. Utifrån fotografiernas vinkel uppstod felaktigheter i hur takbjälkarna avbildats i genomskärning på ritningarna, men då fokus i undersökningen låg på väggarna bedömdes det inte påverka resultatet. Ritningarna gjordes i skala 1:100 för att ge en överblick för läsaren, samt i skala 1:20 (se bilaga 1).

De olika putslagren och i viss mån även andra händelser som satt spår i rummen tilldelades separata kontextnr, och beskrevs på kontextblanketter (sedan tidigare utvecklade av Barbro Sundnér). Bedömningen av stenarter bygger på en stenartsbestämning som geolog Ulf Sivhed genomförde på 1990-talet i samband med en steninventering på Glimmingehus (Andersson 1992). Informationen från kontextblanketterna presenteras i bilaga 2. Avgränsningarna för de olika kontexterna ritades

Registerblankett byggnadsarkeologi

Objekt	Del/rum	Datum	Signatur	Kontextr.
	Vädersträck	Kontroll (datum & signatur)	Inmätt	
	Exteriör Interiör	Ja Nej		

Stratigrafisk matris	Fysiska relationer

Naturstensmur	Tegelmur	Träkonstruktion	Öppning & omfattning	Ytbehandling	
1: Typ 2: Höjd (m) 3: Bredd (m) 4: Tjocklek (m) 5: Skalmur/Fullmur 6: Bergart 7: Stenbearbetning 8: Stenform 9: Stenstorlek (h x l) cm 10: Skifttyp 11: Skifthöjd 12: Antal skift 13: Fogtyp 14: Skolningsmaterial 15: Bruksfärg 16: Ballaststorlek 17: Återanvänd sten % 18: Övrigt	1: Typ 2: Höjd 3: Bredd 4: Tjocklek 5: Skalmur/Fullmur 6: Färg 7: Sintrat 8: Storlek (LxBxH) 9: Förband 10: Skift/meter 11: Fogtyp 12: Bruksfärg 13: Ballaststorlek 14: Återanvända stenar 15: Övrigt Arkitektoniska och tekniska detaljer	1: Typ 2: Längd (cm) 3: Bredd (cm) 4: Höjd (cm) 5: Material 6: Bearbetning 7: Sammanfogning 8: Övrigt Valv 1: Typ 2: Material 3: Kappornas tjocklek 4: Pilastrar (antal språng) 5: Kragband form 6: Ribbor form 7: Övrigt	1: Typ 2: Form interiör 3: Form exteriör 4: Dimension int (cm) bredd, höjd, diameter 5: Dimension ext(cm) 6: Djup int till ljusöppning (cm) 7: Djup ext till ljusöppning (cm) 8: Form smygens plansnitt, int 9: Form smygens plansnitt, ext 10: Form smygens botten, int 11: Form smygens botten, ext 12: Form smygens ovansida, int 13: Form smygens ovansida, ext 14: Material omfattr int 15: Material omfattr ext 16: Övrigt	1: Typ 2: Färg 3: Material 4: Tjocklek (puts) (cm) 5: Ballaststorlek :fin/mellan/grov 6: Övrigt Skada 1: Typ Vittrad/Mekanisk/Brand/Annat 2: Dimension (cm) Längd,Bredd,Höjd,Djup 3: Övrigt	
Murbrott	1: Typ 2: Material 3: Dimension (cm) bredd/höjd				
Tillsatser bruk (ange förekomst med X):		Träkol	Hår	Tegel	Växtdelar
Fotonr/fotoid	Ritningsnr/ritningsid	Inmättningsfil/filer		Provkod/koder	

Fig. 3A Kontextblankett, framsida.

Tolkningsdiskussion (diskutera grupptillhörighet & konstruktions/öppningstyp)

Grupptillhörighet (ange id)

Konstruktions/öppningstyp (ange id)

Fig. 3B Kontextblankett, baksida.

sedan in digitalt på ritningarna i skala 1:20. På ritningarna har överliggande kontexter markerats med en punkt-streckad linje, medan avgränsningar för det understa putslagret samt murar har markerats med heldragen linje. Där vägg/bjälklag varit skymt framifrån har vi markerat med en punktlinje. Kontexter som var svåra att avgränsa, t.ex. fragment av en grön färg i rum 1 (kontext 108) skrafferades för att påvisa platser där de var särskilt synliga. Den relativa kronologin mellan kontexterna presenteras i två stratigrafiska matriser, en för varje rum (se bilaga 3).

De individuella kontextnumren baseras på rumsligt sammanhang – för att ett fragment av ett putslager skulle få samma nummer som ett annat fragment krävdes fysisk kontakt mellan dessa, där man kunde se att de utgjort samma lager. Men, i vissa fall är fragmenten på Glimmingehus väggar små samtidigt som det större rumsliga sammanhanget avslöjar ett samband. Detta gäller t.ex. det vita kalklager som bitvis återfinns längst ner på väggarna i hela rum 2 (kontext 206). Det finns också mindre putslagningar som fysiskt är separerade, men där det är uppenbart på både den stratigrafiska placeringen och utseendet att det handlar om samma lagnings-tillfälle (t.ex. kontext 155). I dessa fall har vi gett alla fragmenten samma kontextnr, eftersom vi tolkat att de tillhör samma händelse. Det skall dock påpekas att ibland har det inte varit uppenbart från början att fysiskt separata spår tillhör samma kontext, varför de fått skilda kontextnummer. Information om sammankoppling finns då noterat i kontextregistret (bilaga 2). Även större kontexter som golvytor och bjälklager har getts ett gemensamt kontextnummer. Man skulle kunna argumentera för att varje bjälke i ett bjälklager bör ges ett individuellt kontextnr, för att man på så vis skall kunna särskilja de olika bjälkarna och deras utseende. Vi har dock bedömt att det inte är nödvändigt för vår frågeställning, utan har begränsat oss till att identifiera olika händelser. Så har t.ex. ett ursprungligt stengolv och ett sekundärt trägolv i rum 1 fått två olika kontextnr (kontext 106, 109).

Det skall påpekas att frågeställningen även påver-

kat kontextnumreringen åt andra hållet – i rum 1 återfanns ett likartat putslager i hela rummet, fysiskt separerat av vertikala spår efter innerväggar. För frågeställningen om rumsindelning var det viktigt att noggrant undersöka huruvida detta putslager var yngre eller äldre än innerväggarna, och om det hade samma stratigrafiska placering i hela rummet. De fysiskt separata delarna av putslagret fick därför individuella nummer (kontextnr 101, 129, 130, 142, 149, 153, 156, 175, 176 och 177) för att kunna beskrivas separat, både i den stratigrafiska matrisen och på kontextblanketterna.

I både rum 1 och 2 finns djupa fönsternischer med sittbänkar. I rum 1 har få förändringar gjorts i fönstren, varför de endast beskrivs med mått i kontextinformationen. Fönsternischerna i rum 2 har däremot genomgått flera lagningar och förändringar, vilket ger ett förändrat utseende över tid. Inom ramarna för detta projekt fanns inte tid att skapa ritningar över varje fönsternisch (17 st i rum 2), istället beskrivs nischerna och förändringarna mer detaljerat i kontextinformationen. Där noterades också vilka kontextnr som återfinns i varje fönsternisch. Nivån på dokumentationen styrdes alltså av både tidsramarna och frågeställningarna.

Äldre beskrivningar och tidigare forskning

Avsnittet fokuserar främst på de undersökta rummen och borgens översta våningar, för en mer ingående beskrivning av det allmänna forskningsläget kring Glimmingehus, se t.ex. Lind & Westergren 2014 eller Wallin 1979.

Den äldsta kända beskrivningen av Glimmingehus gjordes redan 1676, under Skånska kriget, av den svenska generalkvartermästaren Johan Hintzke. På våren detta år genomförde han en besiktning, och den 16 juni återvände han med en order om att riva ner byggnaden eftersom den bedömdes utgöra en stark försvarsanläggning där danskarna skulle kunna förskansa sig. Till sin hjälp fick han 20 bönder, något som snabbt visade sig vara för få för uppgiften – redan dagen efter skrev han till generalguvernören

Fig. 4 Ett exempel på hur fotounderlaget för ritningarna rektifierats och monterats ihop. Rum 1, södra väggen. Notera att fokus legat på att göra väggytorna så korrekta som möjligt, med följd att tak och golv stundtals skevar. Foto: Tina Westergren, 2011.

och bad om ytterligare 130 bönder. Han verkade då också ha övergett planen på att riva ner hela stenhuset, istället föreslog han att man skulle ta ner taket, skorstenarna samt bjälklagen i de två översta våningarna – särskilt den översta våningen, där man enligt Hintzke skulle kunna ställa 18 kanoner. Han föreslog också att fönstren på de nedre våningarna skulle muras igen och att en bred väg skulle anläggas över vallgraven. Arbetet avbröts dock hastigt några dagar senare då den danska flottan anföll Ystad den 25 juni (Weibull 1906: 333ff).

År 1777 besökte konstnären Carl Gustaf Gottfreid Hilffeling Glimmingehus. Hans teckningar visar bl.a. stentavlan över ingången och av reseanteckningarna framgår det att hela huset vid tidpunkten användes som sädesmagasin (Wallin 1979: 160). På 1700-talet publicerades även genom adjunkten Abraham Fischer flera äldre teckningar av skånska herresäten. Teckningarna gjordes redan 1680 av ingenjörskaptenen Gerhard Buhrman, men i publikationen gjordes de om till kopparstick och enligt titelbladet "förnyades" de. Glimmingehus syns på ett av uppslagen från sydväst, omgiven av en vattenspegel. Man kan särskilt notera att både tak och skorsten syns på bilden, trots att den bör vara gjord efter Hintzkes rivningsförsök. Det är även tydligt att gavelfönstren på våning 3 har ett annat utseende än fönstren på våningarna under. Man kan också se två utstickande priveter på byggnadens sydsida (se fig 5).

På 1810- och 1830-talen besökte den danska historikern Christian Molbech platsen, och han publicerade 1840 en detaljerad beskrivning av Glimmingehus så som det såg ut vid hans besök (redan 1812 publicerade han en kortare beskrivning i boken *Breve fra Sverige i aaret 1812*). Invändigt började Molbech med att beskriva den översta våningen, Rum 2, då det enligt honom var tydligt att det var därifrån som man lett försvaret. Han tolkade rummet som att det även ursprungligen hade varit lika stort och att det varit en plats för "knegetene og hofsvendene" att uppehålla sig. De stora fönsternischerna gav enligt Molbech en god överblick över ägorna och utgjorde likaså en bra place-

ring för kraftigare skjutvapen. Mitt på byggnaden, över ingången beskrev han att det på denna våning också fanns en "... meget svær og bred, bueformig udhugget, i Muren befæstet udbygning av Sandsteen; med omtrent ett Par alens Mellenrum" som han tyckte såg ut som antingen "[s]idostykket eller Støttepiller till en Altan", eller möjligen som en del av en vinschkonstruktion för att hissa upp ammunition och andra förnödenheter till översta våningen (Molbech 1840: 220). Det är med största sannolikhet kragstenarna till dagens karnap som beskrivs, och det är värt att notera att Molbech inte skriver något om karnapet eller om en dörröppning ut till kragstenarna. I rummet noterade han även att det fanns flera fyrkantiga, genomgående hål i väggarna. Placerade parvis och invändigt klädda med brädor tolkade han dem som skothål (Molbech 1840: 221). Vad gäller rum 1, skrev Molbech att det var ett stort rum som, liksom våningen ovanför, användes till kornmagasin. I rummet fann han spår efter två innerväggar, och han tolkade det därför som att det stora rummet ursprungligen varit uppdelat i tre. Hela våningsplanet tolkade han som bostadsdel för herrskapet (Molbech 1840: 224).

Strax efter att Molbech publicerat sin beskrivning reste konsthistorikern och professorn Carl Georg Brunius till Glimmingehus. I Antikvarisk-topografiska arkivet finns Brunius Glimmingehusritningar från 1843 och 1844 bevarade. Hans äldsta skriftliga beskrivning av stenhuset publicerades 1844 i den danska *Historisk tidsskrift*, som Molbech för övrigt var redaktör för. Även Brunius tolkade den tredje våningens stora rum (rum 2) som viktigt för Glimmingehus försvar, en plats där tyngre eldvapen kunde ställas upp och där handvapen kunde användas genom de brädklädda, fyrkantiga hålen (Brunius 1844: 600ff). I texten beskriver han också en korsvirkeskonstruktion ovanpå de utskjutande kragstenarna vid dörröppningen. Utbyggnaden tolkade han som "mindre at være bestemt til at ophisse Krigsfornødenheter eller Levnetsmidler, end til at nedstyre tunge Legemer paa en Fiende, som nedenfor vilde angribe huset og søge at storme Indgangen" (Brunius 1844: 598), något som redaktören Molbech protesterade mot i en fotnot till texten. Molbech framförde i noten att det borde vara nästintill omöjligt att bära upp förnödenheter till de översta våningarna via trapporna, och att det

Fig. 5 Glimmingehus avbildat från sydväst, år 1680, av Gerhard von Burman. Senare bearbetat av Abraham Fischer. Ur von Burman & Fischer, 1756. Public domain.

torde ha funnits en "vinda" på kragstenarna, så att det varit möjligt att både kasta ner saker på fienden och hissa upp förnödenheter (Brunius 1844: 598). Vad gäller rummets utseende menade Brunius att det aldrig varit uppdelat i mindre rum, och att det heller inte haft någon kalkputs på väggarna. Teglet i fönsteröppningarna tolkade han som sekundärt, om än gammalt. På planritningen som han gjorde över rummet kan man se att fönsternischerna hade sittbänkar på båda sidor (Brunius 1844: 597f samt Brunius, ritning 1843). På våningen under, där rum 1 utgör den östra delen, menade Brunius att herrskapet haft sina bostadsrum. Han beskrev, liksom Molbech, att det i den östra delen fanns ett stort rum, och att det fanns spår efter att korsvirkesväggar ursprungligen delat upp rummet i ett större och fyra mindre rum. Han beskrev dessutom att hela våningsplanet hade bevarad, ursprunglig kalkputs, och att även om den västra delen täckes av valv så bestod taket i den östra delen av kraftiga takbjälkar med plankor uppepå (Brunius 1844: 593, 597) Mellan de båda våningsplanen fanns vid Brunius besök en brant trärappa med 17 trappsteg, bestående av trekantiga ekstockar infällda i två bjälkar där basen stod på två stora stenplattor (Brunius 1844: 579, 592, 597).

Den tolkning som gjordes av Brunius och Molbech på 1800-talet, att det stora rummet på tredje våningen varit tänkt för försvar, har delats av de allra flesta forskare som därefter beskrivit och tolkat Glimmingehus (se t.ex. Ödman 2004; Reisnert 1999; Gardelin 1998; Rydbeck 1971; Hahr 1917). Våningen kallas för Skytteloftet på informationsskyltar och i turistbroschyrer. Men en annan möjlig tolkning av rummets funktion presenterades redan på slutet av 1800-talet av Hans Hildebrand. I sitt stora verk *Sveriges medeltid – kulturhistorisk skildring* beskrev Hildebrand Glimmingehus, och på den tredje våningen betonade han att alla fönster i rummet har sittbänkar "... en omständighet, som gör det sannolikt, att äfven detta stora rum varit afsedt för trefnad och festliga samkväm." Han tillade dock att rummet även kunde användas till försvar vid behov – som argument för detta anförde han de fyrkantiga, genomgående hålen, som han kallade

för "skjutgluggarne" (Hildebrand 1884-1898: 235). Hildebrand tolkade även salen på våningen under, rum 1, som "... afsedt för trefnad" och han beskrev den som "slottets stora praktrum". I en fotnot kommenterade han Brunius tolkning, att rummet ursprungligen varit uppdelat i flera mindre rum, med att "[d]et är omöjligt, att slottets prydligaste eldstad befunnit sig i ett litet sidorum" (Hildebrand 1884-1898: 232). Hildebrands tolkning av rum 1 är också den som man oftast möter i senare litteratur, se t.ex. Olsen 2011: 182; Carelli 2007: 72; Ödman 2004: 21; Nilsson 1999: 22f. Gunilla Gardelin, som på 1990-talet genomförde en översiktlig byggnadsarkeologisk undersökning av Glimmingehus, tolkade också uppdelningen av rum 1 som sekundär, (Gardelin 1998: 28) även om hon samtidigt konstaterade att innerväggarna "... har konstruerats tillsammans med det putslager som väggarna är täckta av" (Gardelin 1998: 18).

De vanligaste tolkningarna av rum 1 och 2 är alltså att det förstnämnda varit en stor sal, avsedd för fest, och att det sistnämnda har varit ett skytteloft med en viktig försvarsmässig funktion. Trots noteringarna om spår efter innerväggar i rum 1 har det aldrig gjorts någon närmare stratigrafisk analys av putslagren i rummet, och förutom att konstatera att fönstren i rum 2 är omgjorda har inte heller någon byggnadsarkeologisk analys gjorts för att utvärdera det ursprungliga utseendet i rum 2.

Vad gäller trappförbindelsen mellan rum 1 och 2, samt de båda dörröppningarna över huvudingången (kontext 102 och 215) berör de flesta tidigare undersökningarna inte utseendet eller placeringen av den invändiga trappan (med undantag för de äldre beskrivningarna ovan, av en brant trärappa, placerad på samma plats som dagens trappa). De båda dörröppningarna, placerade över ingångsporten, har föreslagits vara utgångar till ett nu försvunnet, externt trappstorn (Ödman 2004: 29f) eller till en utvändig, temporär skyttegång, vars bjälkar vid behov skulle kunna skjutas ut genom de fyrkantiga bomhålen på skytteloftet (Ödman 2004: 25 ; Hahr 1917: 14). Det har också föreslagits att de skulle vara hissportar, kopplade till en möjlig hissanord-

ning ovanför huvudporten (Andersson 1999: 134).

Det finns alltså en del frågeställningar som kvarstår kring Glimmingehus översta våningar. Vi kommer att försöka besvara dem utifrån den stratigrafiska analysen av de händelser som har förändrat byggnaden. För att inte fastna i förutfattade meningar har vi försökt att använda så neutrala begrepp som möjligt i beskrivningarna av rummen.

Beskrivning av rum 1

Rum 1 är 9 x 17 m stort, och beläget i östra delen av Glimmingehus andra våning (se fig. 2C). En brant stentrappa leder upp till våningen, och innan man kommer in i rum 1 kliver man upp i en liten förhall som avskiljs från det större rummet med en korsvirkesvägg (kontext 164, 167). En fyrkantig dörröppning (kontext 165) i korsvirkesväggen leder in till rum 1. I rummet finns en korgbågig dörröppning i den södra yttermuren. Öppningen leder till en igenmurad öppning i det yttre murlivet. I yttermuren skjuter två kragstenar ut i nederkant av den igenmurade dörröppningen. Den invändiga dörr-omfattningen är av tegel (kontext 122). En annan dörröppning finns i den norra yttermuren (kontext 102), rakt över borgens huvudport. Dörröppningens nedre halva är igenmurad. I väster leder en fyrkantig dörröppning med profilerad omfattning av gotländsk kalksten (kontext 154) till ett mindre rum som idag kallas Frustugan. Direkt söder om den profilerade dörröppningen finns basen på den trärappa (kontext 160) som leder upp till nästa våning. Rum 1 har tre fönster på vardera nord- och sydsidan samt två fönster på östra gaveln (kontext 104, 110, 111, 120, 121, 123, 137, 138). Alla fönsternischer är stickbågiga och vidgar sig kraftigt inåt. De har sittbänkar av gotländsk kalksten på vardera sida, samt fönsterbänk och golv i samma material. Fönsterbänkarna är 80-89 cm djupa. I fönsternischernas sidor finns fyrkantiga hål, i fem av fönstren placerade i plan med fönsterbänkarna, vilka tolkats som en möjlig placering för rekylbjälkar (Reisnert 1999: 104). I den södra av fönsternischerna på östra väggen finns dessutom en mindre nisch

på nordsidan, 22 cm bred och 26 cm hög. Botten på nischen består av en bearbetad platta av Komstadkalksten. På kalkstenen finns ett stenhuggarmärke (kontext 150). Själva fönsteröppningarna är fyrkantiga, med omfattningar av gotländsk kalksten. Alla ljusöppningar utom det fönster som är placerat längst österut på sydväggen (kontext 104) är 55-56 cm breda och 83-85 cm höga. Ljusöppningen som avviker i storlek är 55 cm bred och 73 cm hög.

Den östra halvan av rummet har ett stengolv, bestående av fyrkantiga plattor av gotländsk kalksten, medan den västra delen har trägolv (kontext 109 respektive 106). En del av stengolvet består av svart Komstadkalksten (kontext 181). På den östra väggen, ca 1 m söder om väggens mitt, finns en öppen spis av bearbetad gotländsk kalksten (kontext 140) och på den södra väggen finns en relief av gotländsk sandsten som visar ätten Rosensparres vapen. På kanten av reliefen finns året 1503 inristat (kontext 126) (Nilsson 1999: 23). På norra, södra och östra väggarna finns spår efter korsvirkesväggar i form av vertikala utjämningskift där man i kalkbruket fortfarande kan se avtryck från träbjälkar (kontext 117, 118, 119, 136, 139). Det finns även ett negativt avtryck och skador som tyder på att en liknande konstruktion funnits på den västra väggen (kontext 155, 171), vid trärappans bas. Över hela rummet sträcker sig ett synligt bjälklag i nord-sydlig riktning. De flesta av bjälkarna är grovt tillyxade, förutom en kanthuggen bjälke längst i öster och två liknande bjälkar i väster. Det finns också tre avsågade kanthuggna bjälkar (kontext 115, 116). På två av de bevarade kanthuggna bjälkarnas undersidor finns rester av en mörk blåsvart färg prydd med gula, sexuddiga stjärnor (kontext 132). Målningen är bäst bevarad på den östra bjälken, där den slutar strax norr om den öppna spisen, men fragmentariska spår av den blåsvarta färgen finns även på bjälken längst i väster.

På alla väggar återfinns en ljust brunrosa kalkputs med mellangrov ballast (kontext 101, 129, 130, 142, 149, 153, 156, 175, 176, 177), som på några platser har en bevarad ljusrosa kalkavfärgning (kontext 133). I nederkanten på alla väggar utom den västra

Fig. 6 Rum 1 fotograferat från sydväst. Lägg märke till den öppna spisen som inte är placerad mitt på väggen, utan är förskjuten söderut, samt de lodräta utjämningskiften. Foto: Sara Williamsson, 2011.

finns även en vit kalkavfärgning bevarad (kontext 105). På stengolvet och på väggarna i den östra delen av rummet finns fragmentariska spår efter en grön färg (108). I den västra delen av rummet, norr om dörröppningen vid trappan upp till rum 1, finns ett väggparti, 128 cm brett och 55 cm djupt, som löper från golv till tak (kontext 161). Väggpartiet är putsat med en brungrå kalkputs som på den norra sidan har negativa avtryck efter en nu försvunnen tegelmur (kontext 163).

På flera platser i rummet syns lagningar av putsen: på den södra väggen finns t.ex. en stor lagning ovanför den igenmurade utgången. På samma plats sitter även ett ankarslut med omtag på dragjärnet. Dragjärnet har ett motsvarande ankarslut på det yttre murlivet (kontext 128, 127). Runt dörröppningen på samma vägg finns också flera lagningar (kontext 128, 155, 179, 180). På den östra väggen kan man särskilt notera flera lagningar runt den öppna spisen: på dess norra sida finns en större putslagning runt två fyrkantiga hål, ca 20 x 10 cm stora (kontext 145, 146, 147) och på spisens södra sida finns ytterligare en putslagning (kontext 179). På den norra väggen finns flera mindre putslagningar, och på den västra väggen har redan skadan och lagningarna vid trappan nämnts. För ytterligare information, se ritningarna i bilaga 1.

Rum 1, faser

Nedan följer en sammanfattning av vår tolkning av olika förändringar som skett i rum 1, grupperat i fyra faser. Tolkningen bygger på den stratigrafiska analysen, se bilaga 3. Se även Lind & Westergren 2014.

Fas I, ca 1500

Fasen innefattar de spår som kan härledas till när Glimmingehus var alldeles nybyggt, och precis hade tagits i bruk. Hit hör yttermurarna och alla fönster- och dörröppningar i rummet, då det inte går att se några spår efter att de blivit sekundärt upptagna. Även väggpartiet med tegelavtrycken vid trappan hör till första fasen, samt ett par mindre bomhål genom sydväggen som murats igen utvändigt. Den öppna spisen på östväggen samt vapenskölden på sydväggen är också ursprungliga och tillhör den första fasen, liksom kalkstensgolvet (undantaget de svarta Komstadkalkstenarna i sydvästra delen av stengolvet). Av takbjälklaget hör de sex kanthuggna takbjälkarna samt målningen med mörkblå färg och gula stjärnor till den första fasen. Den ljus brunrosa putsen som förekommer i hela rummet samt en ljus rosa kalkavfärgning som fragmentariskt återfinns på putsen är ursprungliga och hör till fas I. Till fasen räknas också de vertikala utjämningskiften – på flera ställen är ursprungs-

putsen tydligt uppdragen mot dem. Utjämnings-skiften är spår efter nu försvunna korsvirkesväggar som delat upp utrymmet i mindre rum. Innerväggarna fanns alltså på plats innan man har putsat väggarna och då det inte förfaller troligt att man lämnat väggarna oputsade (samtliga Glimmingehus rum utom kammaren innanför Frustugan samt de i källaren är putsade) daterar detta innerväggarna till den första fasen. Man kan också notera att placeringen av den öppna spisen är anpassad efter innerväggarna. En ursprunglig korsvirkesvägg finns fortfarande kvar, och bildar östra väggen i trapphuset på våning 2. Dörröppningen från trappan in till salen går genom den. Även där kan man se den ursprungliga putsen ligga an mot korsvirkesväggen.

Dagens stora sal var alltså från början uppdelad i fyra mindre, och ett större rum (se fig 7). Från det större rummet ledde en dörröppning ut till en privet på sydväggen. De tre mindre rummen på nordsidan var ca 4 x 4 m och det större rummet ca 5 x 11 m. I det sydöstra hörnet har det funnits ett rum som varit ca 5 x 4 m. Den öppna spisen samt den inmurade vapenskölden fanns i detta rum. Troligtvis har hela golvet i rum 1 haft kalkstensplattor, av praktiska skäl lagda innan innerväggarna sattes upp, och de kanthuggna takbjälkarna vittnar om ett annat bjälklag än dagens. Det är möjligt att bjälkarna också har suttit tätare tillsammans ursprung-

ligen, då det i trapphuset finns bevarat ett sådant tätt lagt takbjälklag. Det var inte heller ett ovanligt innertak för tiden då Glimmingehus byggdes (Andersson & Hildebrand 2002: 150). Hintzke beskriver dessutom att rummet har ett tak "av tätt intill hvarandra fogade bjelkar" (Weibull 1873: 59). Åtminstone i det sydöstra rummet har takbjälkarna varit målade mörkt blåsvarta med sexuddiga stjärnor.

Vad gäller trappan till våning 3 verkar placeringen ha varit densamma som idag – skadorna på den västra väggen, vid trappans fot, samt den bevarade korsvirkesväggen tyder på att det tidigare funnits ett trapphus av korsvirke på platsen. På trappans östra sida gick skorstenen av tegel upp från köket, avtrycket är fortfarande synligt i väggpartiet som anslutit på skorstenens södra sida. Dagens trappa vilar på en väl tilltagen bas, bestående av tre stora, kanthuggna stenblock. Inga spår kunde dock iakttagas efter borttagna, inmurade sättsteg eller några andra skador.

Fas II, ca 1500 - 1676

Under perioden fram till Hintzkes rivningsförsök 1676 skedde en del förändringar i rum 1. Man verkar ha fortsatt att använda det som bostad, en tolkning som baseras dels på att man lade på ny kalkputs på den västra väggen, men framför allt för att två sekundära rökgångshål norr om spisen visar

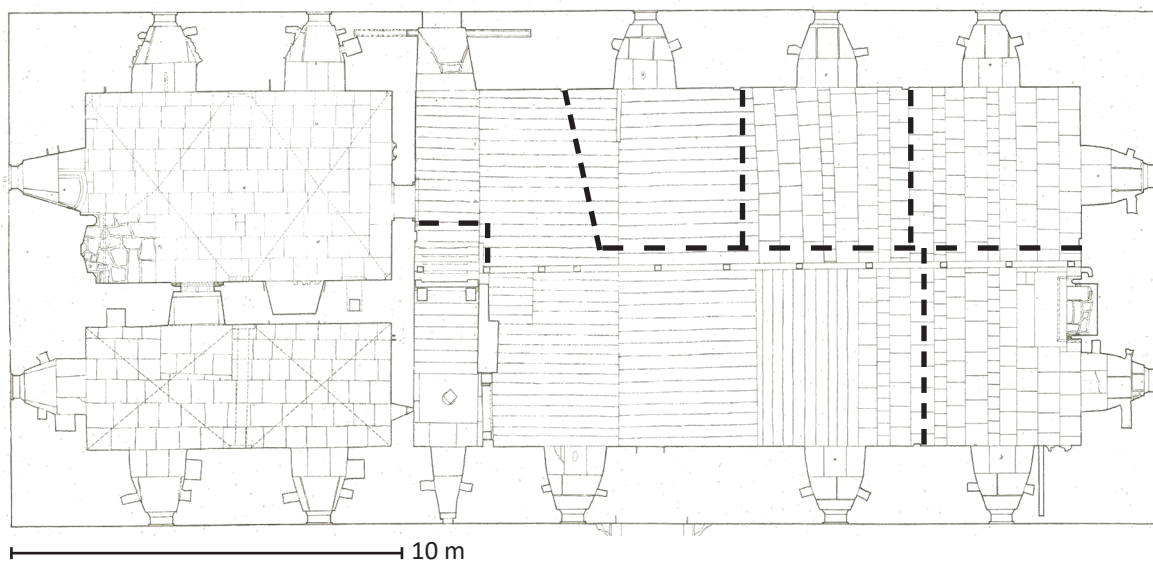

Fig. 7 Streckade linjer visar var innerväggarna delat av rum 1. Sten Anjous planritning med tillägg av författarna. Observera att mittlinjen på Anjous ritning markerar en sentida stödskonstruktion. Norr är uppåt i bilden.

Fig. 8 ett utjämnings-skift (kontext 136) på södra väggen, rum 1. Notera att det saknas puts under utjämnings-skiftet. Pilen markerar en tydlig kant i putsen där den tidigare legat an mot utjämnings-skiftet. Ritning 1S2. Foto: Tina Westergren, 2011.

Fig. 9 De två igenmurade rökkanalerna, norr om spisen. Ritning 1Ö2. Foto: Tina Westergren, 2011.

på att man där anslutit en bilägg- eller sättugn. Att hålen är så pass små, det största är 17 x 21 cm stort, tyder på en sättugn med egen eldningslucka. Anordningen kan jämföras med t.ex. Carl Gustaf Wrangels paradsängkammare på Skokloster, där en öppen eldstad senare fått en sättugn av kakel ansluten (Eriksdotter & Anglert 2018: 78). Vid utgrävningarna av vattengraven på 1930-talet fann man också renässanskakel till en sättugn (se t.ex. LUHM 22028: 697-701, 721-724). För att få plats med den nya sättugnen har man behövt ta bort korsvirkesväggen mellan det nordöstra och sydöstra rummet. Det är möjligt att man tog bort samtliga korsvirkesväggar vid samma tidpunkt, men det är svårt att veta säkert. Det som talar för att samtliga innerväggar togs bort i fas II, innan Hintzkes rivningsförsök, är det faktum att delar av stengolvet kan ha ersatts med trägolv i samma fas – när trägolvet lades verkar skorstenen från köket fortfarande ha varit kvar, brädorna slutar tydligt i en fyrkant där skorstenen bör ha gått upp. Placeringen av händelsen till fas II är dock baserad på antagandet att Hintzke verkligen rev ner skorstenarna, som han skrev att han skulle göra (Weibull 1906: s. 333ff), och att han dessutom rev köksskorstenen ända ner till våning 1. Det är möjligt att skorstenen revs först senare, eller att Hintzke inte hann riva den ner till dagens nivå, mellan våning 1 och 2. I så fall kan det istället vara Hintzke som rev ner övriga korsvirkesväggar och sedan även började plocka bort stengolvet i rum 1. Han skriver den 20 juni, 1676, i ett brev till generalguvernören Fabian von Fersen att han planerar "... att få alla de trenne störste loftrummen bort idag och imorgon" (Weibull 1906: 333ff). Det är oklart vilka rum som åsyftas, men om det inte är rum 2 som det handlar om kan det vara korsvirkesväggarna i rum 1. Trägolvet hör i så fall istället till fas III. Period II avslutas med Hintzkes rivningsförsök. Troligtvis lyckades han ta bort nästan hela takbjälklaget i rum 1, endast tre hela, ursprungliga bjälkar finns idag kvar, samt riva skorstenarna och ta bort det ursprungliga dörrbladet i dörröppningen från trapphallen – han beskrev vid sitt besök våren 1676 att där då fanns en järn(beslagen) dörr (Weibull 1873: 59). Eventuellt är det också Hintzke som

avlägsnar sättugnen, alternativt försvinner den i fas III.

Fas III, 1676 - 1924

Denna period börjar med återställandet av Glimmingehus efter Hintzkes rivningsförsök. De grova takbjälkarna i rum 1 har med hjälp av dendrokronologi daterats till 1717–1720 (Edström 1997: 16), antagligen ersatte man det äldre, utrivna bjälklaget först då och möjligtvis är det även i detta skede man lägger in trägolvet (se diskussionen ovan). Det skall dock tilläggas att rapporten för dessa dendrokronologiska prover inte har kunnat återfinnas, varför dateringen får anses aningen osäker. När Hilfeling besökte platsen på 1770-talet användes stenhuset som sädesmagasin (Wallin 1979: 160), och det är troligt att istandsättandet hänger samman med den förändrade funktionen. Det är förmodligen under denna period som den nedre delen av dörröppningen i norra väggen, över ingången till huset, muras igen och en vit kalkavfärgning görs i nederkant på hela rummet. Ovanpå den vita kalkfärgen finns ett grönt färglager, som även återfinns på stengolvet. Möjligtvis handlar det om en färg med arsenik i som man medvetet valt för att bekämpa ohyra i säden. Då den gröna färgen endast verkar finnas i den östra delen av Rum 1 kan man fundera över om rummet varit uppdelat i olika funktioner under denna fas. Ett återanvänt dörrblad sätts under perioden in i dörröppningen från trappan som leder upp till våning 2, och en stödkonstruktion av trä sätts upp mitt i rummet i öst-västlig riktning för att bära upp tyngden från säden på våningarna ovanför. Det är denna stödkonstruktion som syns på foton från tidigt 1900-tal samt Anjous ritning (se fig 2C samt 10). När stödkonstruktionen sätts upp är sättugnen antingen redan bortplockad, eller så rivs den i samband med detta.

Fas IV, 1924 - 2011

År 1924 donerades Glimmingehus till staten och Vitterhetsakademin (ATA 1924). Under 1920- och 1930-talet genomfördes en rad restaureringsarbeten på platsen och under hela 1900-talet fram till idag har sedan lagningar och reparationer utförts

Fig. 10 Den öppna spisen med en sentida stödkonstruktion på norra sidan (se Anjous ritning, fig. 7). Foto: P. Bagge, ur Rydbeck 1909. Public domain.

Fig. 11 Trappan fotograferad från NV. Notera fyrkanten i trägolvet, där skorstenen gått upp, samt avtrycken efter skorstenens tegel på väggpartiets norra sida. Murpartiet under trappan tillkom på 1900-talet. Foto: Sara Williamsson, 2024.

(Williamsson, kommande publikation). Under denna period förändrades rum 1 genom mindre puts-lagningar, en lagning av stengolvet med nya sten-plattor och avlägsnandet av stödkonstruktionen. En större putslagning gjordes på den norra sidan av den öppna spisen, då putsskadorna efter sätt-ugnen doldes. Allra störst förändringar skedde vid trätrappan i rummets västra del. En tegelmur sattes upp under det östra vagnstycket, där skorstenen tidigare gick upp – väggpartiet finns inte på ett foto som publicerades 1917 (Hahr 1917: 32) och 2010 byggdes nya sättsteg och räcken ovanpå de gamla sättstegen.

Beskrivning av rum 2

Rum 2 är det största rummet i Glimmingehus, då det består av hela våning 3 och är 9 x 25 m stort (se fig. 2D). Man kommer upp på våningen via den raka trätrappan med 17 sättsteg som går från rum 1, och trappans slutsteg befinner sig 2 m från sydväggen. Liksom övriga trappor i huset är den placerad något väster om stenhusets mitt, slutsteget befinner sig ca 8 m från västväggen och ca 17 m från östväggen. Väster om trätrappan och parallellt med dess lopp finns en nivåskillnad i golvet, den västra delen av rummets golv befinner sig 20 cm högre upp än den östra delen. Kanten på nivåskillnaden består av fyra stycken bearbetade stenar av gotländsk kalksten (kontext 292). På den andra stenen norrifrån finns ett stenhuggarmärke i form av ett A. Själva golvet är ett trägolv av moderna brädor (kontext 291). Strax väster om stenkanten finns en fristående trätrappa som leder upp till vinden. Rummet har till stora delar putsade väggar. Putsen är ljus brunrosa och på den västra samt den norra ytterväggen finns fragment kvar av en tunn, vitbeige kalkavfärgning (kontext 201, 210, 288). Bitvis har putsen fallit ned, eller blivit skadad, och där putsen försvunnit kan man förutom naturstenmuren i ytterväggarna se en mycket brett utstruken fog med tegelskolning. Fogen är ljus gråvit (kontext 200, 204, 243, 202). Lagningar av putsen finns på flera platser i rummet, särskilt kan nämnas de lagningar som gjorts

i nederkant av hela rummet där en skada på både puts och yttermurar finns (kontext 241, 253). I nederkant av väggarna finns också en vit kalkavfärgning, som följer golvnivån. Den går ca 50 cm upp på väggarna (kontext 206).

I rum 2 finns 17 stickbågiga fönsternischer som vidgar sig inåt rummet, två på vardera gavel (kontext 245-246, 280-281), sju på sydväggen (kontext 257-263) och sex på nordväggen (kontext 213-214, 216-219), samt en korgbågig dörröppning genom den norra yttermuren, placerad över ingången till byggnaden (kontext 215). Dörröppningen leder ut till en utbyggnad av korsvirke med luckor i golvet, och vidgar sig något inåt rummet. 15 av fönsternischerna har sittbänkar som varierande är av gotländsk kalksten och Komstadkalksten. Även materialet i fönsternischernas golv och fönsterbänkar varierar mellan dessa två olika stensorter. Två av fönstren saknar sittbänkar och har istället en fönsterbänk genom hela murtjockleken (kontext 217, 259). Samtliga fönsternischer har liksom i Rum 1 ett fyrkantigt hål på vardera sida av nischen, men de är inte placerade i plan med fönsterbänken. Själva fönsteromfattningarna är av tegel, och fönsteröppningarna är liksom fönsternischerna stickbågiga. Vid undersökningstillfället var det endast möjligt att mäta ljusöppningarna på fyra av fönstren, då de andra hade igenspikade fönsterluckor. De ljusöppningar som gick att mäta var 76-77 cm breda och 89-90 cm höga.

Alla fyra väggar har två rader av genomgående, fyrkantiga hål (kontext 223-232, 235-240, 247-252, 264-279, 282-287). Den övre raden består av 22 hål, placerade ungefär så att den nedre kanten av dem tangerar fönsternischvalvens vederlag. Den undre raden består också av 22 hål, placerade ungefär så att hålen nederkant tangerar fönsternischernas golv. Hålen fördelar sig parvis mellan fönsteröppningarna, men den relationella placeringen är inte symmetriskt exakt. Hålen placering varierar både i höjd- och sidled, med ca 1,5 - 1,7 m mellanrum i höjddled och en variation mellan ca 2,2 - 4,4 m i sidled. De flesta av hålen var igenmurade eller igen-satta med träskivor vid undersökningstillfället, men

Fig. 12 Rum 2 fotograferat från sydost. Notera nivåskillnaden i golvet, samt de avfasade bockbenen som slutar nedanför murkrönet. På fotot syns också några av de genomgående, fyrkantiga hålen.
Foto: Sara Williamsson, 2024.

spår efter brädfodring, i form av träavtryck, kunde iakttas på flera håll. I ett håll fanns hela brädfodringen bevarad, i form av en bräda liggandes på botten av hålet varpå kantställda brädor stod och täckte sidorna. Ovanpå dessa bildade en liggande bräda hålets innertak (kontext 284). Alla de hål som var öppna vid undersökningstillfället lutade en aning nedåt, den exakta vinkeln var inte möjlig att beräkna men mellan överkanten vid det yttre murlivet och överkanten vid det inre murlivet skilde det ca 10 cm i höjddled.

Rum 2 har ingen bevarad eldstad, men i de båda gavelväggarna går murstockarna av tegel upp från de lägre våningarna (kontext 242, 256). I mitten av rummet, i öst-västlig riktning, står en konstruktion av trä som stöttar upp vindsgolvet ovanför. Vindsgolvet vilar i övrigt på grovt tillhuggna takbjälkar som ligger löst i syd-nordlig riktning uppe på murkrönen (kontext 293). Endast tre takbjälkar i öst och tre takbjälkar i väst är intappade i själva takstolskonstruktionen (kontext 294). För ytterligare information, se ritningarna i bilaga 1.

Rum 2, fasen

Nedan följer vår tolkning av de förändringar som skett i rum 2. Se även Lind & Westergren 2014. Fasindelningen är baserad på den stratigrafiska analysen, se bilaga 3.

Fas I, ca 1500-1676

Fasen omfattar byggnationen och rummets ursprungliga utseende fram till Hintzkes rivningsförsök. Hit hör förutom ytterväggarna samtliga fönsteröppningar, de genomgående hålen, skorstenarna, den utstrukna fogen med tegelskolning, samt den ljus brunrosa putsen med de fragmentariska spåren av en vitbeige kalkavfärgning. Även nivåskillnaden i golvet bedöms vara ursprunglig, då putsen följer nivåskillnaden. Dörröppningen ut till korsvirkeskarnapet hör också till fas I.

Eftersom undersökningen inte visat några spår efter innerväggar gör vi tolkningen att rum 2 även ursprungligen har varit ett enda, stort rum. Putsen ligger direkt på den utstrukna fogen samt yttermuren och baserat på att den första fasen är den enda perioden i byggnadens historia då det förefaller troligt att man putsat utrymmet bedöms den vara

ursprunglig. Ingenstans går heller putsen över den skada som finns i nederkant av hela rummet, utan det är istället tydligt att skadan är yngre.

Utifrån putsen och murverket är det tydligt att de 44 genomgående hålen är ursprungliga, och har skapats i samband med själva byggnationen av yttermuren.

Vad gäller fönsternischerna är några av stenarna i sittbänkar och golv sekundära, men det finns inga spår i murverk eller puts som tyder på att formen på nischerna förändrats. Det har alltså funnits sittbänkar i fönstren redan från början. Till skillnad mot fönsternischerna i rum 1 finns här dock inga djupa fönsterbänkar. Baserat på den ursprungliga putsen och även omgivande murbruk verkar flera bearbetade stenar i både sittbänkar och fönstergolv vara ursprungliga. Bland dessa stenar finns både gotländsk kalksten och Komstadkalksten, vilket gett ett omväxlande ljusgrått och svart utseende på detaljerna i fönsternischerna (se fig 14). Däremot tolkar vi fönsteromfattningarna av tegel som sekundära, en bedömning som även Gunilla Gardelin gjorde på 1990-talet (Gardelin 1998: 21). Karin Andersson bedömde istället tegelomfattningarna som ursprungliga, i samband med en utvändigt omfogning på 1980-talet (Andersson 1984). Fasaderna har dock fogats om vid flera tillfällen, och som Gardelin konstaterar är därmed förändringar i det externa murverket svårtolkade (Gardelin 1998: 4).

I dörröppningen ut till karnapet och i karnapet självt finns spår efter flera händelser. Det finns inga spår som tyder på att öppningen i sig är sekundär, men på vardera sida av öppningen finns tydliga skador och ommurningar där karnapet är fäst vid yttermuren. Vare sig Hintzke eller Molbech nämner heller karnapet i sina beskrivningar (se ovan). Hintzke skrev tvärtom att det fanns 18 öppningar där man kan ställa kanoner, till skillnad mot dagens 17 fönsteröppningar (Weibull 1873: 59). Dörröppningen har inte heller samma form eller vinkel som fönsternischerna, vilket gör det mindre troligt att det ursprungligen varit en fönsteröppning, som senare utvidgats till en dörröppning. Vi tolkar därför själva dörröppningen som ursprunglig, även om dagens

karnap verkar ha byggts på senare. Det är värt att notera att det inte går att se några spår efter gångjärn eller språng där en dörr har legat an i själva dörröppningen, men att det finns rester av ett tegelsprång, som är äldre än dagens karnap, mot det yttre murlivet. På den östra sidan om dörröppningen är det 40 cm brett och på den västra sidan 26 cm brett. Rakt över öppningen i det yttre murlivet går det även att se rester av en välvning av sten. Rasrisk i karnapet förhindrade dock en närmare inspektion av dess delar.

Ursprungligen har rummet haft ett annat golv än dagens brädgolv – skadan som går i nederkant av hela rummet tyder på att bjälklaget bytts ut, något som också styrks av att de grovt huggna bjälkarna som är synliga i taket i rum 1 har daterats till 1717–1720 med hjälp av dendrokronologi (Edström 1997: 16).

Även taket i rum 2 har genomgått stora förändringar. Det vindsgolv som fungerar som tak idag är inte ursprungligt, och en byggnadsarkeologisk undersökning samt dendrokronologiska dateringar av takstolen visar att den byggts om på 1700-talet. Undersökningen, som gjordes av Ebbe Hæderdal, tyder på att de fem vertikala bjälkarna i takstolen, de s.k. kungarna, ursprungligen har fortsatt längre ner och varit förankrade antingen i en öst-västlig, längsgående bjälke eller i bindbjälkar som legat uppe på murkrönet. Hæderdal konstaterar att det är mycket möjligt att kungarna fortsatt ända ner till golvet i rum 2, och varit förankrade där (Hæderdal 2004). Detta skulle i så fall betyda att Glimmingehus ursprungligen har haft en öppen takstol, möjligtvis med en plattform vid vardera gavel eftersom bockbenen på de takstolarna är intappade i bindbjälkar. Det som också tyder på en öppen takstolskonstruktion är att övriga bockben har avfasad tass nedanför murkrönet (se fig 14). Bland dessa finns bockben som är dendrokronologiskt daterade till 1400-talet (Hæderdal 2004).

Till den ursprungliga fasen hör också skorstenen som gått upp från köket. Denna skorsten har kommit upp precis öster om trappan och fortsatt upp genom takstolen upp tillnocken. Det finns inga

spår efter att någon eldstad har varit ansluten till skorstenarna som går inne i gavelmurarna, men det är möjligt att en sådan funnits i anslutning till köksskorstenen – väggpartiet som i rum 1 anslutit mot skorstenens södra sida kan mycket väl vara ett spisfundament. Det är också värt att notera att det i den västra delen av källaren finns en överbliven överliggare till en öppen spis.

Fas II, 1676 - ca 1720

Denna fas innefattar skadorna från Hintzkes försök att riva Glimmingehus, och de ytterligare skador som kan ha uppstått tiden därefter, före ett istandsättande omkring 1720. Till skillnad från i rum 1 finns det spår som går att direkt knuta till Hintzke, varför fasindelningen skiljer sig något åt mellan de båda rummen.

Det tydligaste spåret är den omfattande skada som löper på väggarna i golvhöjd i hela rummet. Det är en mekanisk skada, som både påverkat den ursprungliga putsen och murverket. På några platser går skadan ca 30 cm in i muren. Omfattningen i höjddled gick inte att mäta ordentligt, då skadan fortsätter under golvet, men på de flesta ställen sträcker den sig ca 15 cm upp över dagens golvnivå. På några ställen är den så stor som ca 30 cm över golvnivån. Skadan har uppstått i samband med att ett äldre golv och bjälklag avlägsnats.

På några ställen i rum 2 saknas den ursprungliga putsen, det är särskilt tydligt i det sydvästra hörnet. Då det inte finns något som tyder på en äldre rumsindelning eller att putsen avsiktligt avslutats mot den delen av rummet tolkar vi det som att det även där funnits puts ursprungligen, men att den senare har fallit ner. Det är troligt att detta skett som en följd av Hintzkes rivningsförsök – om delar av byggnaden stått utan tak skulle det kunna förklara skadan. Det är noterbart att det välvda rum som befinner sig rakt under denna skadade del av rum 2 också helt saknar puts. Tegelstenarna i valven är dessutom kraftigt vittrade.

På var sida om dörröppningen till karnapet finns mekaniska skador på väggen, ca 25 x 25 cm stora. De är placerade ca 60 cm från dörröppningen, det

Fig. 13 Takstolen på Glimmingehus. Mitt i bilden syns en av de fem s.k. kungarna. Det ljusa strecket är en ljusslinga, utlagd för byggarbeten. Foto: Sara Williamsson, 2022.

Fig. 14 Fönsternisch (kontext 216). Notera sittbänkar av Komstadkalksten och gotländska kalksten, samt Komstadkalkstenen i golv samt väggbeklädnad. På murkrönet ser man de avfasade bockbenen. Foto: Tina Westergren, 2011.

västra är placerat ca 1,5 m över golvnivån och den östra ca 2 m över golvnivån. Skadan ser ut att ha uppkommit av att något som suttit murat i väggen tagits bort. Stratigrafiskt kan man se att händelsen även skadat den ursprungliga putsen. Det går inte att säga om även dessa skador hänger samman med Hintzkes rivningsförsök, eller om det är en mer sentida händelse, varför placeringen av kontexterna 233 och 234 i den stratigrafiska matrisen får anses vara osäker (se bilaga 3).

Fas III, ca 1720 - 1924

Perioden börjar med iordningställandet av Glimmingehus efter Hintzkes rivningsförsök, och innefattar de spår som kan härledas till sädesmagasinstiden. Det handlar framför allt om olika försök att laga skadan efter rivningen av golvet och golvbjälklaget. Bland lagningarna kan man särskilt lägga märke till ett brunt lerbruk som återfinns på fler ställen i byggnaden, bland annat syns ett mycket snarlikt bruk runt den s.k. Kämpetavlan på våning 2. Bruket innehåller rikligt med organiskt material, och verkar främst ha använts till lagningar.

Förutom att laga skadan avfärgar man under perioden också en gulvit bård med kalkfärg i nederkant av hela rummet, liknande kalkavfärgningen i rum 1. Denna bård har även en senare tunn, vitbeige kalkavfärgning som återfinns i hela rummet men tydligast på den västra väggen. Liksom i rum 1 hör kalkavfärgningen troligtvis samman med att man börjar förvara säd i stenhuset. Vad gäller karnapet är det troligtvis under denna period som det får dagens utseende. Detta baseras på de äldre skrift-

Fig. 15 i hela rum 2 löper en skada i golvnivå. Detaljfoto från södra väggen, se ritning 2S3. Foto: Tina Westergren, 2011.

liga beskrivningarna av våningsplanet samt det sekundära utseendet i själva karnapet.

Det är möjligt att det är under denna fas som man murar nya tegelomfattningar runt fönstren. Det är även under sädesmagasinstiden som man bygger stödkonstruktionen som går i öst-västlig riktning, det s.k. underlaget. Det har med dendrokronologiska prover daterats till sent 1800-tal. Dagens vindsgolv, alltså taket i rum 2, är svårare att datera, då bjälkarna som det ligger på inte är en del av takstolskonstruktionen utan istället ligger löst på murkrönet. Två av dem har dock dendrokronologiskt daterats till 1400-tal (Ahlquist & Lassen 1996: bil. 1). Att stödkonstruktionen byggs på 1800-talet tyder i vart fall på att vindsgolvet läggs senast under sädesmagasinstiden, och att man förvarat spannmål även på vinden. Vinden omnämns också av Brunius vid hans besök på mitten av 1800-talet (Brunius 1944: 598), däremot kallar Hintzke vid sitt besök år 1676 rum 2 för vinden. Han nämner inte heller något om ytterligare våningar ovanför rum 2 (Weibull 1873: 59). Detta gör det troligt att vindsgolvet ändå tillhör fas III. De två vindsbjälkar som daterats till 1400-talet kan ha återanvänts – Hædersdal menar att takstolen har reparerats i början av 1700-talet och möjligtvis att hela takstolen då har varit nerplockad (Hædersdal 2004: 15). Det är möjligt att delar av takstolen då har fått nya placeringar. Att vindsgolvet inte är en del av takstolen lyfter Hædersdal också fram som en konstruktionsmässig fördel om man skall ha ett tungt sädesuppslag där (Hædersdal 2004: 18).

Fas IV, 1924 - 2011

Efter att staten tog över Glimmingehus, 1924, har en del mindre putslagningar gjorts i rum 2, i vissa fall med cementbruk. Det yngsta av dessa verkar vara en kritvit cementputs, som bl.a. återfinns i dörröppningen ut till karnapet. I några av fönsternischerna har man murat in lokal Komstadkalksten som ersättning för försvunna sittbänkar. Dessa Komstadkalkstenar är i behuggningsteknik och färg mycket lika de stenplattor som man på 1920-talet använde för att komplettera golvet i rum 1. 2010 lades ett helt nytt brädgolv på hela våningsplanet.

Stenhuggarmärken

Upptäckten av ett stenhuggarmärke i rum 1 (kontext 150) fick oss att leta efter fler märken, även i de rum som egentligen inte ingick i undersökningen. Sedan tidigare var fyra stenhuggarmärken kända, två på portalen från rum 1 till de västra rummen på våning 2, båda i form av en krokig spik (kontext 154) och två på portalen som leder till de västra delarna av källaren, i form av ett spegelvänt N (Anjou 1926: 160). Stenhuggarmärket som upptäcktes i nischen hade formen av en vinkelhake. Totalt fann vi 38 tidigare okända stenhuggarmärken, samtliga förutom två fanns på golvplattor. Av dessa kan ett betraktas som mer osäkert. De två som är placerade på andra platser är dels märket i nischen, dels ett A, placerat på den bearbetade kalkstenskanten vid golvnivåskillnaden i rum 2 (kontext 292).

De allra flesta av märkena har formen av antingen en vinkelhake eller ett T. Allra flest, 26 st, hittades på våning 2, i kammaren innanför det rum som brukar kallas för Frustugan. Att vinkelhaken återfinns på både lokal Komstadkalksten och gotländsk kalksten är intressant, då tidigare forskning brukar presentera

det mesta av det gotländska stenmaterialet som återanvända delar från äldre gotländska byggnader (Berggren 1999: 61ff; Gardelin 1998: 28f; Lithberg 1927). Gardelin har sedan tidigare påpekat att portalen mellan rum 1 och de västra rummen (kontext 154) troligtvis är ett undantag, tillverkad för Glimmingehus och eventuellt även huggen på plats (Gardelin 1998: 28). En iakttagelse som gjordes vid undersökningen 2011 var att den krokiga spik som förekommer som stenhuggarmärke på portalen ifråga är identisk med hur Adam van Düren huggit ut siffran 1 på en stentavla med en korsfästelsescen som finns i frustugan.

Eftersom det inte fanns tid för en omfattande dokumentation av stenhuggarmärkena inom projektet noterade vi vilka golvstenar de återfanns på, och gjorde en enkel skraffering med hjälp av papper och blyertspenna (se fig. 17). I tabellerna nedan anger den första siffran vilken rad av stenplattor det handlar om från norr, och den andra siffran vilken sten det är från öster. Stenplatta 1.1 är alltså den som ligger längst i nordost i rummet.

Kammaren till Frustugan				Dagligstugan	
Sten nr.	Märke	Forts.		Sten nr.	Märke
1.2	T	5.8	T	2.13	<
1.4	T	5.9	T	4.13	T
1.5	T	5.11	<	6.1	<
1.7	T eller +	6.6	X	6.3	<
2.1	<	6.11	<	7.3	<
2.3	<	6.12	<	7.7	<
2.5	T	6.13	<	7.8	<
2.11	<	6.14	< otydlig	7.11	<
3.13	T				
3.14	T				
3.15	<			Kammaren till Dagligstugan	
4.12	+			Sten nr.	Märke
4.14	T			2.13	<
5.1	<				
5.2	T			Rum 1	
5.5	T			Sten nr.	Märke
5.6	T			9.3	T
5.7	<				

Fig. 16 Tabell över funna stenhuggarmärken på golvplattor. Första siffran anger vilken rad av stenplattor det handlar om, där 1 står för den rad som är längst norrut, den andra siffran anger vilken sten i den raden det är, räknat från öster.

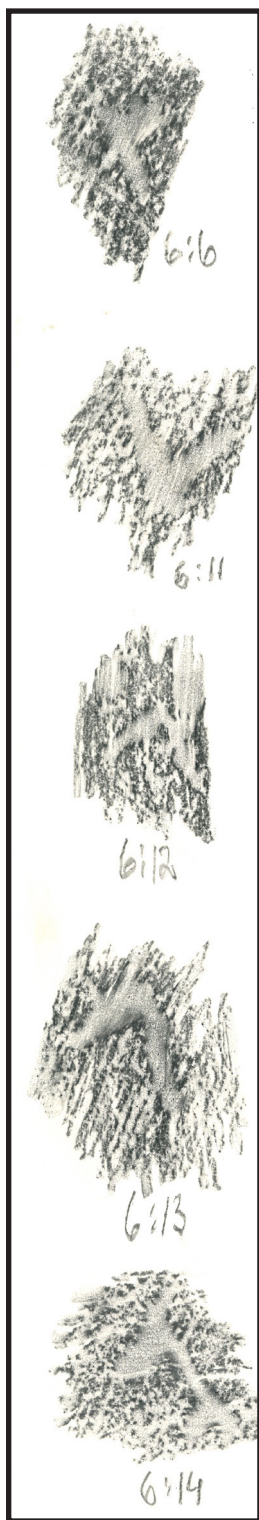

Fig. 17A

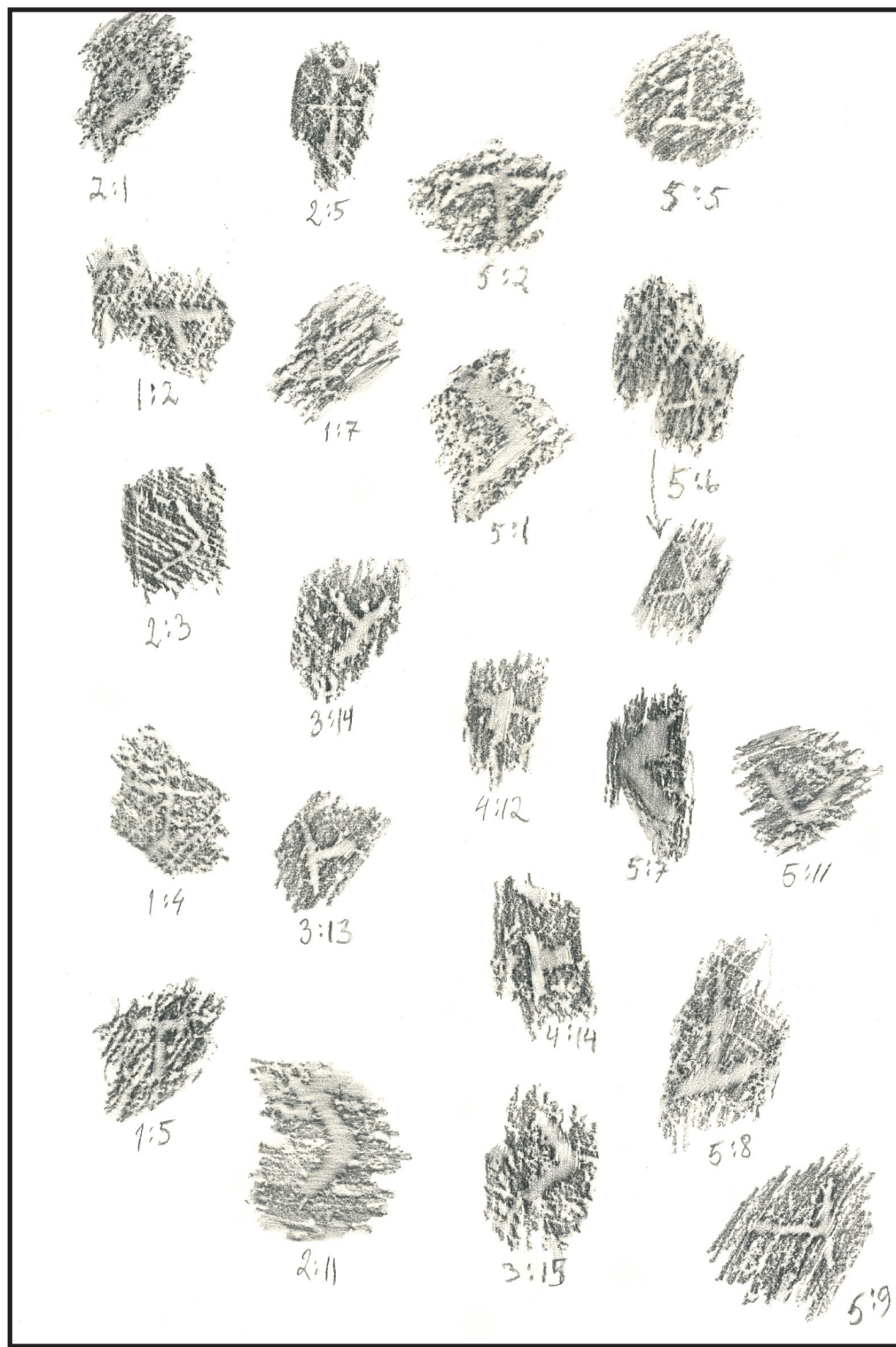

Fig. 17B

Fig 17 Stenhuggarmärkena skrafferades i all enkelhet med blyerts och vanligt papper, då projektet inte tidsmässigt tillät en mer noggrann dokumentation. Här är skrafferingen ej skalenligt återgiven, för att ge en bild av märkena. De varierar kraftigt i tydlighet och djup. Siffrorna korrelerar med tabellen i fig. 16.
17A och 17B visar stenhuggarmärken på golvet i kammaren innanför frustugan, vån 2.
17C visar stenhuggarmärke på golvet i kammaren innanför dagligstugan, vån 1.
17D (nästa sida) visar stenhuggarmärken på golvet i dagligstugan, vån 1.

Fig. 17C

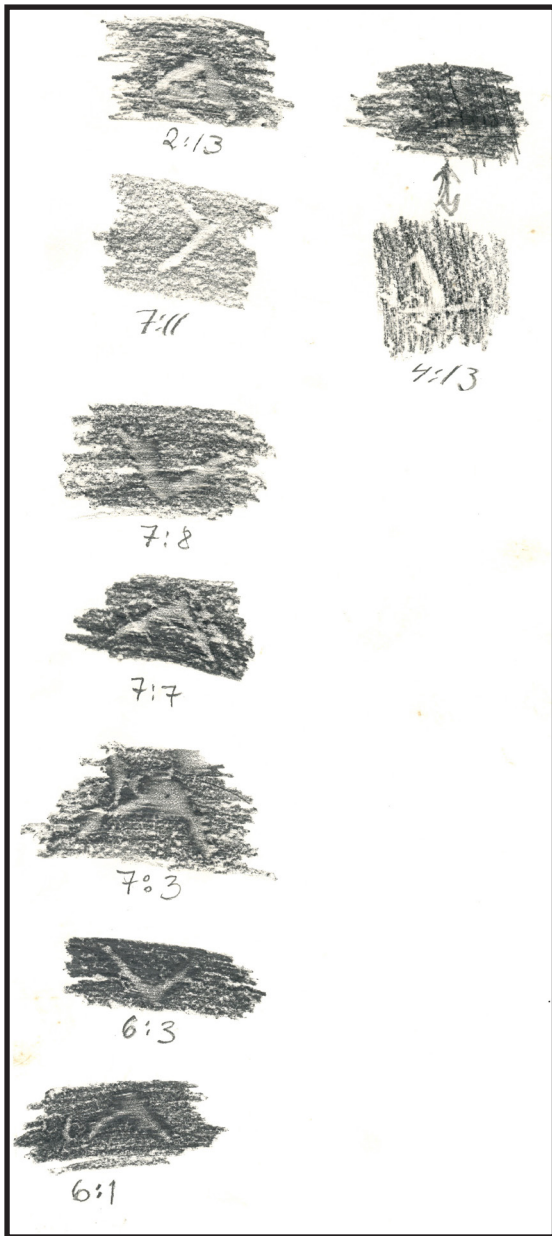

Fig. 17D

Avslutande diskussion och sammanfattning

Undersökningen visar tydligt att rum 1 från början har varit uppdelat av korsvirkesväggar i flera mindre bostadsrum, med trappan till våning 3 placerad på samma plats som idag men i ett avskilt trapphus, troligtvis även det av korsvirke (för en närmare beskrivning av rummen, se Lind & Westergren 2014). Frågan uppstår då var man istället skall leta efter Glimmingehus festsal? Att en byggnad som Glimmingehus, med en byggherre som tillhörde högfrälset i senmedeltidens Danmark inte skulle haft en sådan får anses högst otroligt. Vi vet också att gäster har underhållits i huset, då det finns en bevarad inbjudan från Jens Holgersen till Henrik Krummendige om att komma till "store glemminge" i samband med att Jens båda döttrar gifte sig (Wallin 1979: 22).

På våningen under rum 1 finns ett kryssvälvat rum som brukar kallas för Borgstugan. Rummet har spår efter nu försvunna träpaneler eller bänkar längst med väggarna, är putsat och har flera dekorativa

Fig. 18 Borgstugan fotograferad från sydväst. Notera kolonnen och bordet i mitten av rummet. Foto: Sara Williamsson, 2022.

stenarbeten, så som en kolonn mitt i rummet vilken bär upp valven. Ett förslag kunde vara att detta rum användes som festsal. Det som talar för förslaget är den påkostade inredningen. Det som talar emot det är dels storleken på rummet, då det upptar mindre än halva våningsplanet, dels det faktum att kolonnen i mitten av rummet inte lämnar mycket utrymme för ett dukat långbord. Man skulle helt enkelt inte få plats med särskilt många gäster i rummet. Kolonnen skulle dessutom skymma gäster/honnörsbord. Det är dessutom ett rum som saknar sittbänkar i fönsternischerna. Istället är fönstren högt placerade och har fönsterbänk genom hela muren.

Ett annat alternativ, som även framförts i Lind & Westergren 2014, är att den stora salen istället har varit rum 2. Rummet har aldrig varit uppdelat i mindre rum, och är därför det största rummet i hela byggnaden. Det har också varit putsat med samma slags puts som i rum 1, en ljus brunrosa puts, samt haft fönsternischer med sittbänkar vilket tyder på att rummet haft en funktion knuten till social samvaro – något som Hans Hildebrand konstaterade redan i slutet av 1800-talet (Hildebrand 1884-1898: 235). Sittbänkarna verkar dessutom ha växlat mellan svart Komstadkalksten och ljusgrå gotländsk kalksten. Det är värt att notera att detta också är färgerna på Ulfstandssläktens vapensköld. Utifrån de sittbänkar som idag finns kvar i ursprungligt läge går det inte säga om det funnits något mönster i hur färgerna växlat, men i fönsternischerna på den västra gaveln är det tydligt att alla stenplattor är av svart Komstadkalksten, medan fönsternischerna på den södra väggens östra del har gotländsk kalksten, med endast en golvplatta av svart Komstadkalksten. En annan sak som är värd att notera när det gäller fönsternischerna är skillnaden i utformning mellan rum 1 och 2. I rum 1 har alla fönsternischer förutom sittbänkar även en djup fönsterbänk. Under undersökningens gång satt vi ofta i dessa fönster med vår dokumentation och annat placerat på fönsterbänken, då detta var den bästa platsen för att få dagsljus. Utformningen på fönsternischer i rum 1 bjuder in till att sätta sig med någon aktivitet som kräver både dagsljus och en yta att lägga

saker på. Detsamma gäller för fönsternischerna i de övriga bostadsrummen i huset. Fönsternischerna i rum 2 har däremot mycket smala fönsterbänkar, kanske för att det var en annan typ av aktivitet som var i fokus i detta rum – att samtala och umgås. Det är i sammanhanget också värt att notera att dagens igenspikade fönsterluckor är en sentida förändring – rummet har ursprungligen varit betydligt ljusare än vad man upplever idag.

Idag ligger ett enkelt brädgolv i rum 2, men skadan längst ner på väggarna talar för att det ursprungligen varit ett annat golv. På vissa ställen går skadan hela 30 cm upp på väggen, utöver det som kan döljas av dagens golv (se t.ex. ritning 2S3). Hintzke skriver 1676 att golvet i rum 2 bärs upp av tätt lagda bjälkar och att det består av ”3 finger tjocka furuplankor” (Weibull 1873: 59). Då övriga golv i huset tycks ha en trossfyllning (kalkgolvplattorna ligger i sand/kalkbruk) är det inte otänkbart att även rum 2 haft en sådan. Andersson & Hildebrand menar att ”[e]n tung trossbottenfyllning kan inte utan vidare avlägsnas. Bjälkarna har redan tidigt böjt sig av den ökade vikten och sedan uppnått ett jämviktsstillstånd. De ’sprätter’ ofelbart upp, om trossfyllningen avlägsnas och därvid kan anslutande puts och även murverk skadas” (Andersson & Hildebrand 2002: 138). Det är alltså möjligt att avlägsnandet av trossbotten är orsaken till den omfattande skadan. Hintzke nämner dock inget annat golvmaterial än de tjocka furuplankorna. Å andra sidan var Hintzkes uppdrag att redogöra för Glimmingehus försvarsförmåga, och tjockleken på plankorna nämns i anslutning till ett konstaterande om att man kan ställa 18 kanoner på våningsplanet (Weibull 1873: 59). Det är möjligt att plankorna som omnämns är de som fungerat som botten för trossfyllningen, och som alltså bär upp golvet. Oavsett kan man konstatera att golvet på våningen varit ett annat än det som ligger där idag.

När Glimmingehus hade donerats till staten, på 1920-talet, gjordes flera restaureringsarbeten och utgrävningar på platsen. Bl.a. sänktes golvnivån i källaren och sentida igenmurningar togs upp. I en sådan igenmurning, till bakugnen, fann arkitekten

Sten Anjou flera profilerade delar till stickbågiga fönsteromfattningar av Komstadkalksten. Igenmurningen bör vara gjord efter Hintzkes besök, eftersom han beskrev att det i källaren fanns både kök och bakstuga (Weibull 1873: 59). Några av omfattningarna lyckades Anjou foga samman till ett helt fönster, med måtten ca 65 x 80 cm. Han nämner i en artikel de sekundära tegelomfattningarna på våning 3 och möjligheten att de återfunna fönsteromfattningarna ursprungligen skulle ha suttit där, men avfärdar tanken främst för att fönsteromfattningarna " ...uppvisar fullt utbildad renässans". Han menar också att den ihoppusslade karmen är för stor för att passa där (Anjou 1926: 156f). Anjous fönsteromfattningar var försvunna fram till undersökningen 2011, då vi återfann dem på vinden (se omslagsfotot). Efter att själva ha mätt storleken på dem, och jämfört med fönsteröppningarna i rum 2 kan vi

konstatera att de skulle passa om man tänker bort det sekundära teglet. Man kan också konstatera att fönsteröppningarna är de största i byggnaden, och att de även på Burmans avbildning från 1680-tal tycks ha det stickbågiga utseende som de har idag (fig 5) samt att Hintzkes beskrivning tyder på att igenmurningen i köket inte var gjord vid hans besök 1676. Omfattningarna har hamnat där senare. Det är alltså mycket möjligt att rum 2 haft byggnadens största fönsteröppningar, och dessutom med profilerade fönsteromfattningar.

Även taket i rum 2 har förändrats – som Hædersdal har påpekat är det möjligt att takstolen varit öppen upp tillnock. De imponerande kungsstolparna har i så fall antingen gått ända ner till golvet i rum 2 eller varit intappade i nu försvunna bindbjälkar (Hædersdal 2004). Invid trappan har också skorstenen från köket gått upp motnocken. Vid början av

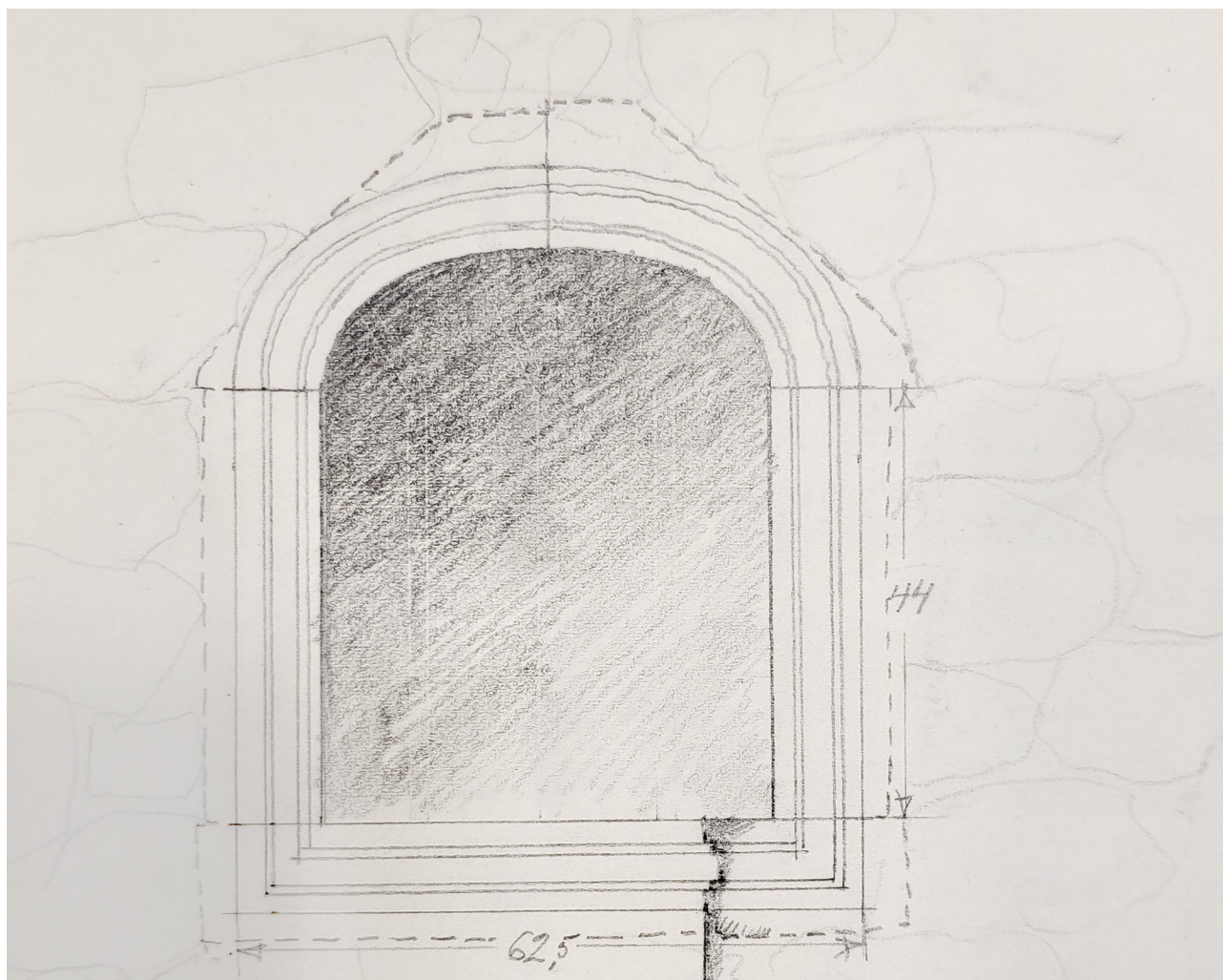

Fig. 19 Anjous skiss av den fönsteromfattning han sammanfogade av profilerade Komstadkalkstenar. Sten Anjou 1925, Antikvarisk topografiska arkivet, d. nr. 1756/1925. Public domain.

1500-talet verkar fristående skorstenar har varit extremt ovanliga, och enligt Andersson & Hildebrand kom skorstenar som gick ut genom taknocken först på 1600-talet (Andersson & Hildebrand 2002: 167). Vi har inte lyckats hitta några samtida paralleller i Skandinavien, men ytterligare efterforskningar skulle behöva göras.

En annan nymodighet i Glimmingehus är det centralt placerade trapphuset. Vid tidpunkten var fortfarande trappor som gick i väggarna eller utvändiga torn det absolut vanligaste – jämför t.ex. med stenhusen på Bollerup, Örup, Utö och Torpa. Först senare, under renässansen blev enligt Andersson & Hildebrand den raka, invändiga trappan vanligare (Andersson & Hildebrand 2002: 162). Undersökningen visar att den ursprungliga placeringen av trappan mellan rum 1 och 2 varit densamma som idag, och det finns inte heller några byggnadsarkeologiska tecken på att den ursprungliga trappan skulle ha varit av sten. 1676 beskrev dessutom Hintzke en trätrappa (Weibull 1873: 59). Detta skulle man kunna anföra som argument mot en placering av stora salen på våning 3, att materialvalet tyder på att detta var en socialt sett enklare del av byggnaden. Men man skall då vara medveten om just nymodigheten i trappans placering och konstruktion – en stentrappa väger betydligt mer än en trätrappa, kanske var man helt enkelt osäker på om konstruktionen höll för tre raka stentrappor staplade ovanpå varandra? Särskilt som en stentrappa mellan rum 1 och 2 hade behövt sättsteg inmurade i den fristående skorstenen, alternativt ett bärande valv som låg an mot skorstenen. Med tanke på vinkeln på trappan upp till rum 1 är det dessutom tveksamt om det fanns utrymme för ett bärande valv till en stentrappa ovanför. Valet att bygga en trätrappa behöver alltså inte vara knutet till rummets funktion, utan kan förmodligen förklaras av konstruktionsmässiga skäl. Trappans manifesta, centrala placering ger ändå en indikation på hur viktig den är – om rum 2 endast var till för försvar och soldater, så som tidigare forskning antagit, hade en undangömd, inmurad trappa varit mer passande.

I samband med tolkningen av rummet som ett skytteloft har det föreslagits att funktionen för de parvisa hålen skulle ha varit att bära upp en utvändig skyttegång (Ödman 2004: 25, Hahr 1917: 14 f). Äldre forskning har även föreslagit att det handlar om skottgluggar (Hildebrand 1884–1898: 235; Molbech 1840: 221). Det är tydligt att hålen är ursprungliga, både i förhållande till det ursprungliga putslagret och det omgivande murverket. Baserat på att alla hålen lutar neråt, att de är placerade ojämnt i både sid- och höjddled samt det faktum att avståndet mellan den övre och den undre raden endast är ca 1,5–1,7 m förefaller dock en utvändig skyttegång mindre trolig. En sådan skulle dessutom blockera fönsteröppningarna. Att de skulle ha varit skottgluggar får anses ännu mer osannolikt, då det förefaller högst ofunktionellt. En möjlig tolkning är istället att de brädklädda hålen gjorts i samband med byggnationen och att de då burit upp en byggekran som varit monterad på det som för tillfället har varit murkrönet. I yttermurarna på Glimmingehus nedre våningar finns bomhål efter byggnadsställningar, varför man kan anta att materialet till de våningsplanen har burits upp eller att man har haft kranar stående på marken. Den översta våningen och takstolen kan dock ha krävt en annan typ av kran. Att hålen är brädklädda har i så fall gjort det lätt att efteråt ta bort bjälkarna som kranen varit monterad på, och att de lutar neråt kan ha varit ett medvetet val för att förhindra att fukt tog sig in efter att bjälkarna avlägsnats. Även det faktum att de övre hålen inte är placerade rakt över de nedre skulle kunna tyda på att de hänger samman med byggnationen – man har medvetet valt att inte placera hålen i linje eftersom de försvagar muren när de efter byggnationsfasen blir tomma. Om de inte är delar av en sammanhängande konstruktion behöver de heller inte vara i linje. Det kan vara så att den övre och den nedre raden med hål hänger samman med två olika faser i byggnationen – man kan tänka sig att kranen först varit monterad i den lägre nivån för att hissa upp materialet till den tredje våningen, och senare har den placerats nära det färdiga murkrönet för att hissa upp materialet till takstolen. Det är också värt att notera att inga

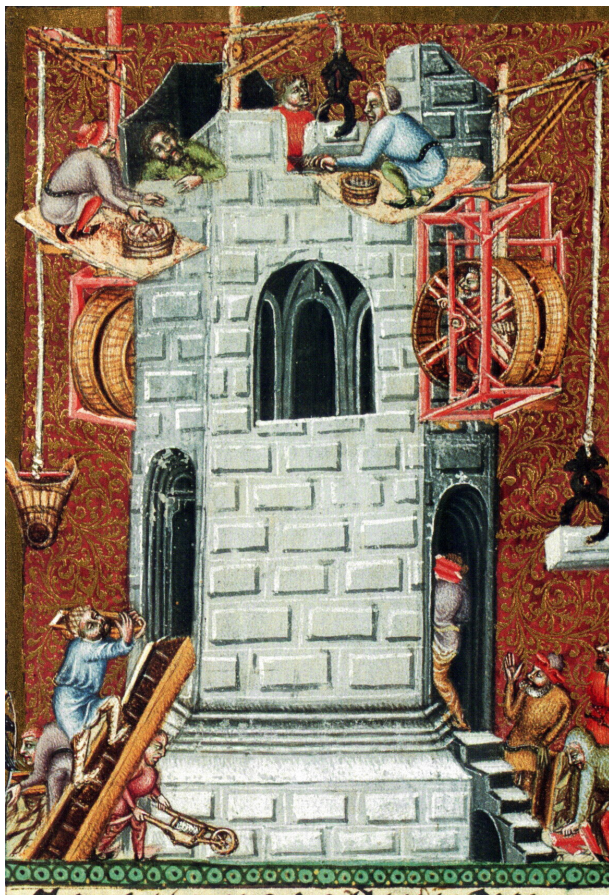

Fig. 20 En kran med två tramphjul monterad på Babels torn, illustration från Wenceslaus bibel, 1380. Public domain.

andra spår efter byggnadsställningar finns på detta våningsplan. Ovanpå södra och norra murkrönen finns dessutom spår efter en inmurad, längsgående bjälke som varit placerad mitt på krönet. Funktionen för denna är okänd, men hänger möjligtvis samman med spår efter vinschanordningar som kan iakttas på gavelröstena, i alla fyra hörnen av vinden. Även detta kan vara spår efter byggnationen, men ytterligare undersökningar och jämförelser med liknande byggnader skulle behövas för att kunna testa hypotesen.

Utifrån undersökningen träder en ny bild av Glimmingehus fram. Tidigare forskning har oftast fokuserat på försvaret och om våning 3 alls nämns så är det inte sällan helt kort som ett skytteloft (Ödman 2004; Nilsson & Landen 1999; Gardelin 1998; Rydbeck 1909). Det har också många gånger betonats hur välbevarad byggnaden är – att den på RAÄs hemsida presenteras som "Nordens bäst bevarade medeltida borg" är ingen slump, utan ett

narrativ som traderats under lång tid (Williamsson, kommande publicering). Genom en noggrann byggnadsarkeologisk dokumentation träder istället bilden fram av en byggnad som fyllt en viktig representativ funktion och som också förändrats under de 500 år som den funnits. Det är dock viktigt att poängtera att det inte behöver finnas en motsättning mellan representativitet och militära funktioner – det är inget som hindrar en användning av rum 2 för t.ex. artilleri vid behov. Karin Andersson har fört fram teorin att det funnits en trappavsats framför porten till Glimmingehus, baserat på en rektulär utbyggnad som man fann på norrsidan av byggnaden vid utgrävningar på 1930-talet. Utbyggnaden är byggd i förband med huvudbyggnaden och är därmed samtida. Från trappavsatsen menar hon att man kan ha hissat upp saker till de övre våningarna (Andersson 1999: 132ff). Vår undersökning pekar på att dagens karnap är sentida, men att dörröppningen ut från rum 2 är ursprunglig. Det är möjligt att Molbech hade rätt när han 1840 föreslog att där funnits en vinschanordning (Molbech 1840: 220). Det skulle i så fall även förklara dörröppningen nedanför, i rum 1. För en diskussion kring det trapptorn som också föreslagits som förklaring, se Lind & Westergren 2014 eller Andersson 1999. Med hjälp av en vinschanordning kan även tyngre artilleripjäser ha hissats upp vid behov.

Ett annat antagande från tidigare forskning är att man ganska snart efter Jens Holgersens död skulle ha flyttat ut från stenhuset (Ödman 2004: 31). Tidigare undersökningar har visat att det fanns annan bebyggelse på borgholmen från 1500-talet (Ödman 1999: 120; Anjou 1926: 158). Frågan kvarstår dock vad detta innebar för användningen av det stora stenhuset. De byggnadsarkeologiska spåren tycks peka på en längre användning än vad man tidigare antagit, t.ex. den sekundära kakelugnen i rum 1 och förbättring av putsen i samma rum. Det är alltså möjligt att man fortsatt att använda byggnaden, samtidigt som man även uppfört annan bebyggelse.

Överhuvudtaget är den viktigaste slutsatsen av undersökningarna att bygghandlet och användandet

av borgen varit mer komplex än vad man tidigare trott, och att byggnadsarkeologin kan ge en mer högupplöst bild. Den detaljerade undersökningen har gett ett underlag inför vidare undersökningar – t.ex. det lerbruk som återfinns i flera lagningar i rum 2 (kontext 208) verkar även ha använts i karnapet och för att mura fast den s.k. Kämpetavlan i Frustugan. En datering av bruket borde vara möjlig med tanke på att den innehåller en omfattande mängd organiskt material. I ett av de genomgående bomhålen (kontext 284) är brädfodringen helt bevarad, den skulle kunna dateras med hjälp av dendrokronologi. Men detaljerna som framkommit har också väckt nya frågor – vad betyder det att samma stenhuggarmärke finns på både Komstadkalksten och gotländska kalksten? Och vad mer kan stenhuggarmärkena berätta? Går de t.ex. att knyta till Adam van Dürens bygghytta? Hur har fönsternischerna i Rum 2 ursprungligen sett ut? Och vad fanns på karnapets plats? Man kan också fundera över en del konstruktionsmässiga frågor – skulle en stentrappa få plats ovanpå trappan upp till rum 1? Hur skulle belastningen på underliggande väggar i så fall se ut? Och när det gäller belastning, är kryssvalvet i Borgstugan anledningen till att man i Rum 1 valde att ha innerväggar av korsvirke istället för sten? Men framför allt riktar undersökningen ljuset på en kunskapsbrist när det gäller jämförelser med liknande byggnader, särskilt utanför den lokala kontexten. Eftersom Glimmingehus ansetts vara ovanligt välbevarat har byggnaden ofta fått stå som modell för liknande, mindre välbevarade byggnader i Sverige och Danmark. Men tolkningarna av Glimmingehus hade haft mycket att vinna på om byggnaden även sattes i ett större sammanhang, både rumsligt och tidsmässigt. Den medeltida borgen är kanske snarare ett steg mot en renässansherrgård med sin centrala, raka trappa, de kvadratiska kalkstensplattorna, stickbågiga fönster- och dörröppningarna samt den fristående skorstenen. Genom att titta riktigt nära kan hela bilden skifta.

I skrivande stund (2024) har Glimmingehus inget byggnadsminnesskydd. Det betyder att det underhåll som fortlöpande görs inte dokumenteras. I samband med en inventering 1992 skrev Karin

Andersson om Glimmingehus invändiga puts, att "[s]om originalmaterial är det givetvis lika skyddsvärt som övrig byggnadsmateria" (Andersson 1992: 9). Vår förhoppning är att denna undersökning och rapport tydliggjort det kunskapsmässiga värde som finns i putslagren, för "Nordens bäst bevarade medeltida borg" är välbevarad, men inte oförändrad.

Litteratur och källor

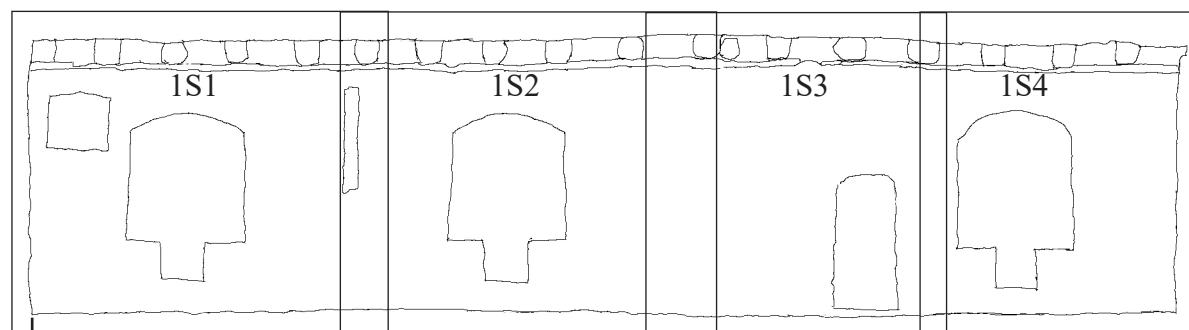
- Ahlquist, J. & Lassen, I. 1996. *Takkonstruktionen på Glimmingehus: en historisk och strukturmekanisk analys*. Lund.
- Andersson, T. 1962. Glimminge, Lillö och det fasta huset. *Ale* 1962:3, 35–44.
- Andersson, K. 1984. *Rapport över iakttagelser gjorda i samband med fasadreparationer 1982–83 av Glimmingehus, Vallby socken, Skåne*. Ämbetsarkiv 3, Gemensamma handlingar, Serie Fastighetshandlingar F4d:48.
- Andersson, K. 1992. *Glimmingehus. Inventering och statusbeskrivning av dekorativa stenarbeten 1990–1991*. Ämbetsarkiv 3, Gemensamma handlingar, Antikvarisk-topografiska dossierer (F 1 N Skåne) Sk, Glimmingehus (dnr 3772-1992).
- Andersson, K. 1999. Stenhuset som kunskapskälla. I Nilsson, S.Å. & Landen, A. (red.) *Glimmingehus 500 år: tretton texter*. Lund. s. 127–135.
- Andersson, K. & Hildebrand, A. 2002. *Byggnadsarkeologisk undersökning. Det murade huset*. Stockholm.
- Anjou, S. 1926. Köksavdelningen å Glimmingehus: en undersökning. *Fornvännen* 21, 148–162.
- ATA 1924. Antikvarisk-topografiska arkivet, d.nr. 892/26, 3847/26. *Brev från Kungliga Vitterhets Historie och Antikvitets Akademien till Holger Rosenkrantz 1924-04-01*.
- ATA 1756/1925. Ritning av fönsteromfattning, Sten Anjou 1925.
- Bartholin, T. 1995. Rapport denrokronoliska prover Glimmingehus, 1995-11-20. CATRAS 10393-10402.
- Berggren, L. 1999. Brotsplats Gotland. I Nilsson, S.Å. & Landen, A. (red.) *Glimmingehus 500 år: tretton texter*. Lund. s. 59–65.
- Brunius, C.G. 1844. Glimminge faste Steenuus: i Christianstads Lehn i Skaane. *Historisk Tidsskrift* 1. Række, V Bind, 565–612.
- Brunius, C. G. 1843. Planitning, Glimmingehus. SE/ATA/ENSK_48-1/F 1 D.
- von Burman, G. & Fischer, A. 1756. *Prospecter af åtskillige mærkværdige byggnader, sæterier och herregårdar uti Skåne...* Stockholm.
- Carelli, P. 2007. *Det medeltida Skåne. En arkeologisk guidebok*. Lund.
- Edström, M. 1997. Att läsa Glimmingehus – vetenskap, dokumentation och upplevelse. *Byggnadskultur* 1997:1. Stockholm.
- Eriksdotter, G. & Anglert, M. 2018. *Människor, byggnader, sammanhang: idéskrift om en utvecklad byggnadsarkeologi*. Stockholm.
- Gardelin, G. 1998. *Glimmingehus: byggnadsarkeologisk undersökning 1997 : Glimmingehus, Vallby socken, Järrestads härad, Skåne*. Lund.
- Hahr, A. 1917. Glimmingehus och Bollerup. *Skånska borgar i uppmättningsritningar, fotografiska avbildningar samt beskrivande text*. 1914–1922. Stockholm.
- Hildebrand, H. 1884–1898. *Sveriges medeltid: kulturhistorisk skildring*. D. 2. Stockholm.
- Hædersdal, E. 2004. Tagværket på Glimmingehus: en bygningsarkæologisk undersøgelse. *Bygningsarkæologiske studier*, 2001–2002, 7–18.
- Lind, S. & Westergren, T. 2014. Glimmingehus: a building-archaeological investigation of the interior. *Lund archaeological review* 19, 95–113.
- Lithberg, N. 1927. Glimmingehus och Gotland. *Fornvännen* 1927. s. 273–285.
- LUHM 22028. Fynd från Glimmingehus vallgrav, förvarade vid Historiska Museet Lunds Universitet.
- Molbech, C. 1814–1817. *Breve fra Swerrige i aaret 1812*. Köpenhamn.
- Molbech, C. 1840. Spøttrup Gaard i Salling, med en Tegning i Steentryk, og med nogle Ord om gamle danske Herregaarde. *Historisk tidsskrift* 1. Række, V Bind, 205–240.
- Nilsson, S. Å. 1999. Stenarna talar 1. I Nilsson, S.Å. & Landen, A. (red.) *Glimmingehus 500 år: tretton texter*. Lund. s. 9–25.
- Nilsson, S.Å. & Landen, A. (red.) 1999. *Glimmingehus 500 år: tretton texter*. Lund.
- Olsen, R. A. 1996. *Borge i Danmark*. Köpenhamn.
- Olsen, R. A. 2011. *Danske middelalderborge*. Aarhus.

RAÄ 2024. <https://www.raa.se/evenemang-och-upplevelser/upplev-kulturarvet/glimmingehus/>
2024-02-23.

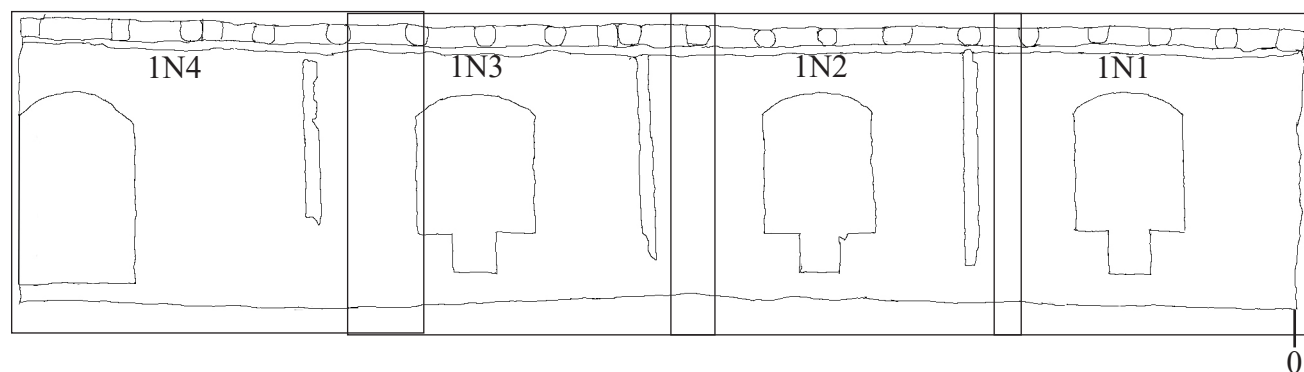
- Regnell, M. 1994. Miljön kring Glimmingehus. Utredning av förutsättningar för paleoekologiska analyser kring den medeltida borgen. *Lundqua uppdrag volume 20*. Lund.
- Reisnert, A. 1999. Försvaret. I Nilsson, S.Å. & Landen, A. (red.) *Glimmingehus 500 år: tretton texter*. Lund. s. 97–108.
- Rydbeck, O. 1909. Glimmingehus. I Roosval, A. (red.) *Svenska slott och herresäten vid 1900-talets början Skåne*. Stockholm. s. 245–264.
- Rydbeck, O. 1971. *Glimmingehus*. Stockholm.
- SE/ATA/ARK3_2-10/J 1. Planritningar, Sten Anjou 1925.
- Skansjö, S. 1999. Jens Holgersen, aktör i Östersjörummet. I Nilsson, S.Å. & Landen, A. (red.) *Glimmingehus 500 år: tretton texter*. Lund. s. 27–39.
- Wallin, C. 1979. *Jens Holgersen Ulfstand till Glimminge: lensman - sjökrigare - borgbyggare*. Tomelilla.
- Weibull, L. 1906. En tillernad förstöring af Glimmingehus. *Historisk tidsskrift för Skåneland*. Andra bandet. Lund. s. 332–335.
- Weibull, M. 1873. *Arkiv-anteckningar rörande skånska herresäten. Samlingar till Skånes historia, fornkunskap och beskrifning 1872*. Lund.
- Williamsson, S. Kommande publicering. Glimmingehus – Nordens bäst bevarade medeltida borg?
- Ödman, A. 1999. De arkeologiska undersökningarna. I Nilsson, S.Å. & Landen, A. (red.) *Glimmingehus 500 år: tretton texter*. Lund. s. 115–125.
- Ödman, A. 2004. *Glimmingehus*. Stockholm.

Bilaga 1
Ritningar
Skala 1:100 och 1:20

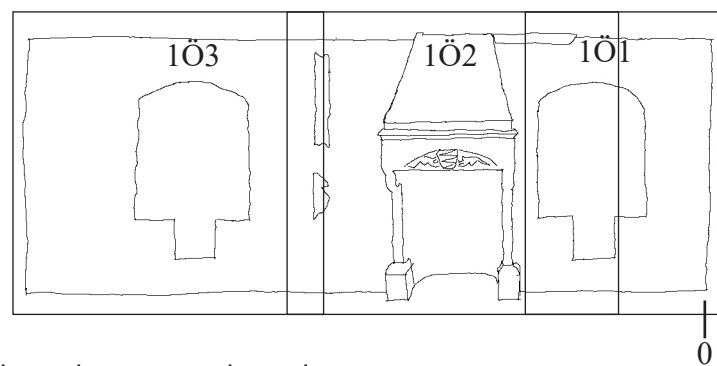
Glimmingehus
Rum 1 med ritningsbeteckningar
Skala 1:100

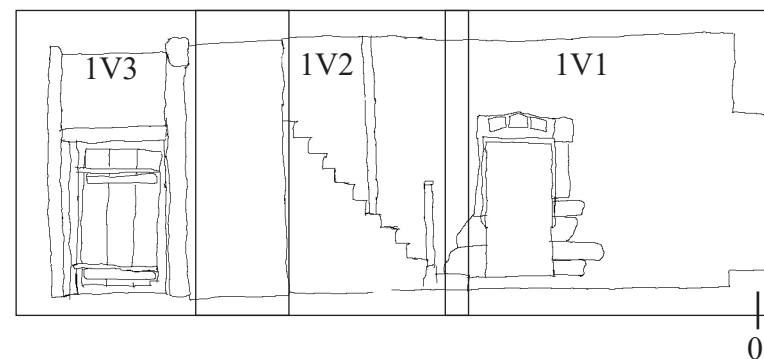
Södra väggen

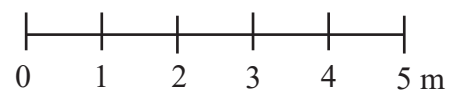
Norra väggen

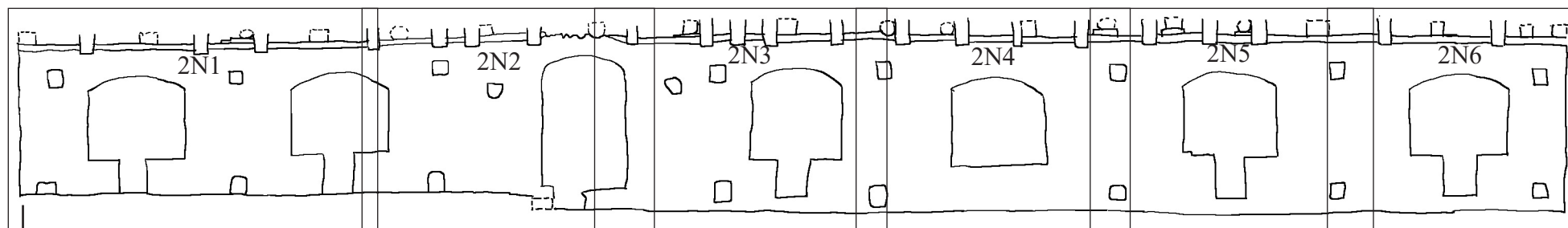

Östra väggen

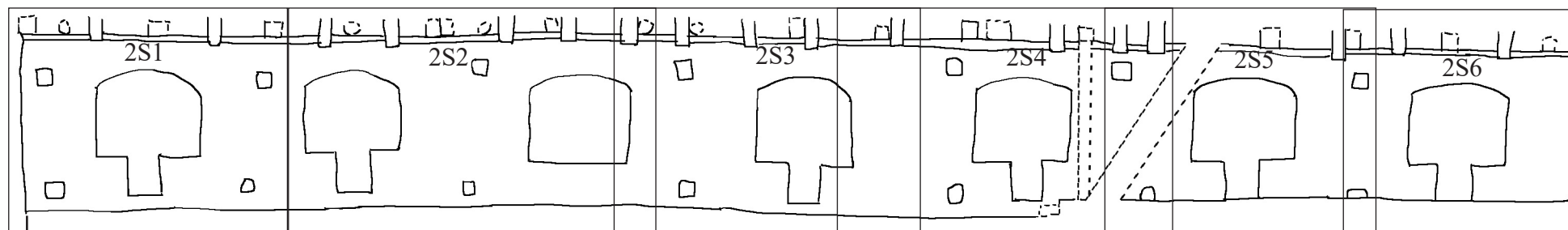

Västra väggen

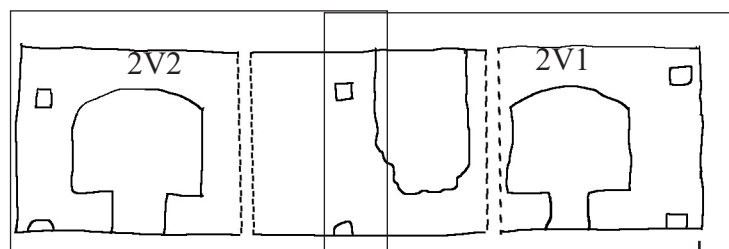

0 Norra väggen

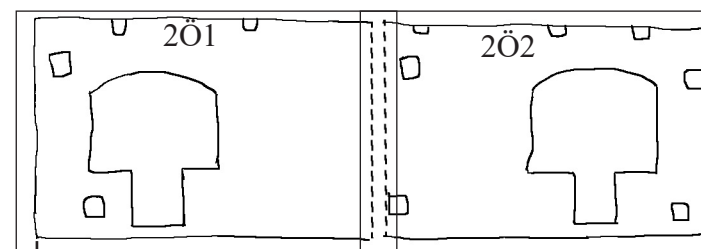

0 Södra väggen

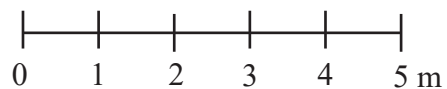

Västra väggen

0

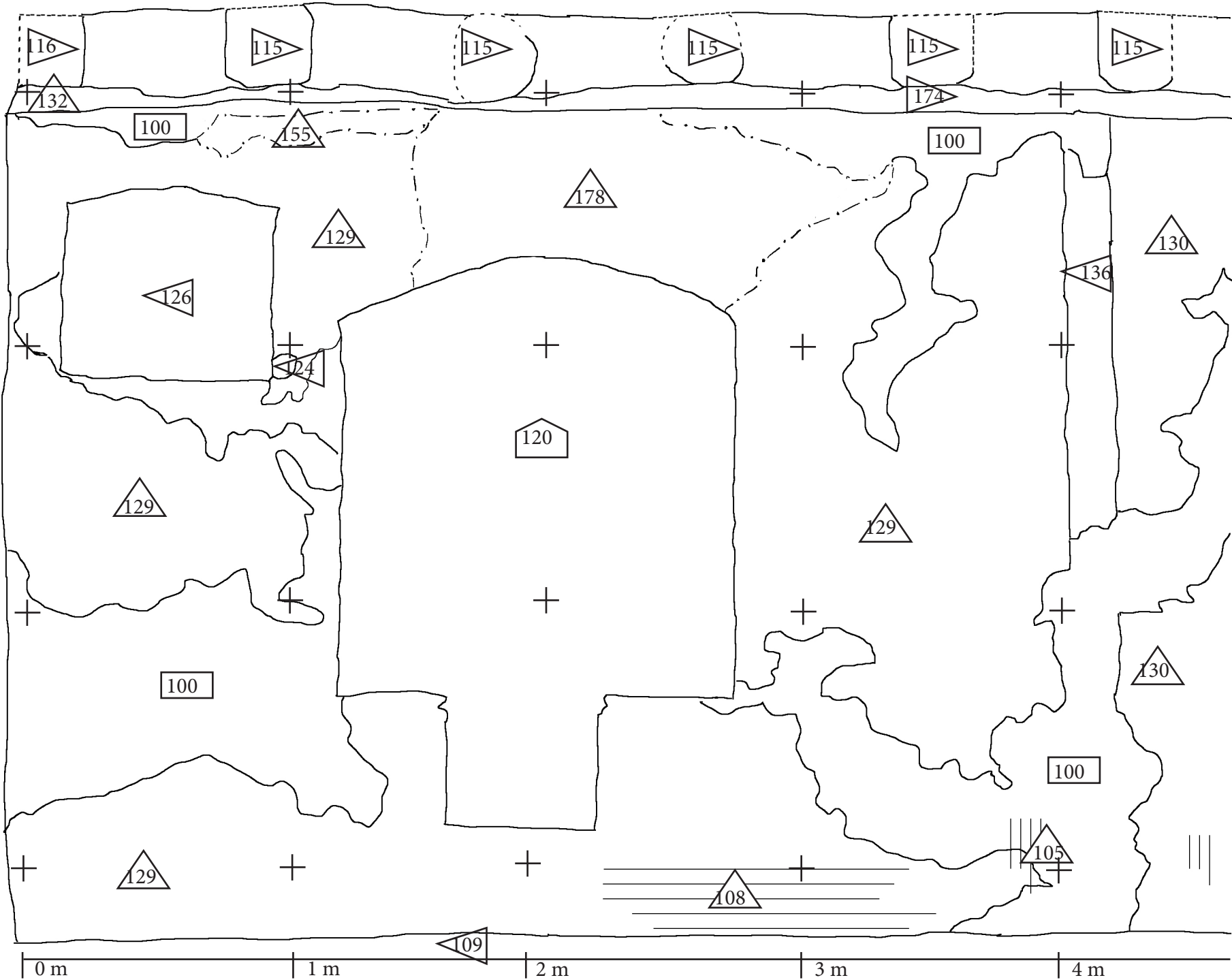

0 Östra väggen

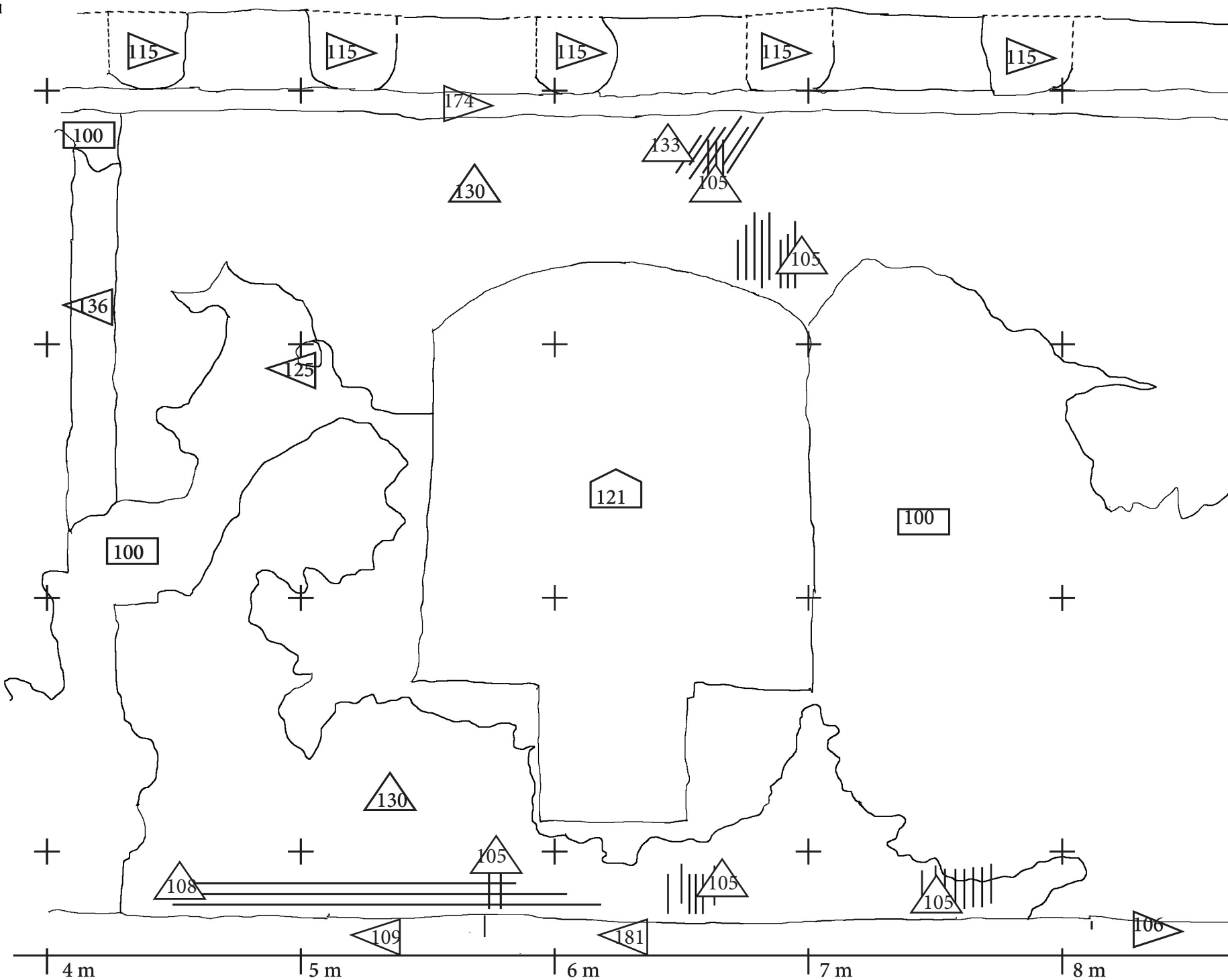

The map illustrates the spatial arrangement of experimental plots. Key features include:

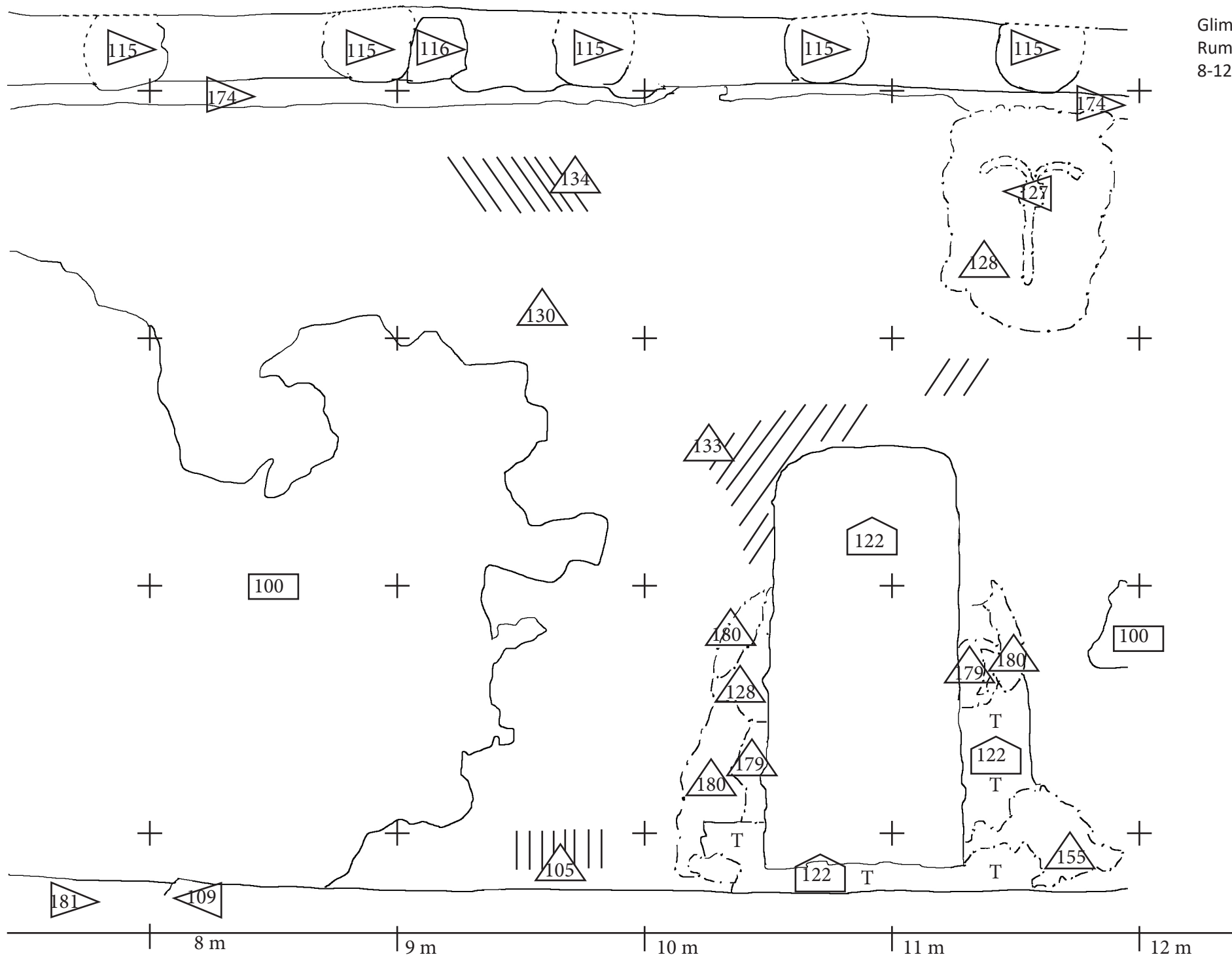
- Plots:** Numbered plots are distributed across the area, including 100, 105, 108, 109, 120, 124, 126, 129, 130, 132, 136, 155, 174, and 178.
- Symbols:** Triangles, squares, and crosses are used to mark specific locations or features within the plots.
- Scale:** A scale bar at the bottom indicates distances from 0 m to 4 m.

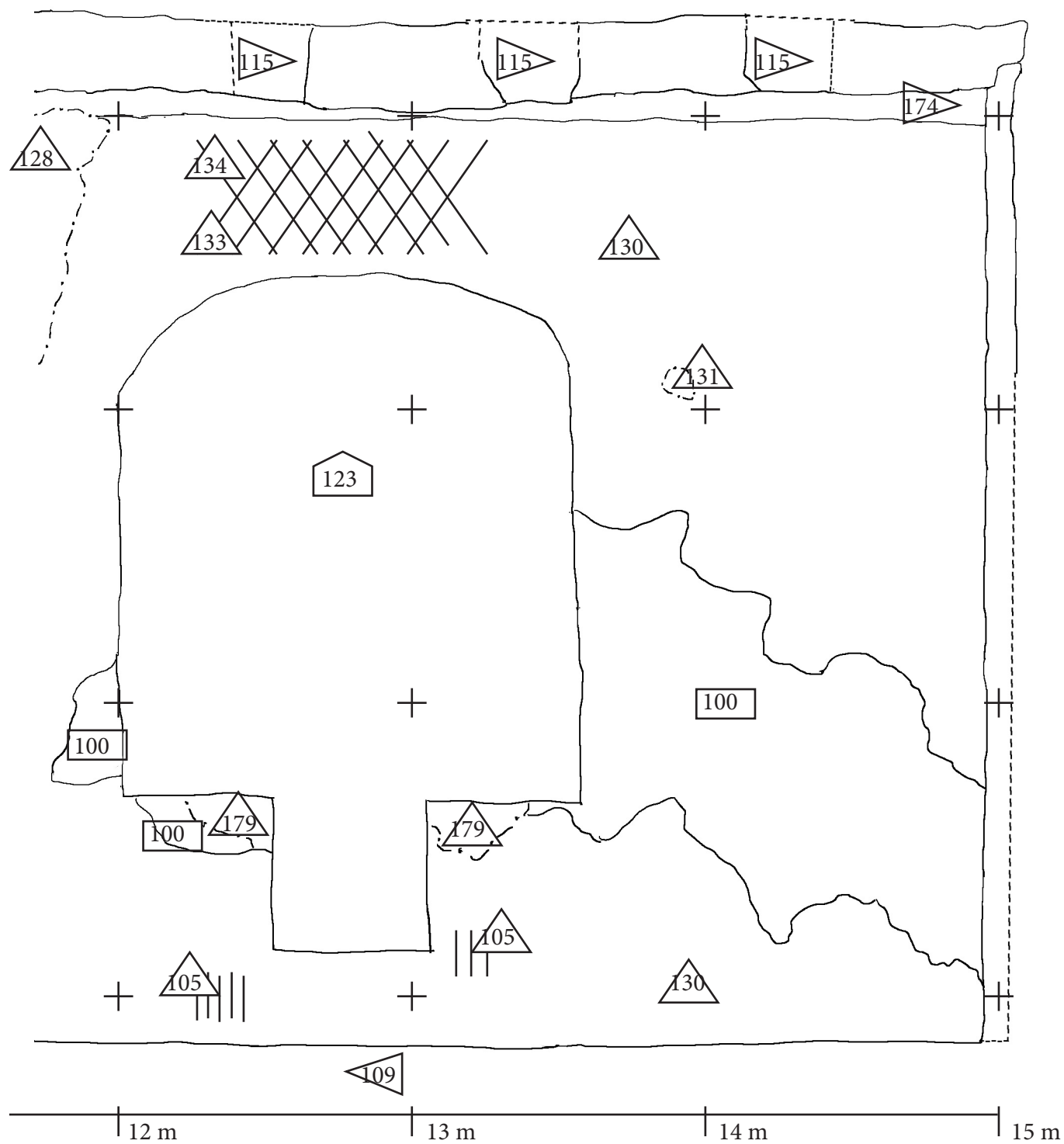
Glimmingehus, 1:20
Rum 1, S. väggen
4-8 m, 1S2

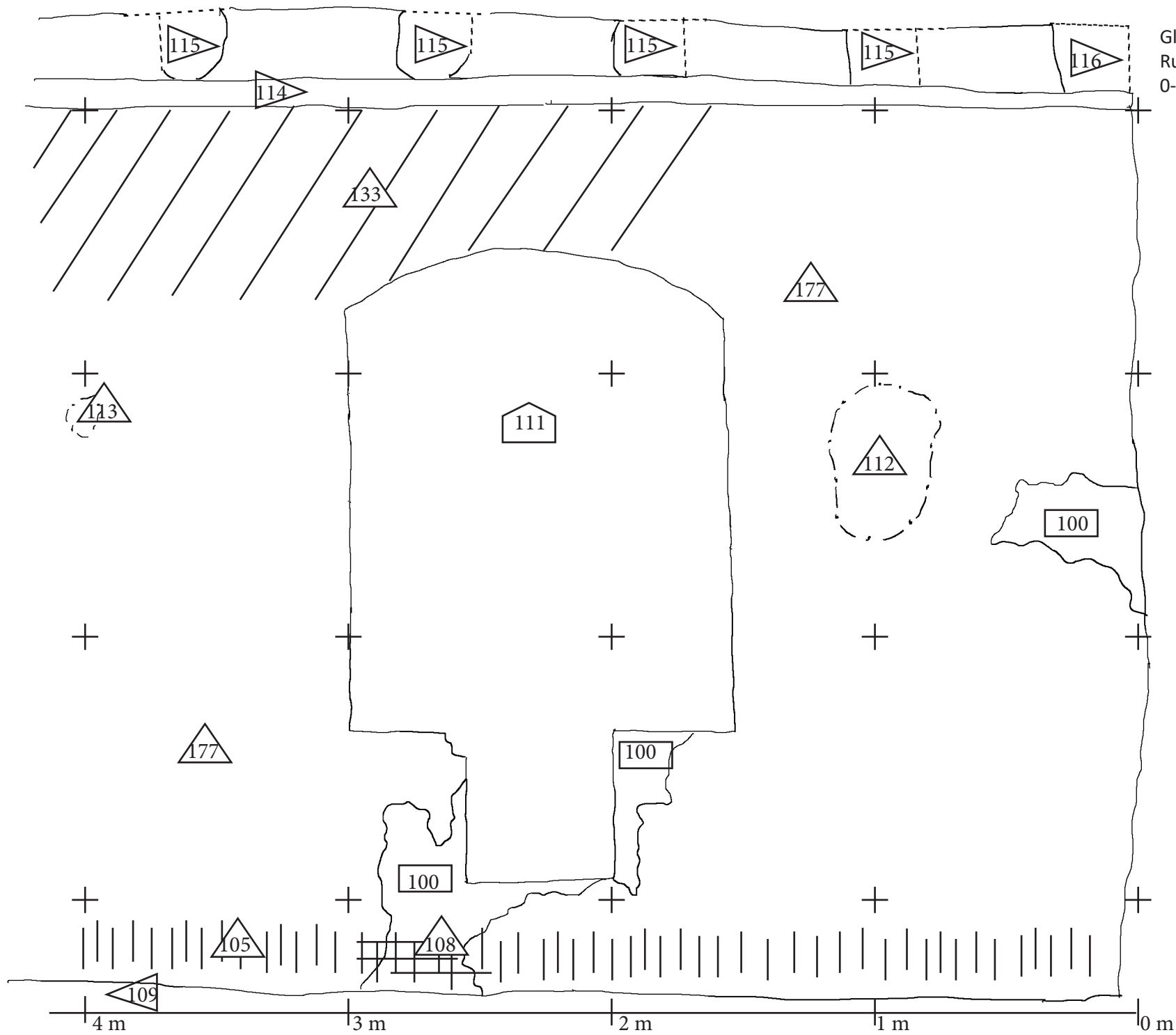

Glimmingehus, 1:20
Rum 1, S. väggen
8-12 m, 153

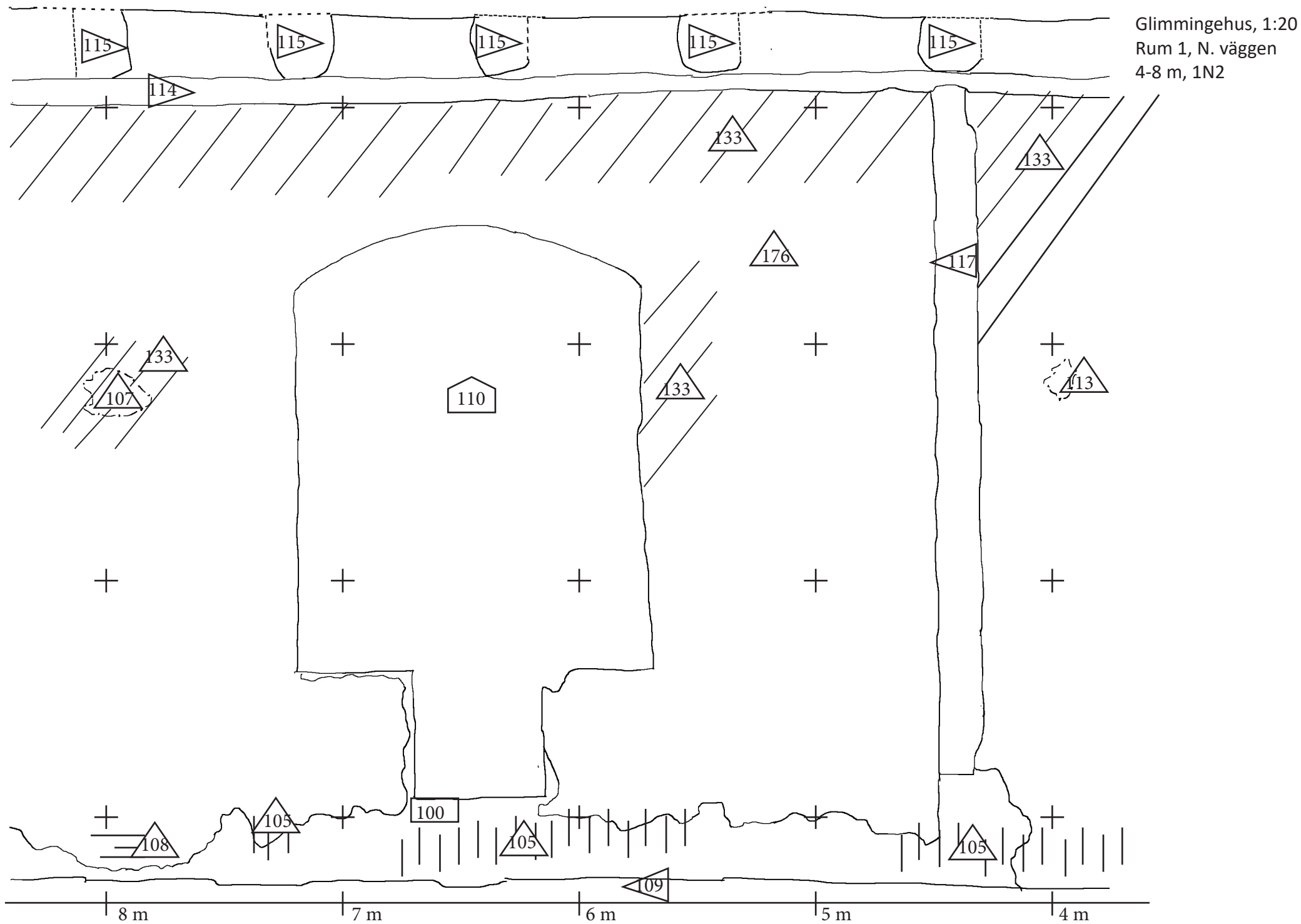

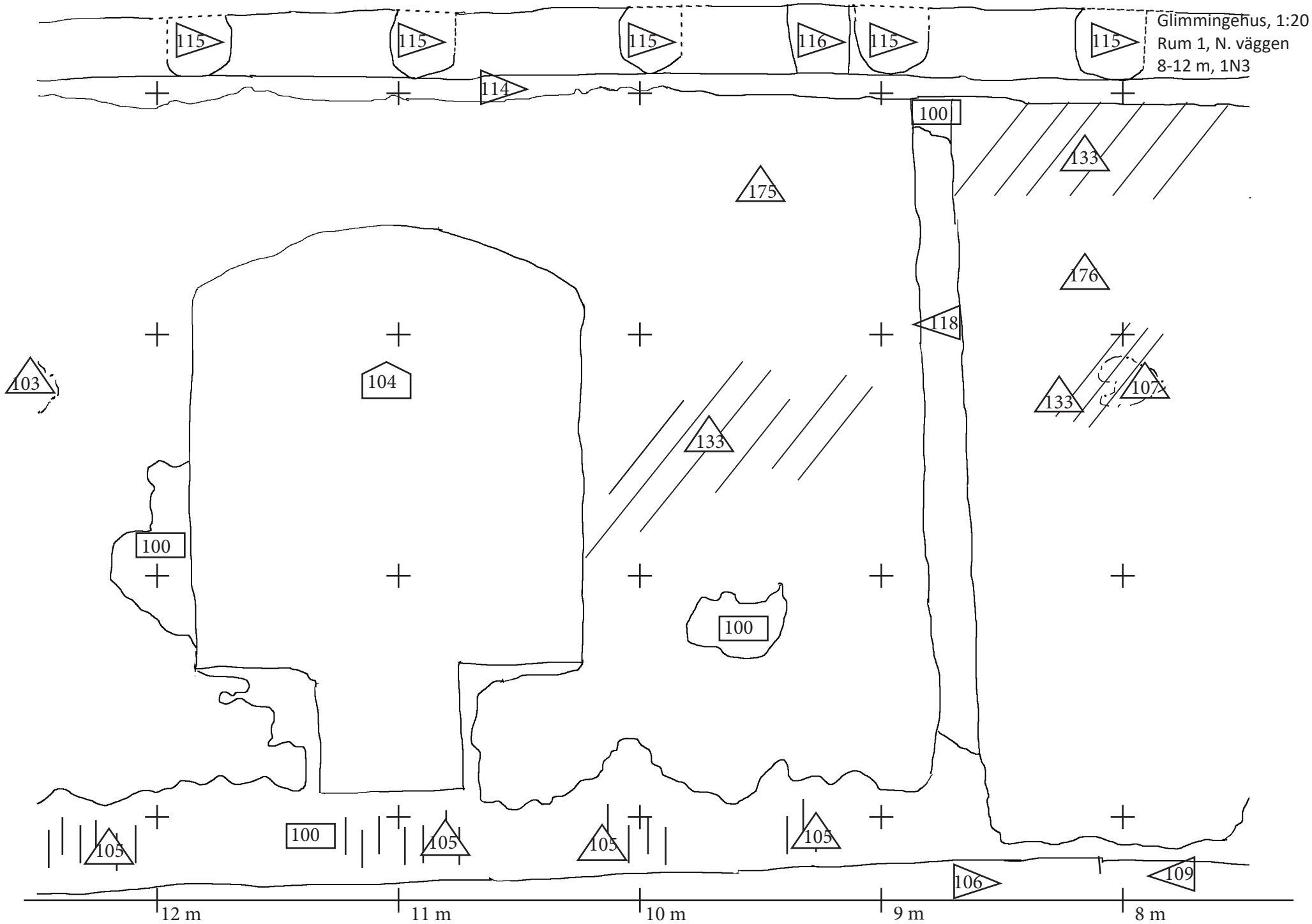
Glimmingehus, 1:20
Rum 1, S. väggen
12-15 m, 1S4

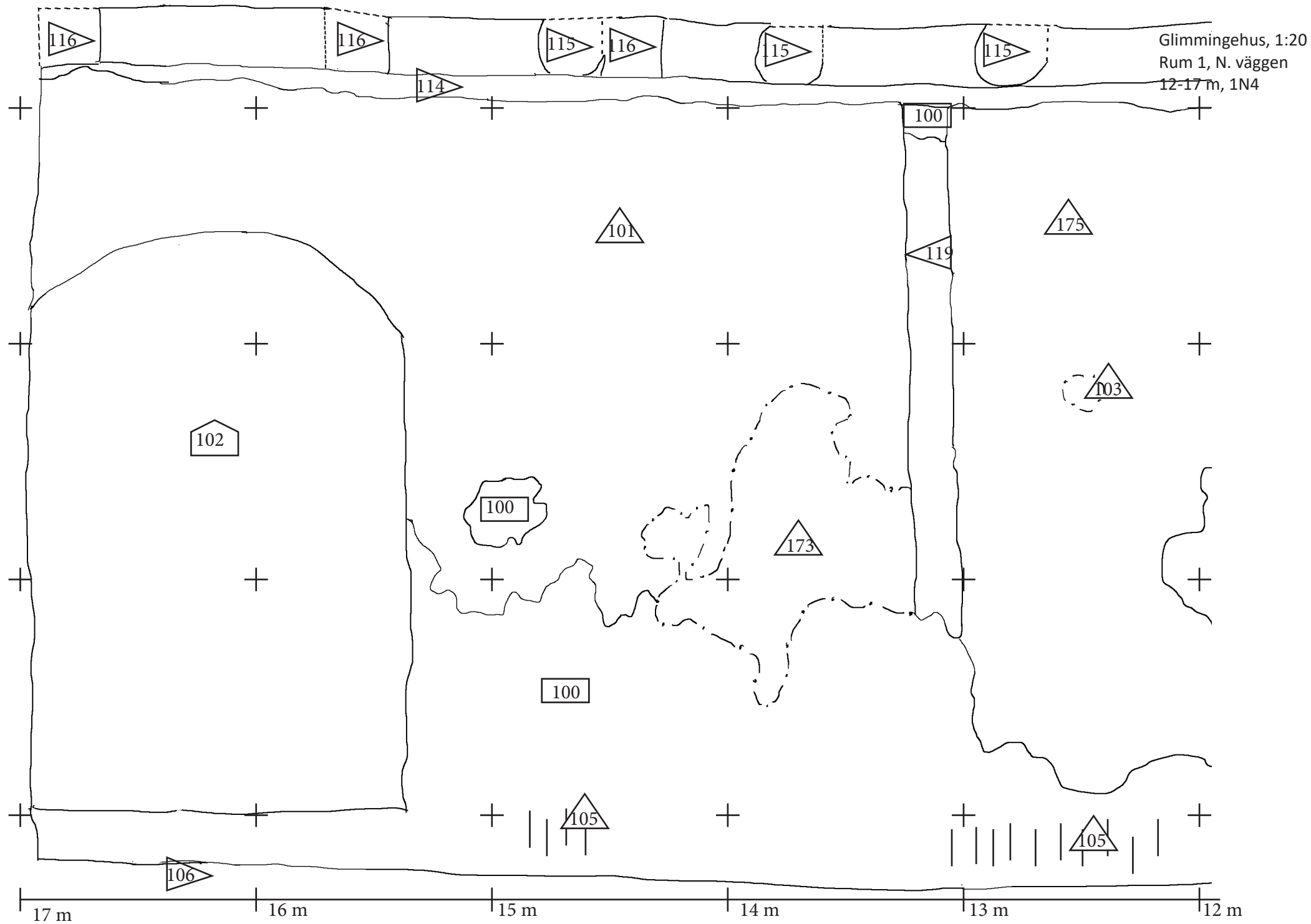

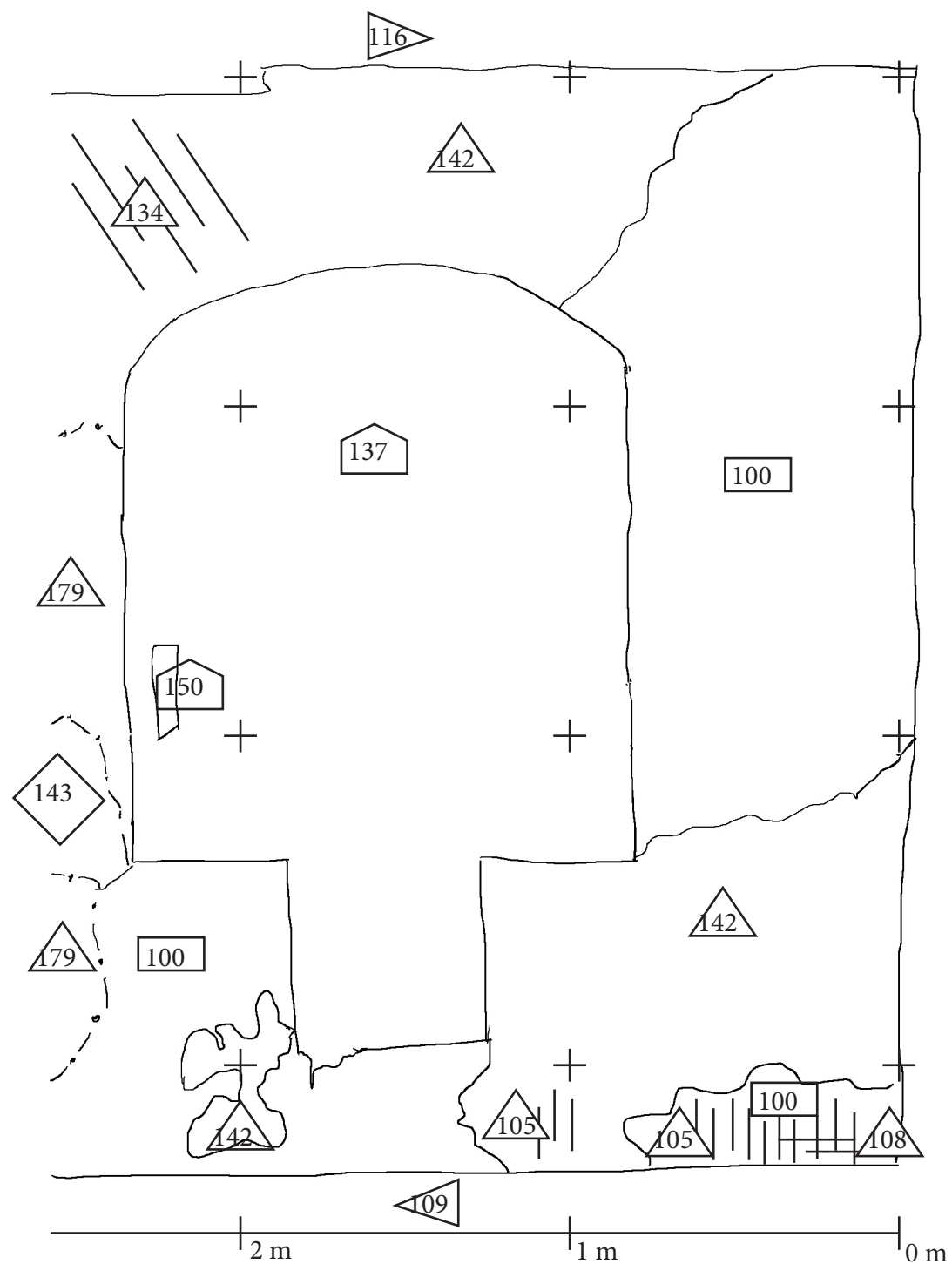
Glimmingehus, 1:20
Rum 1, N. väggen
0-4 m, 1N1

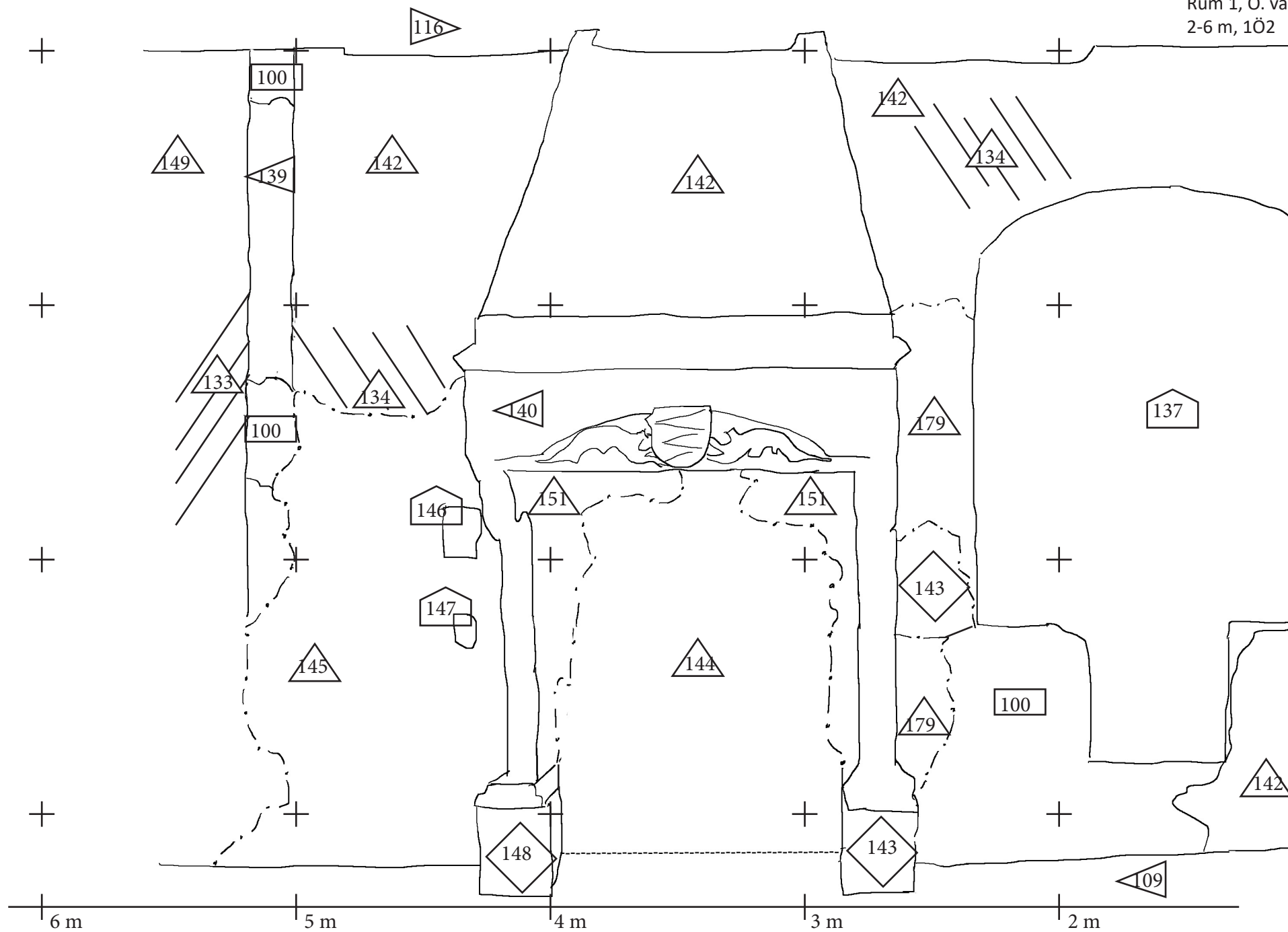

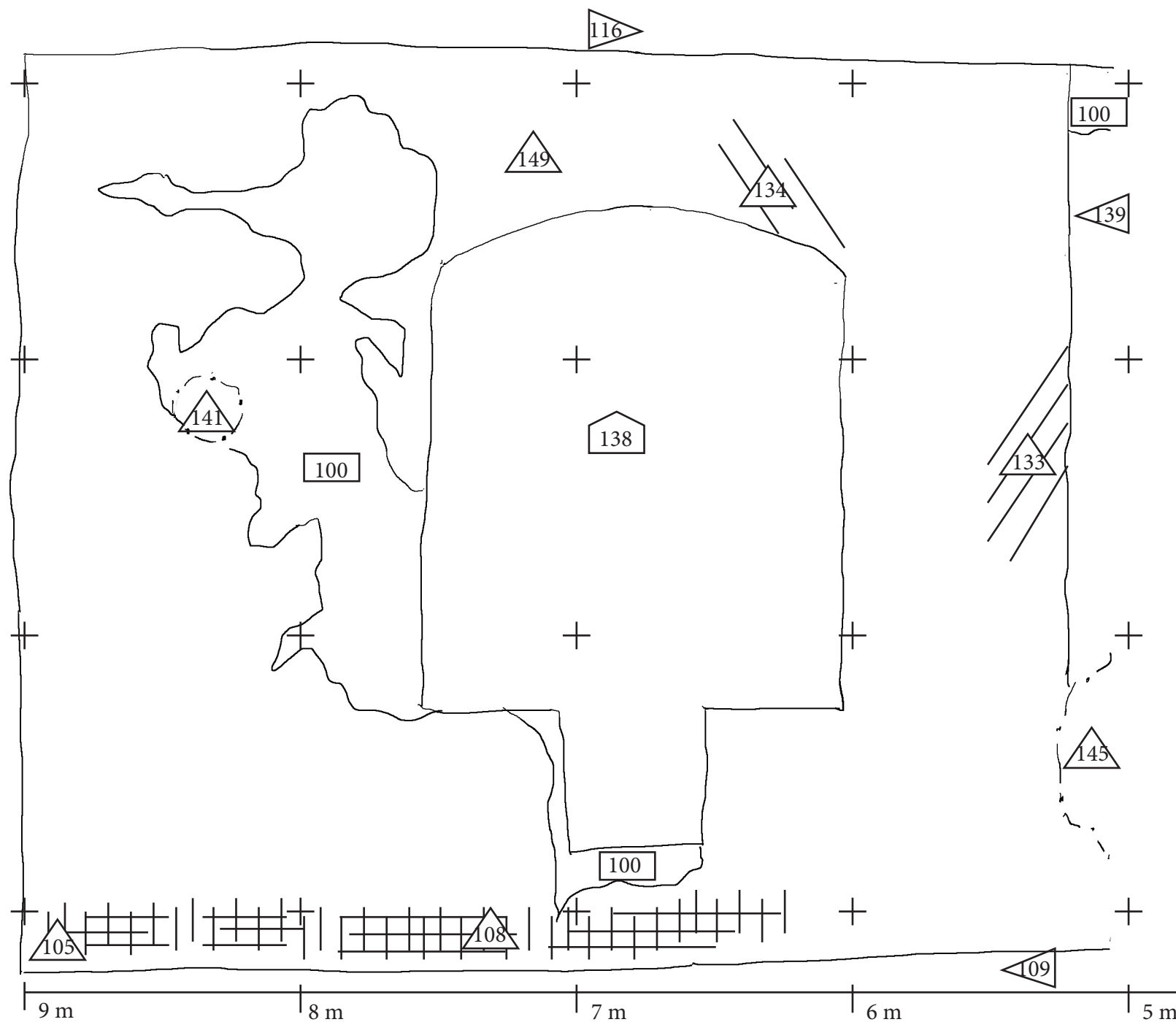
Glimmingehus, 1:20
Rum 1, Ö. väggen,
0-2 m, 1Ö1

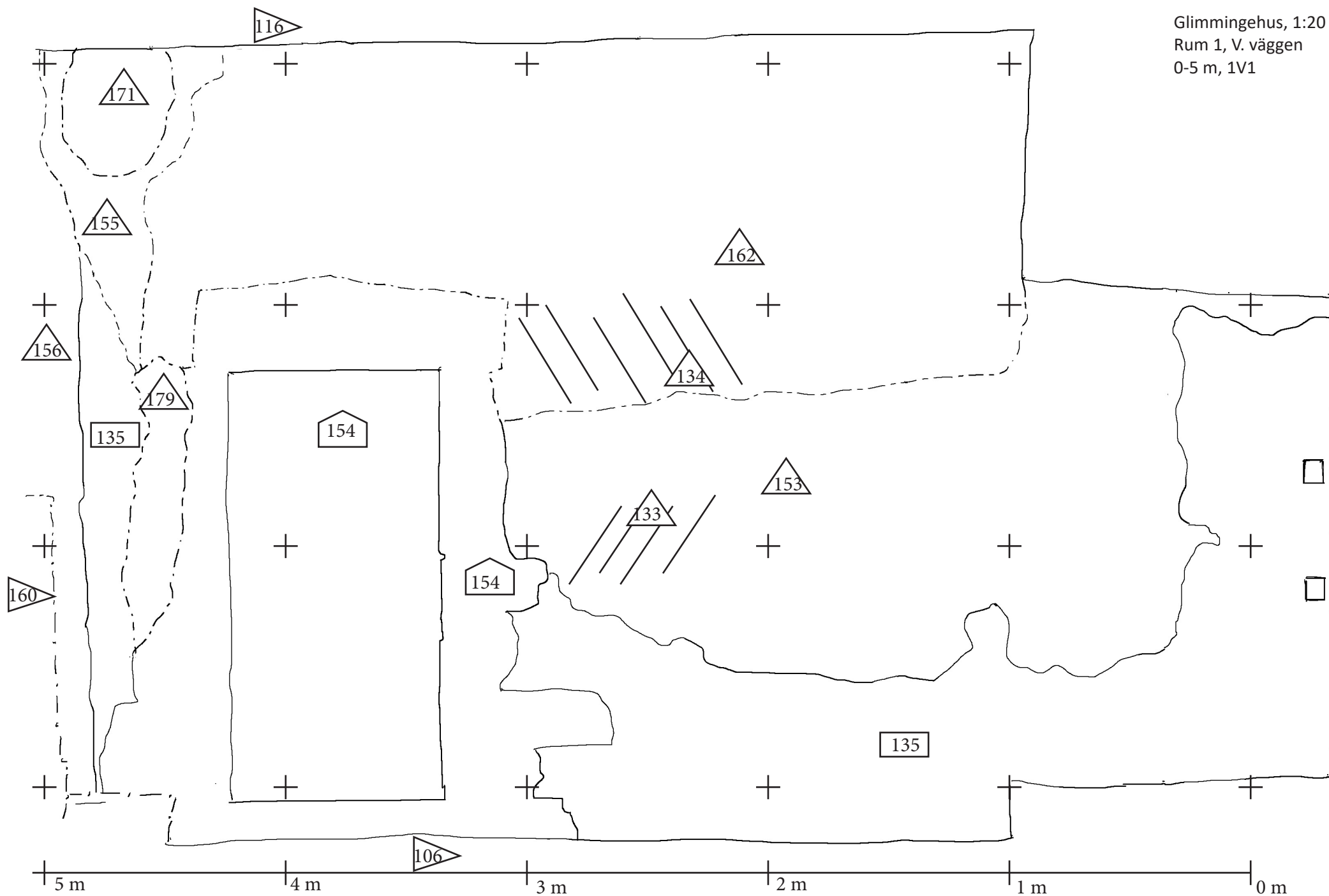
Glimmingehus, 1:20
Rum 1, Ö. väggen
2-6 m, IÖ2

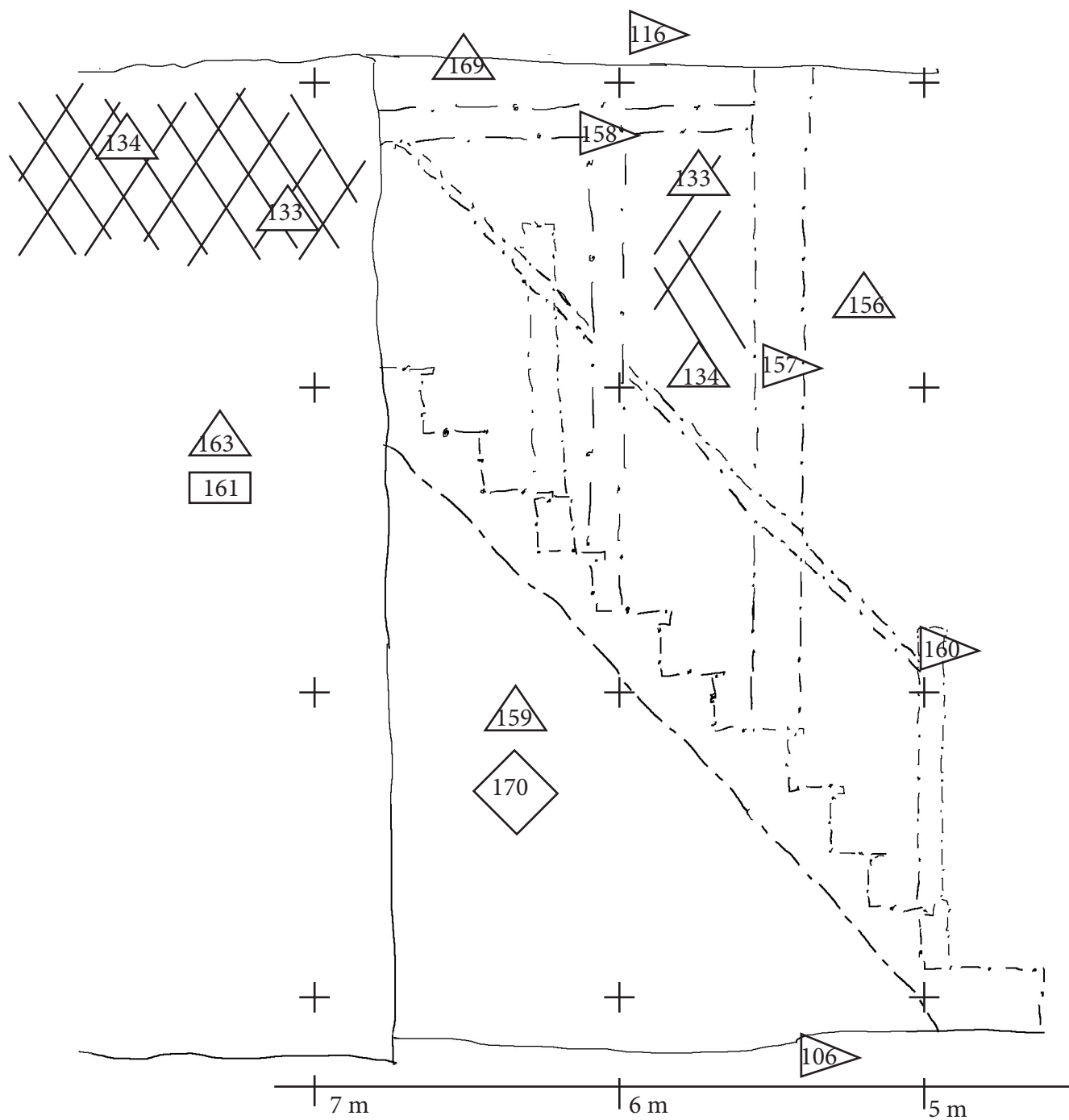
Glimmingehus, 1:20
Rum 1, Ö. väggen
5-9 m, 1Ö3

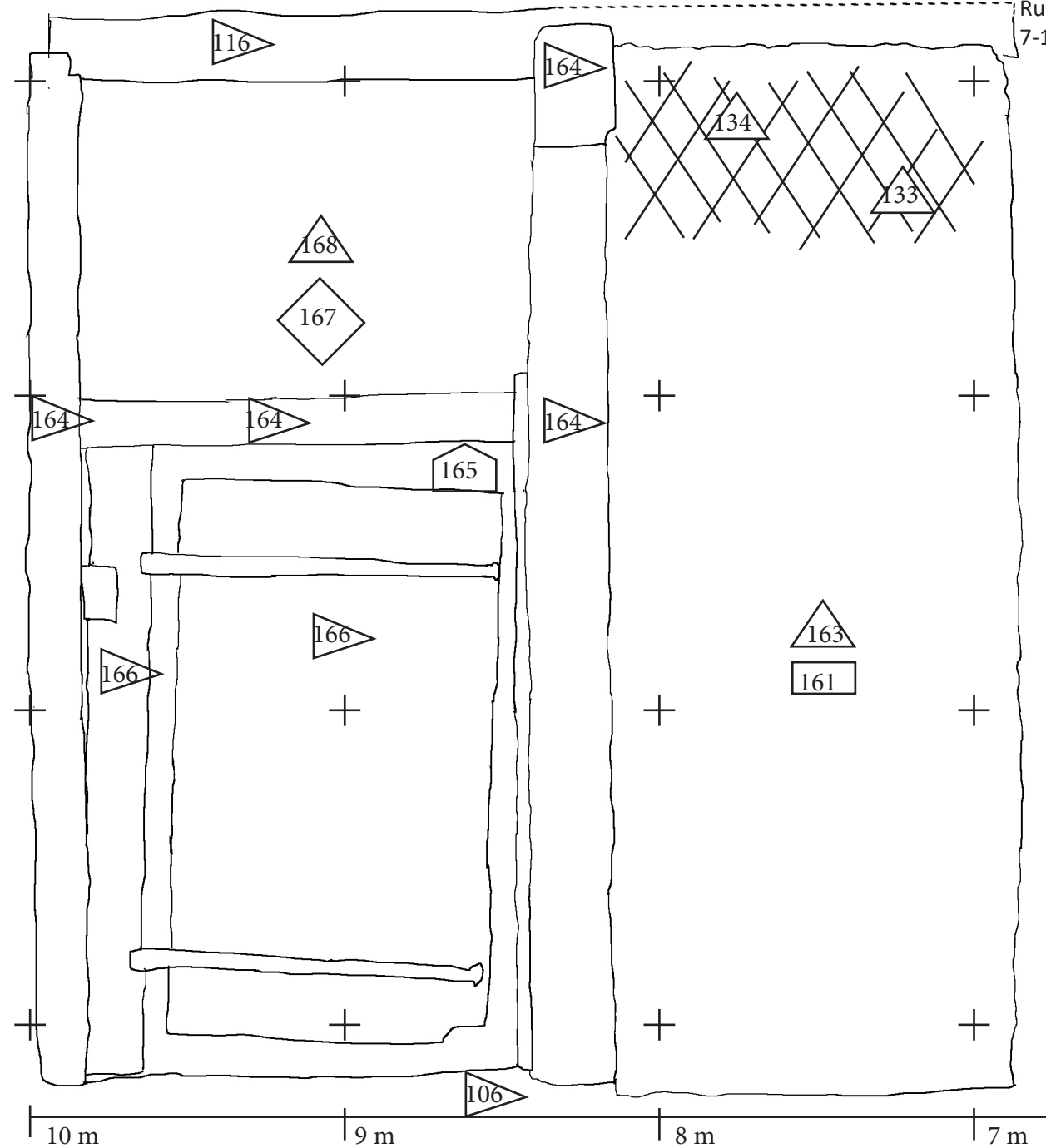
Glimmingehus, 1:20
Rum 1, V. väggen
0-5 m, 1V1

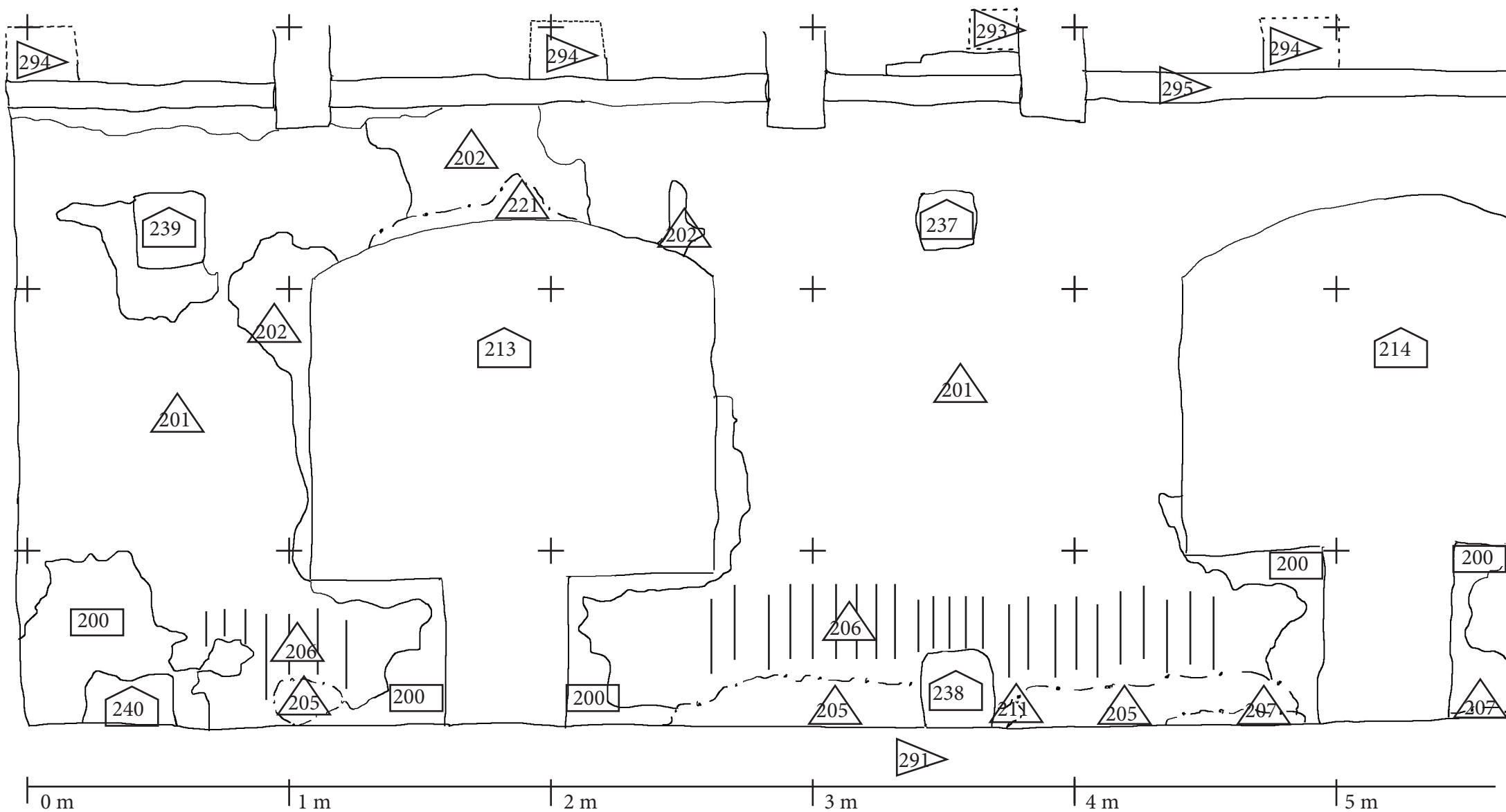
Glimmingehus, 1:20
Rum 1, V. väggen
5-7 m, 1V2

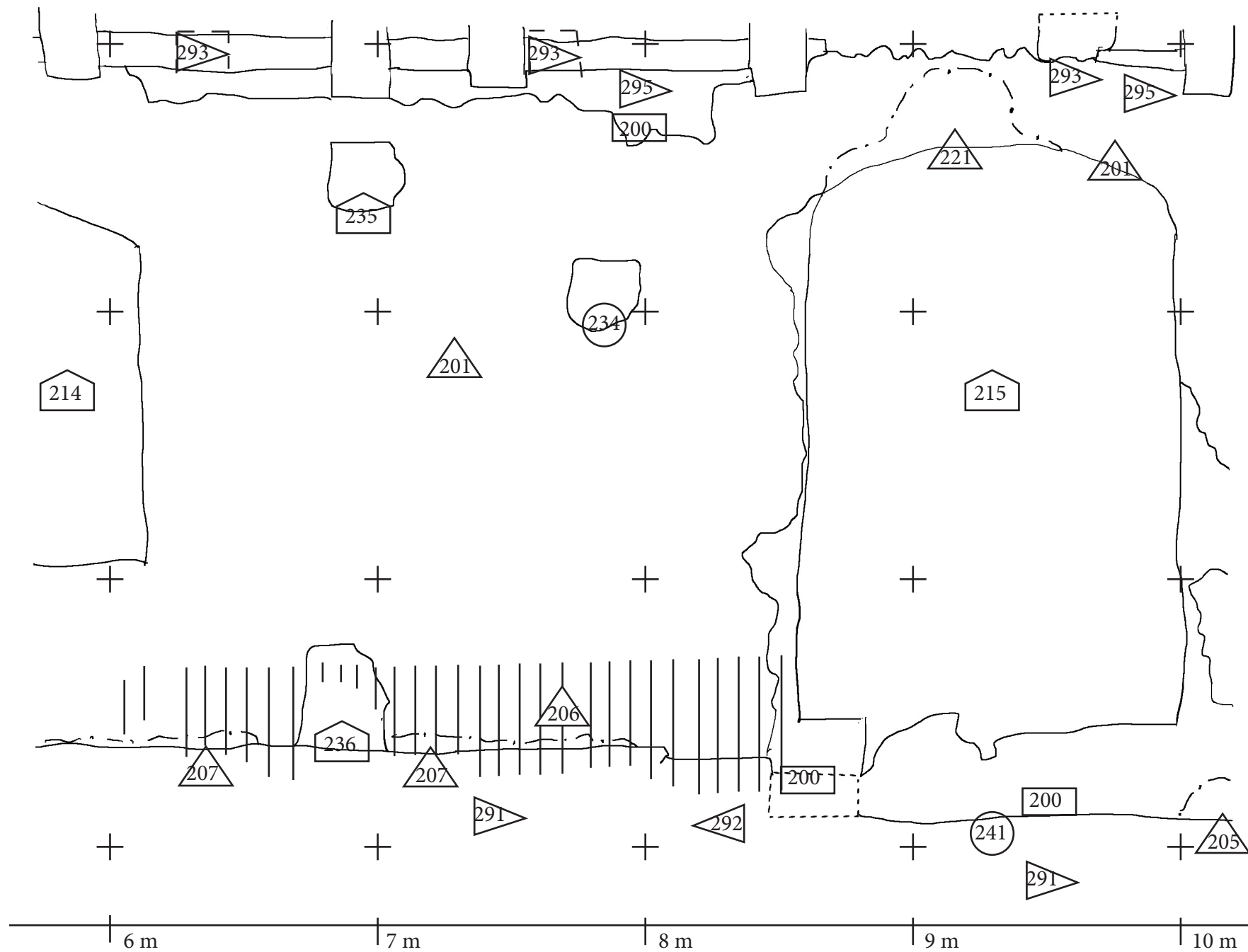
Glimmingehus, 1:20
Rum 1, V. väggen
7-10 m, 1V3

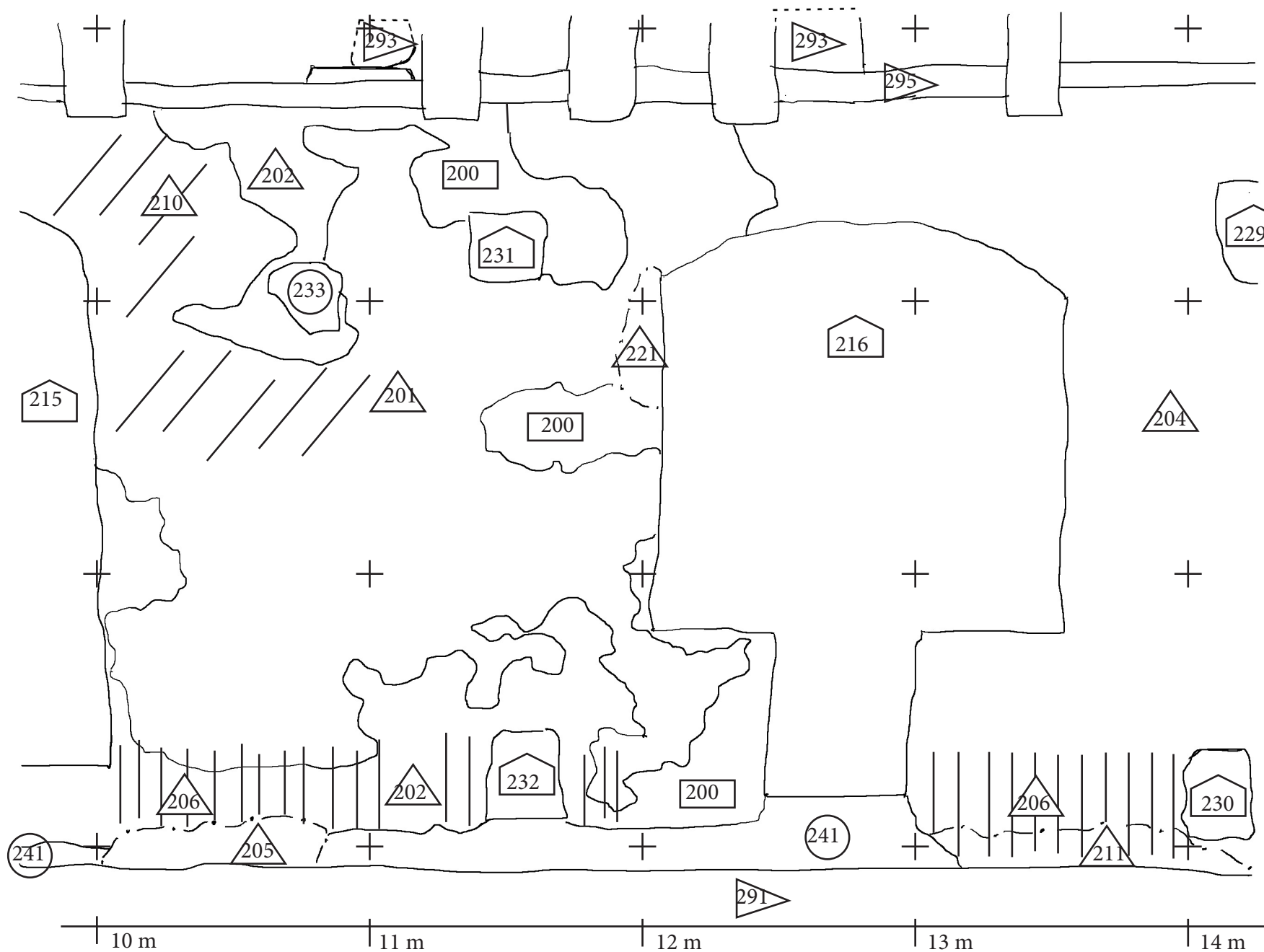
Glimmingehus, 1:20
Rum 2, N. väggen
0-5 m, 2N1

Glimmingehus, 1:20
Rum 2, N. väggen
6-10 m, 2N2

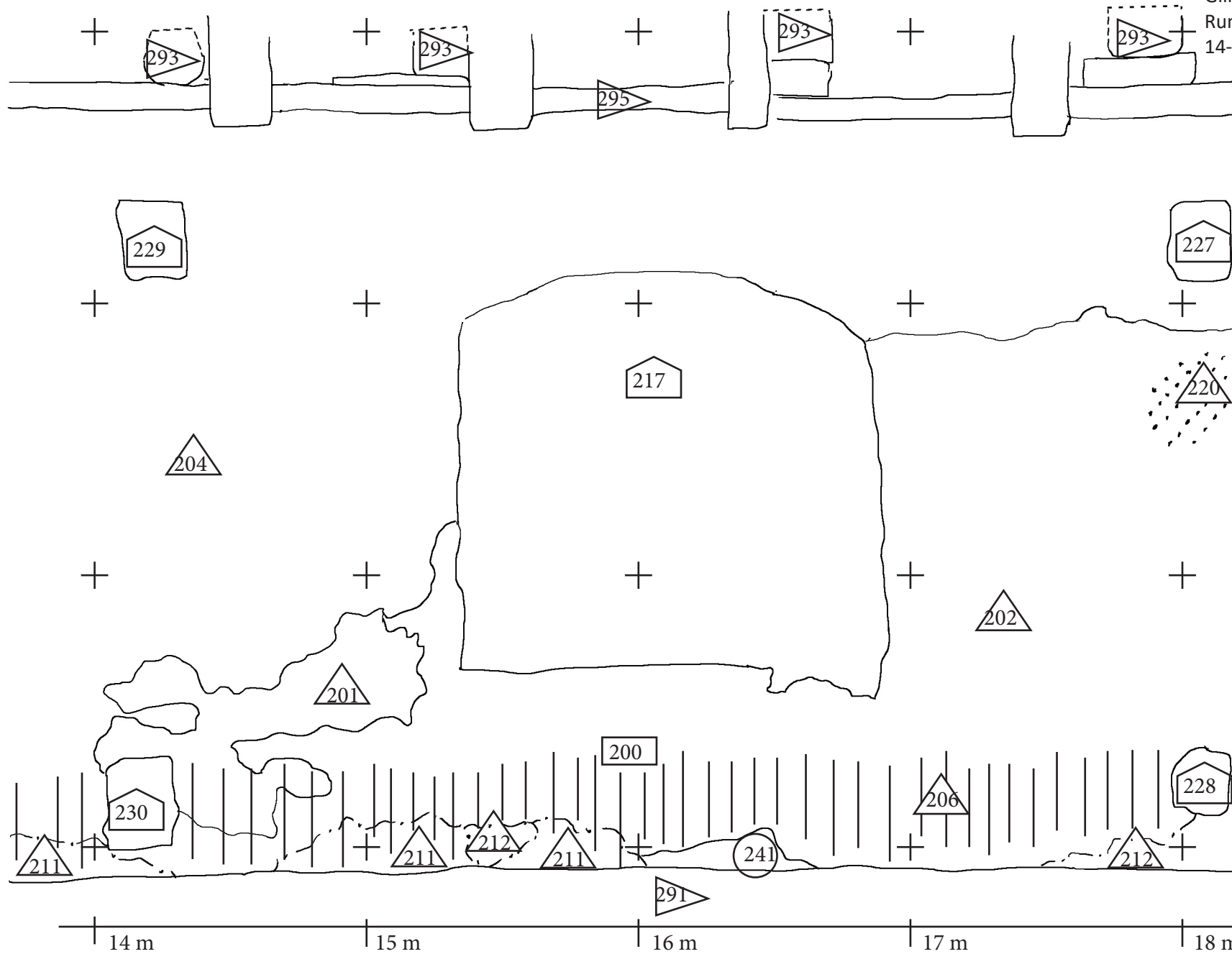
Glimmingehus, 1:20
Rum 2, N. väggen
10-14 m, 2N3

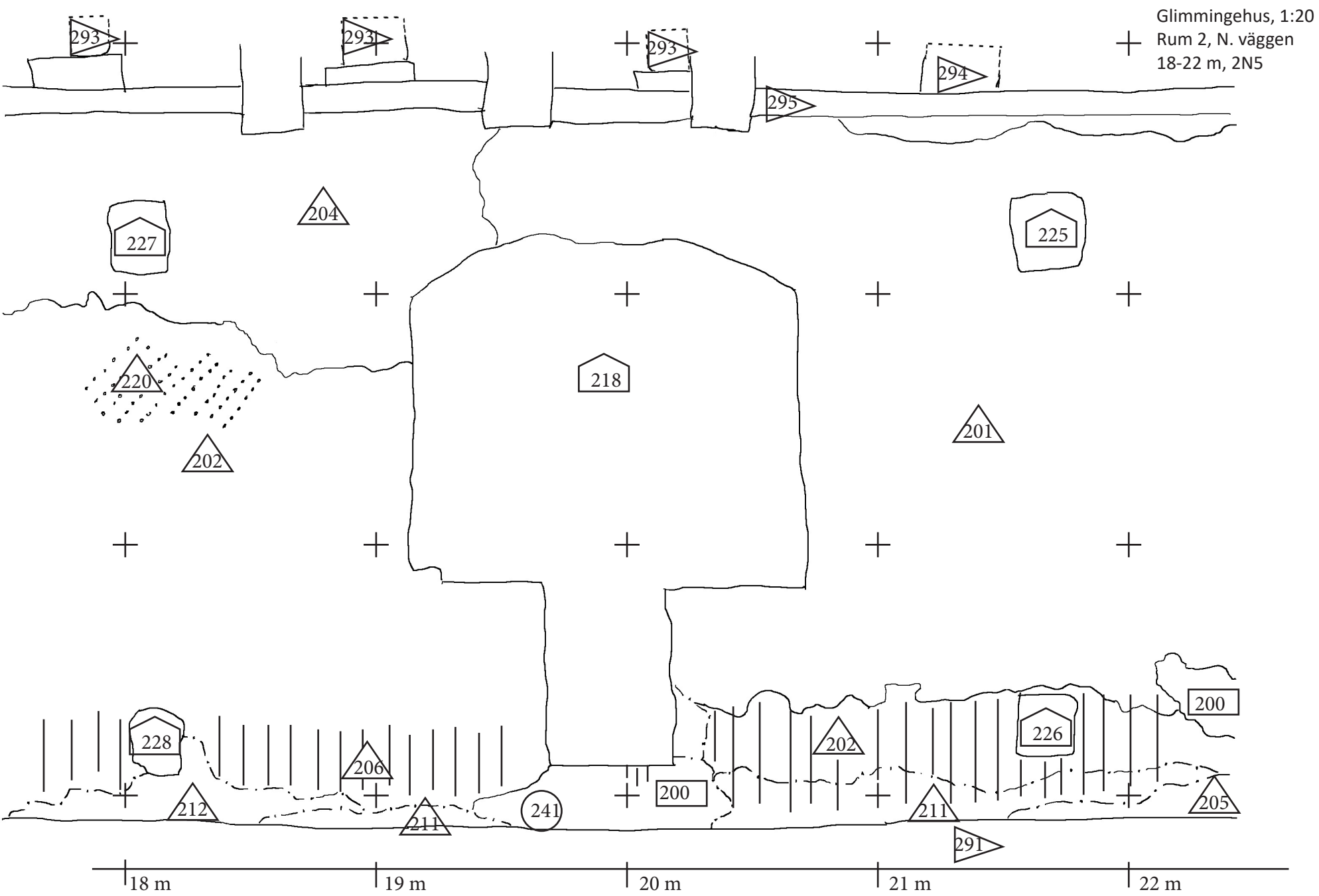

Glimmingehus, 1:20

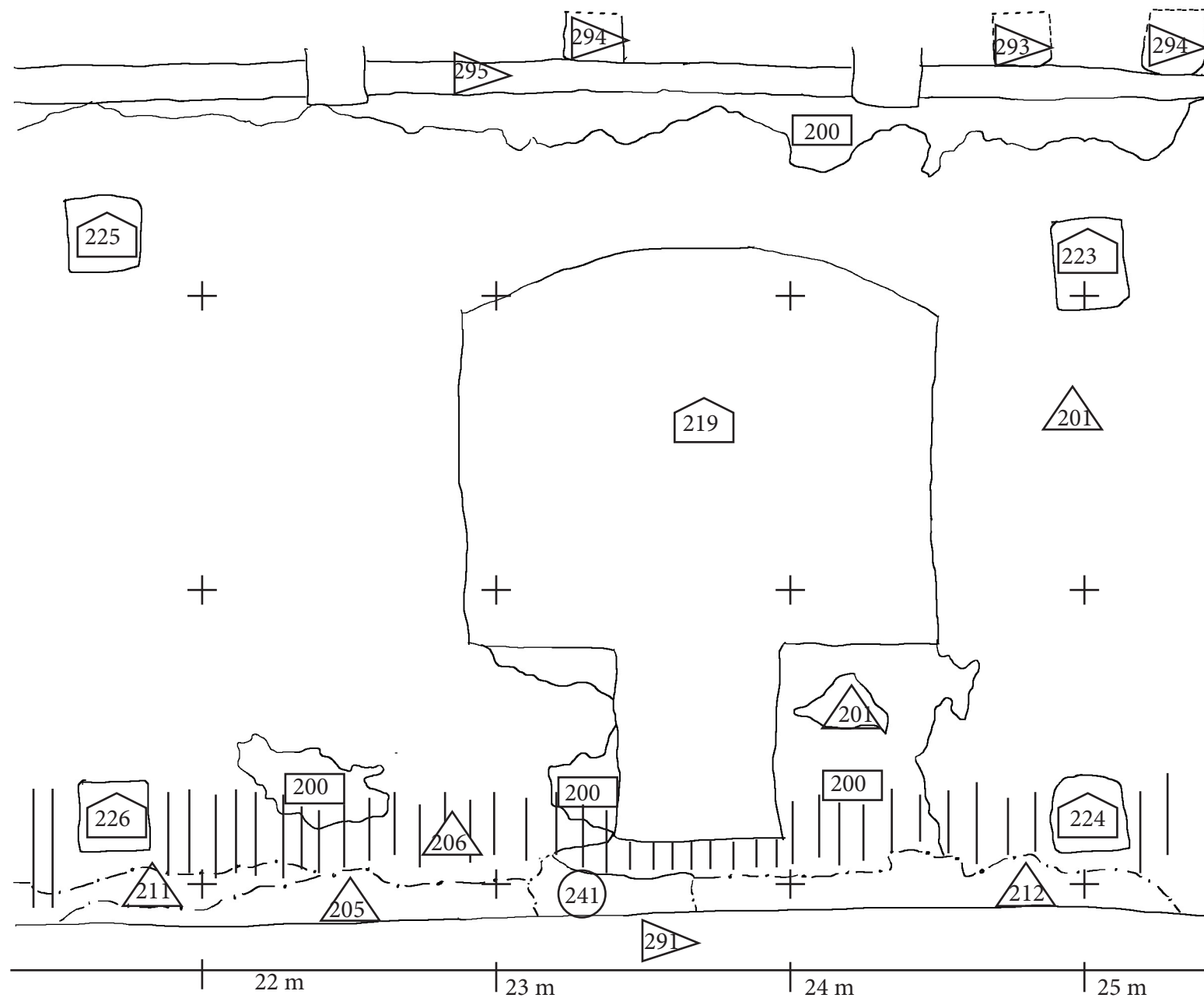
Rum 2, N. väggen

14-18 m, 2N4

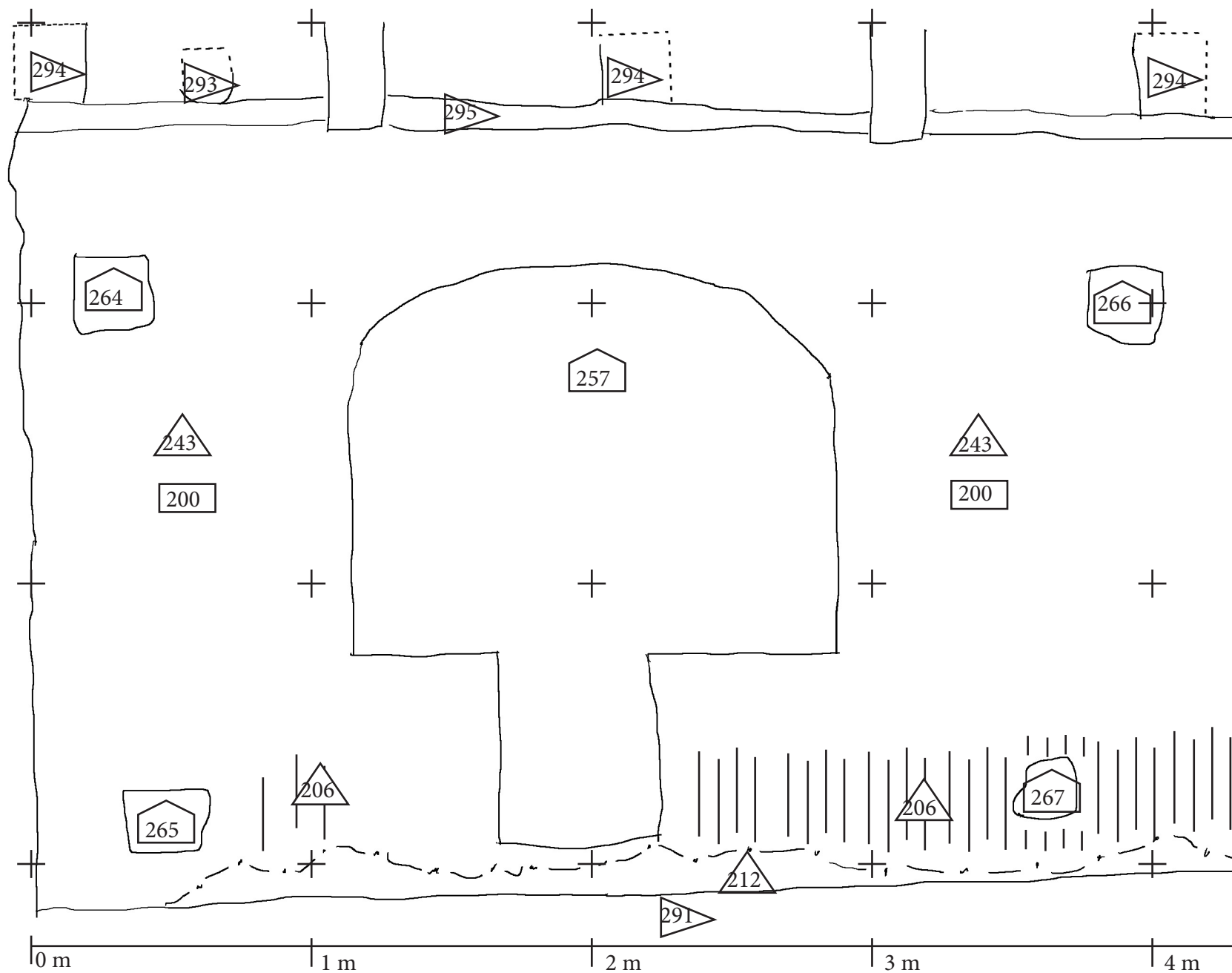

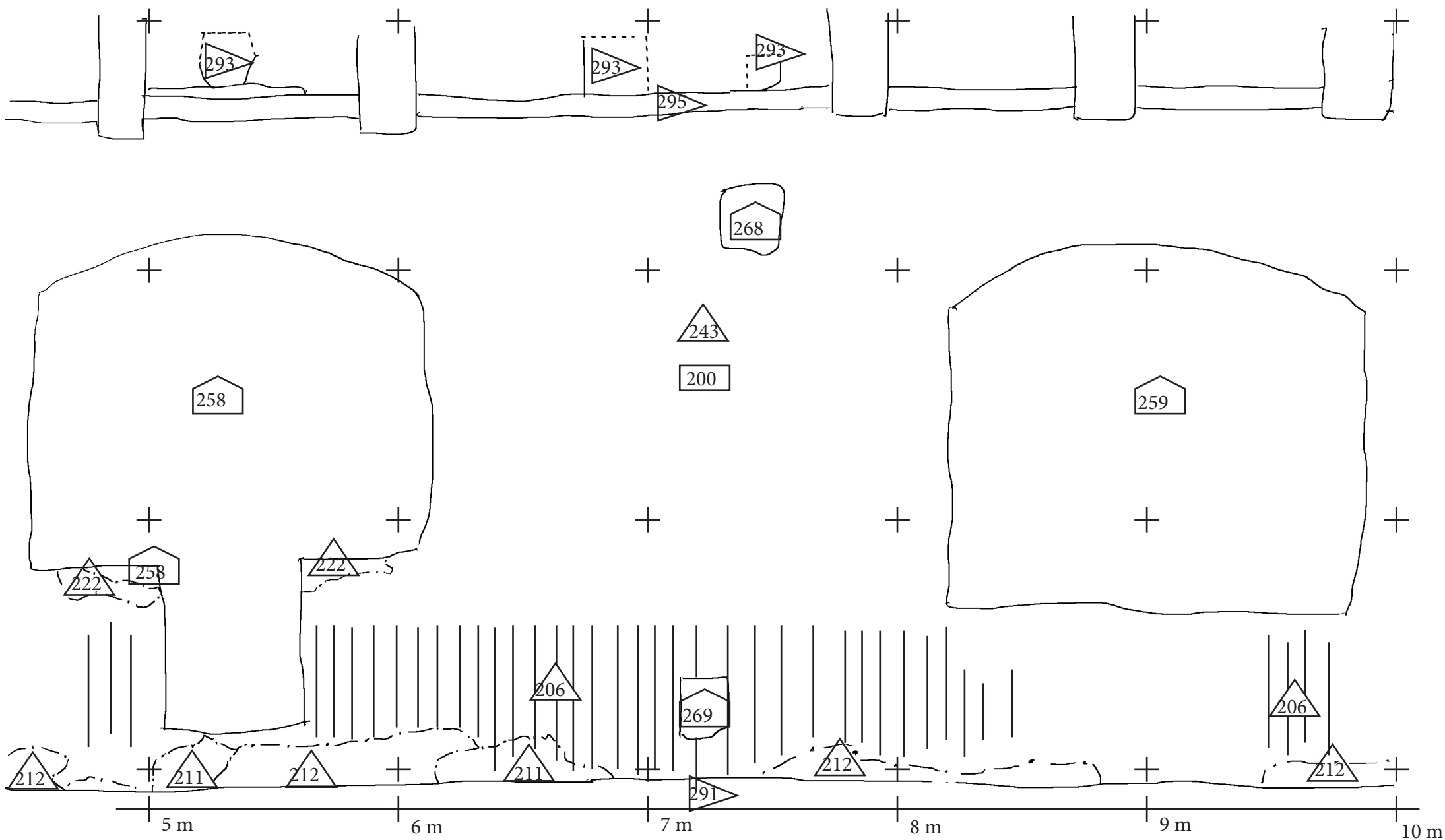
Glimmingehus, 1:20
Rum 2, N. väggen
22-25 m, 2N6

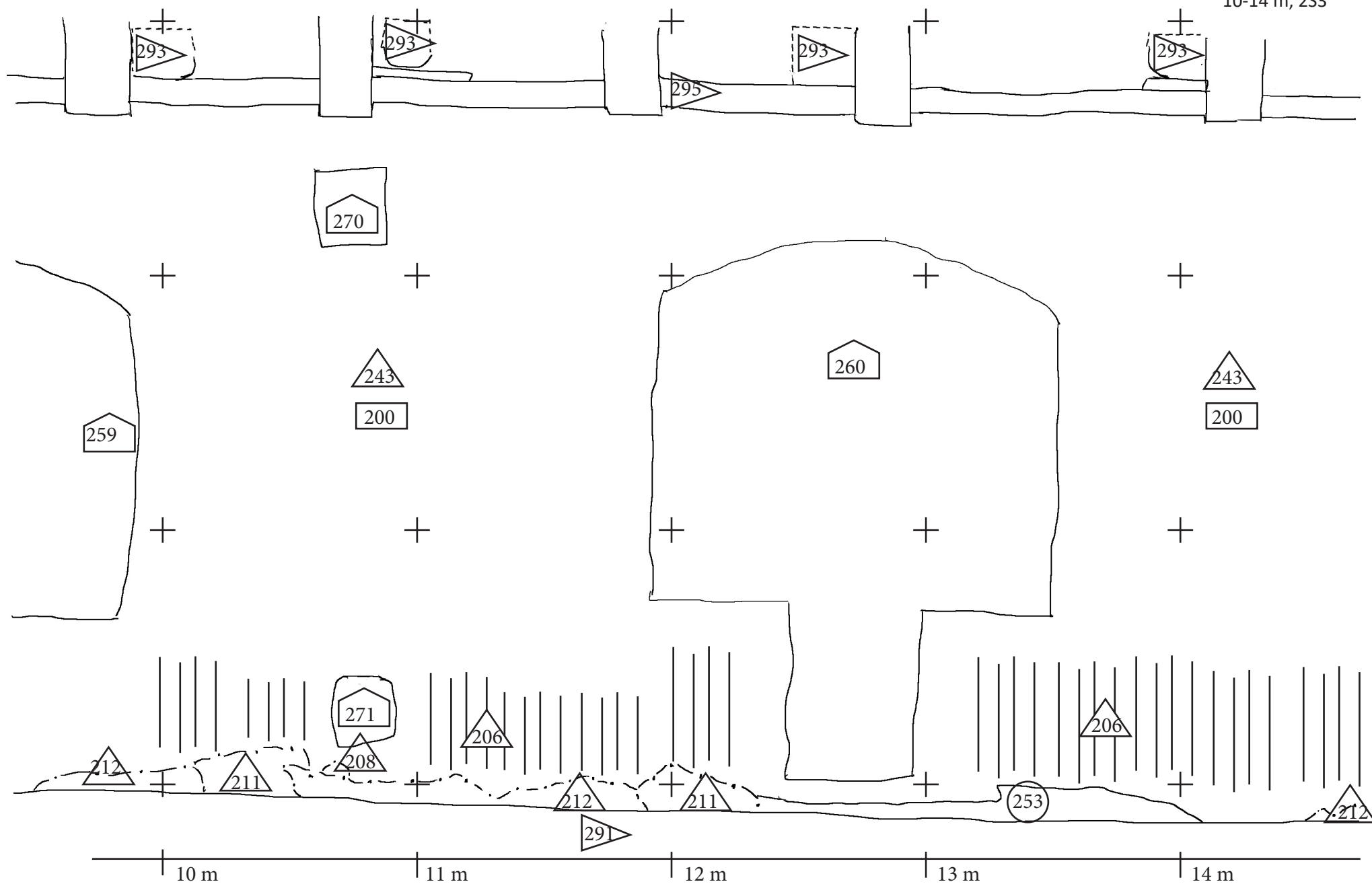
Glimmingehus, 1:20
Rum 2, S. väggen
0-4 m, 2S1

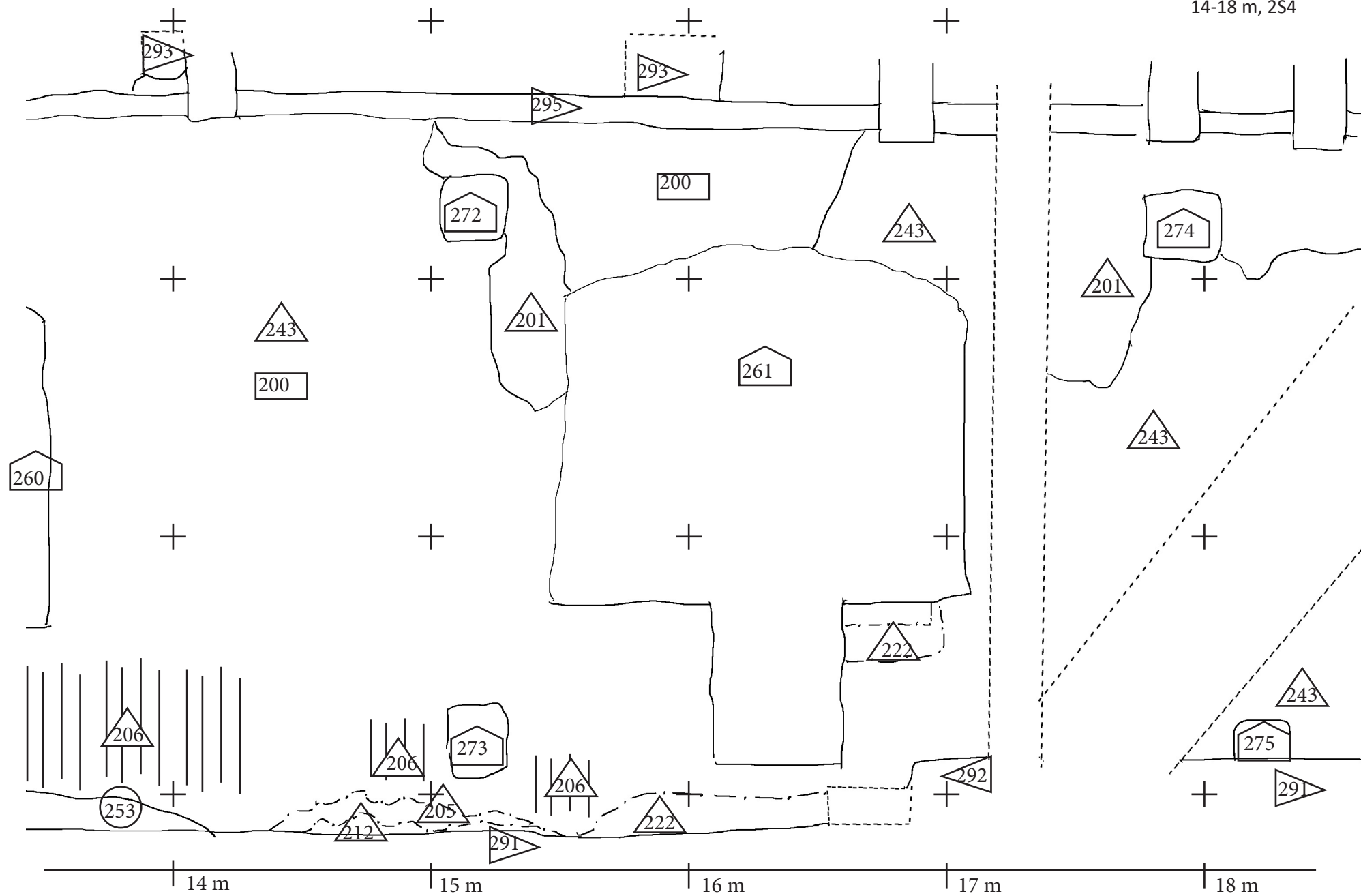
Glimmingehus, 1:20
Rum 2, S. väggen
5-10 m, 2S2

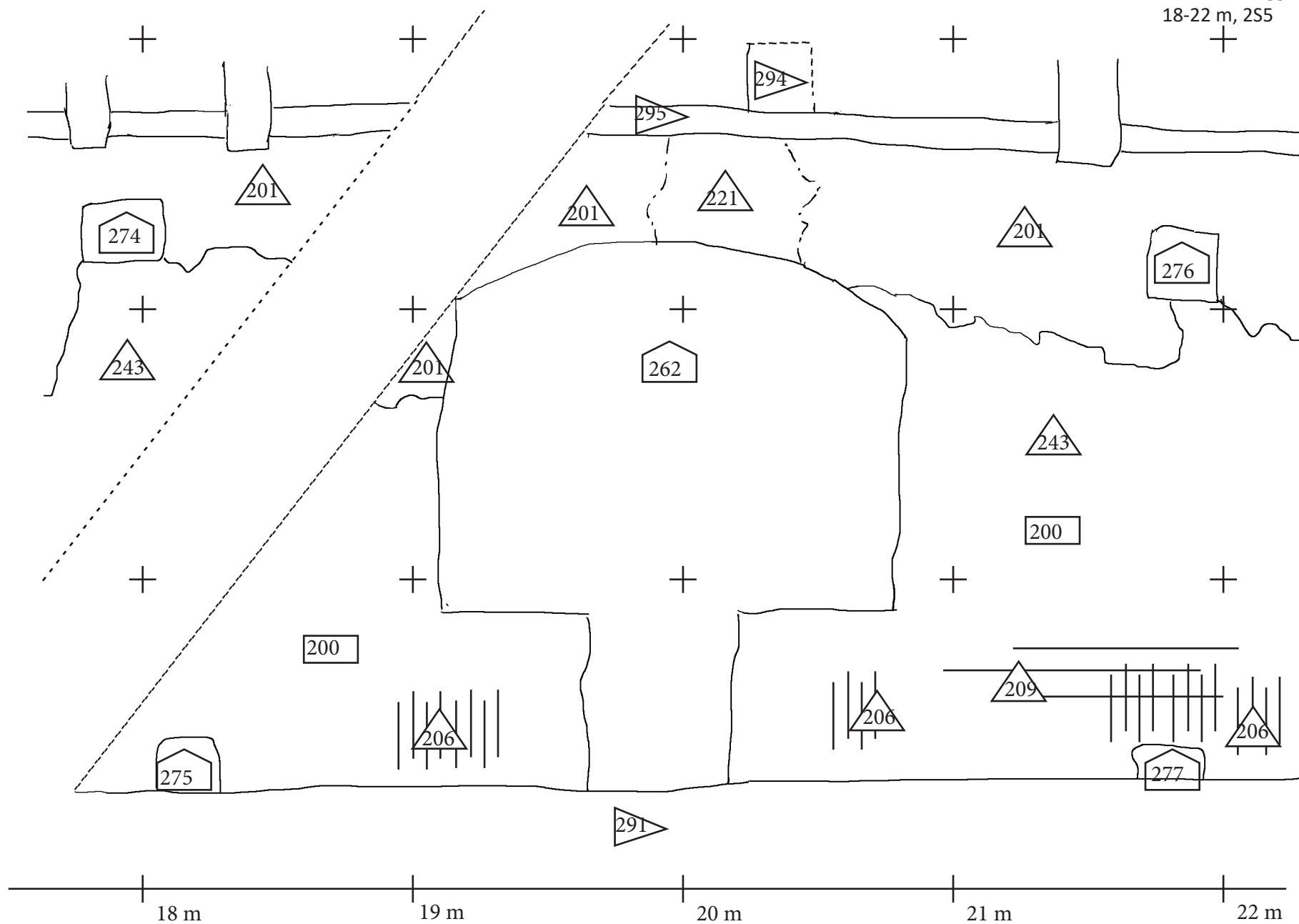
Glimmingehus, 1:20
Rum 2, S. väggen
10-14 m, 2S3

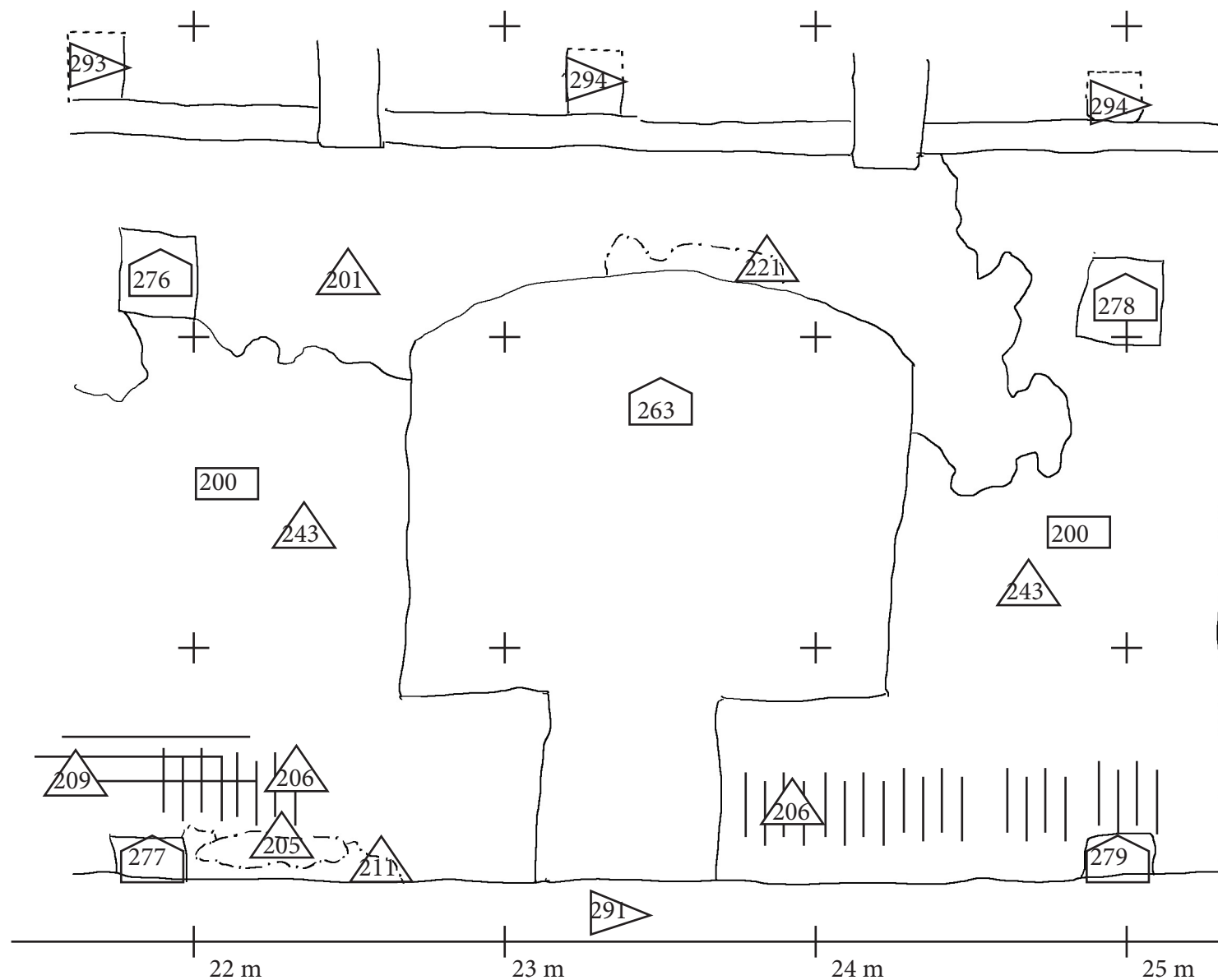
Glimmingehus, 1:20
Rum 2, S. väggen
14-18 m, 2S4

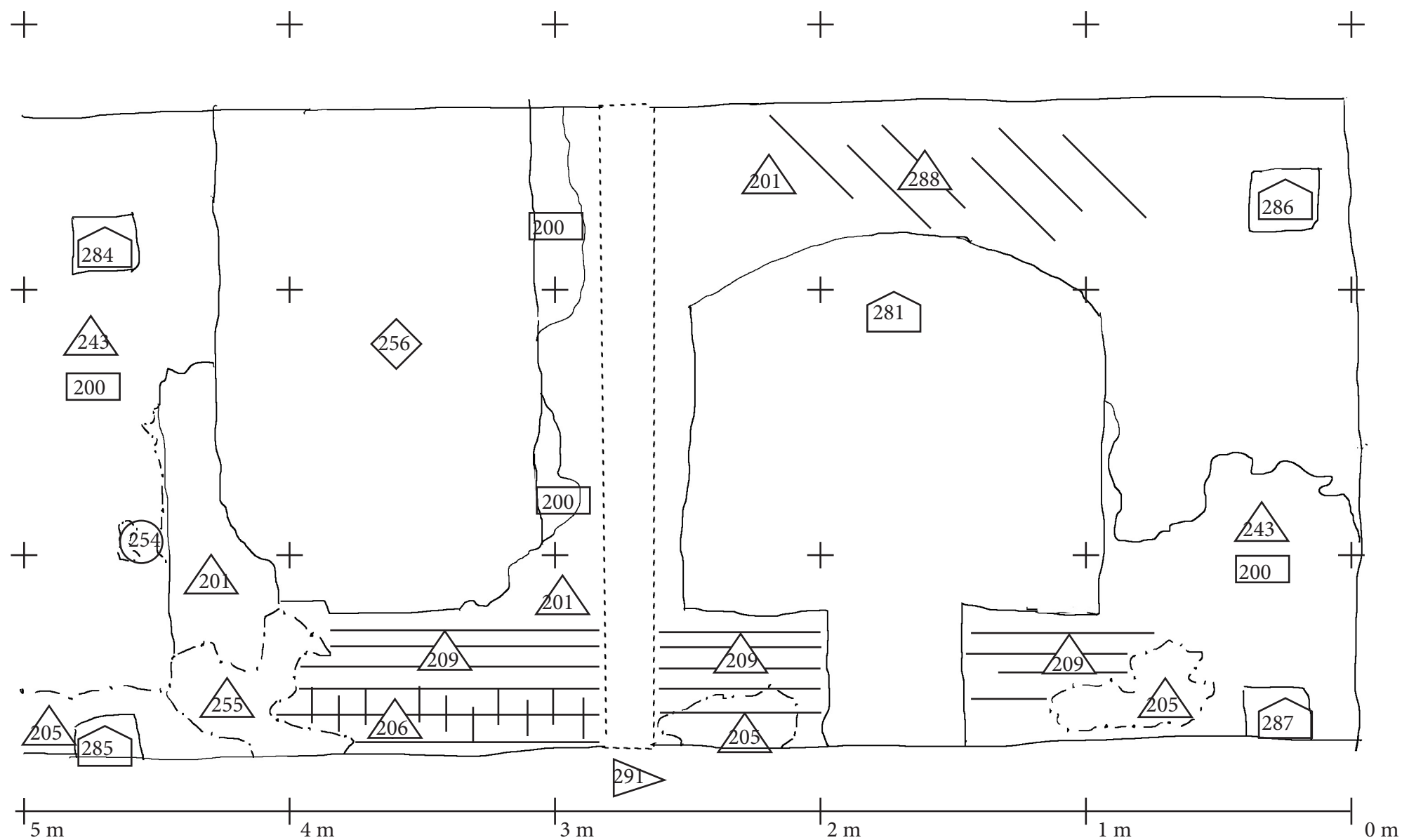
Glimmingehus, 1:20
Rum 2, S. väggen
18-22 m, 2S5

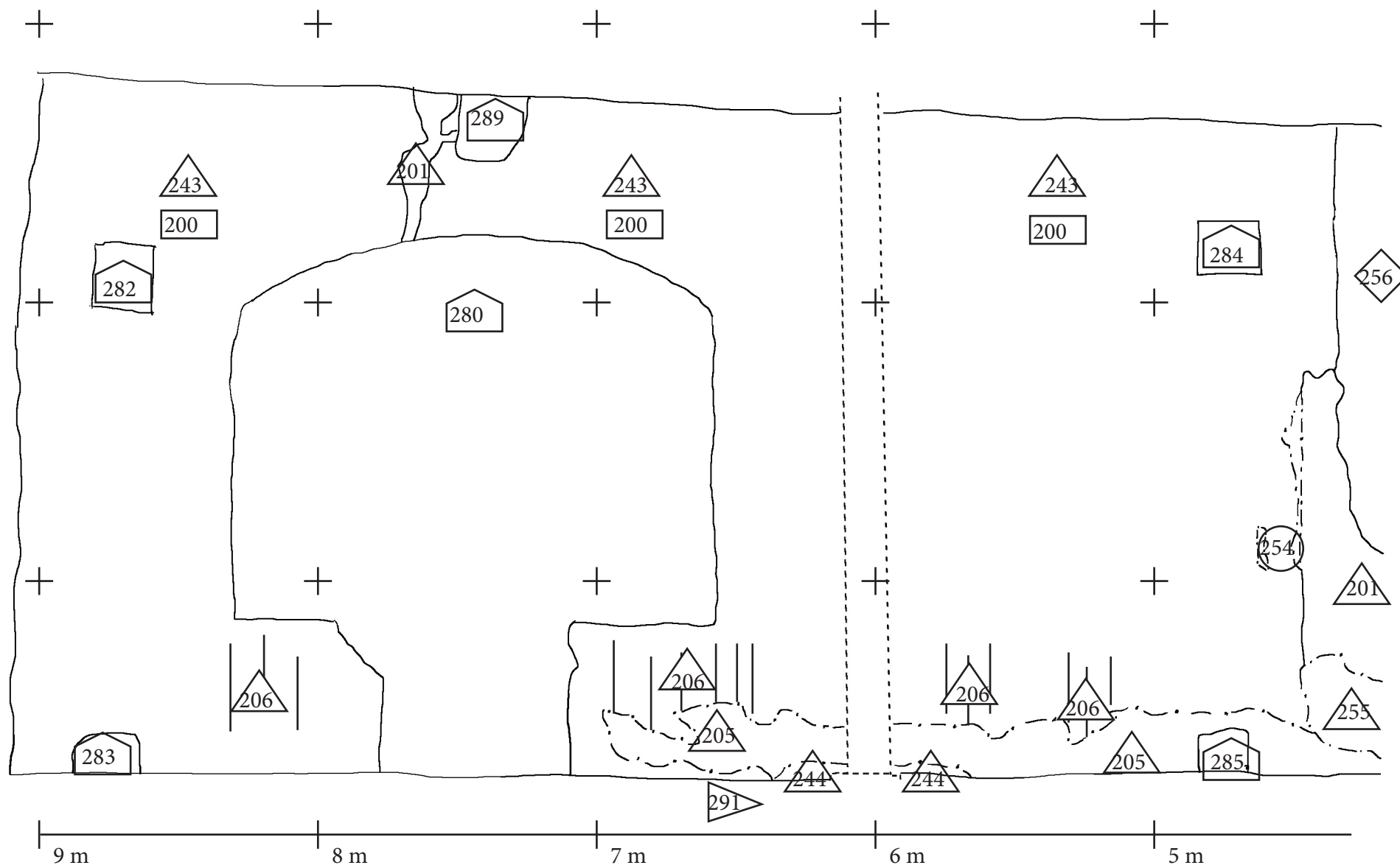
Glimmingehus, 1:20
Rum 2, S. väggen
22-25 m, 2S6

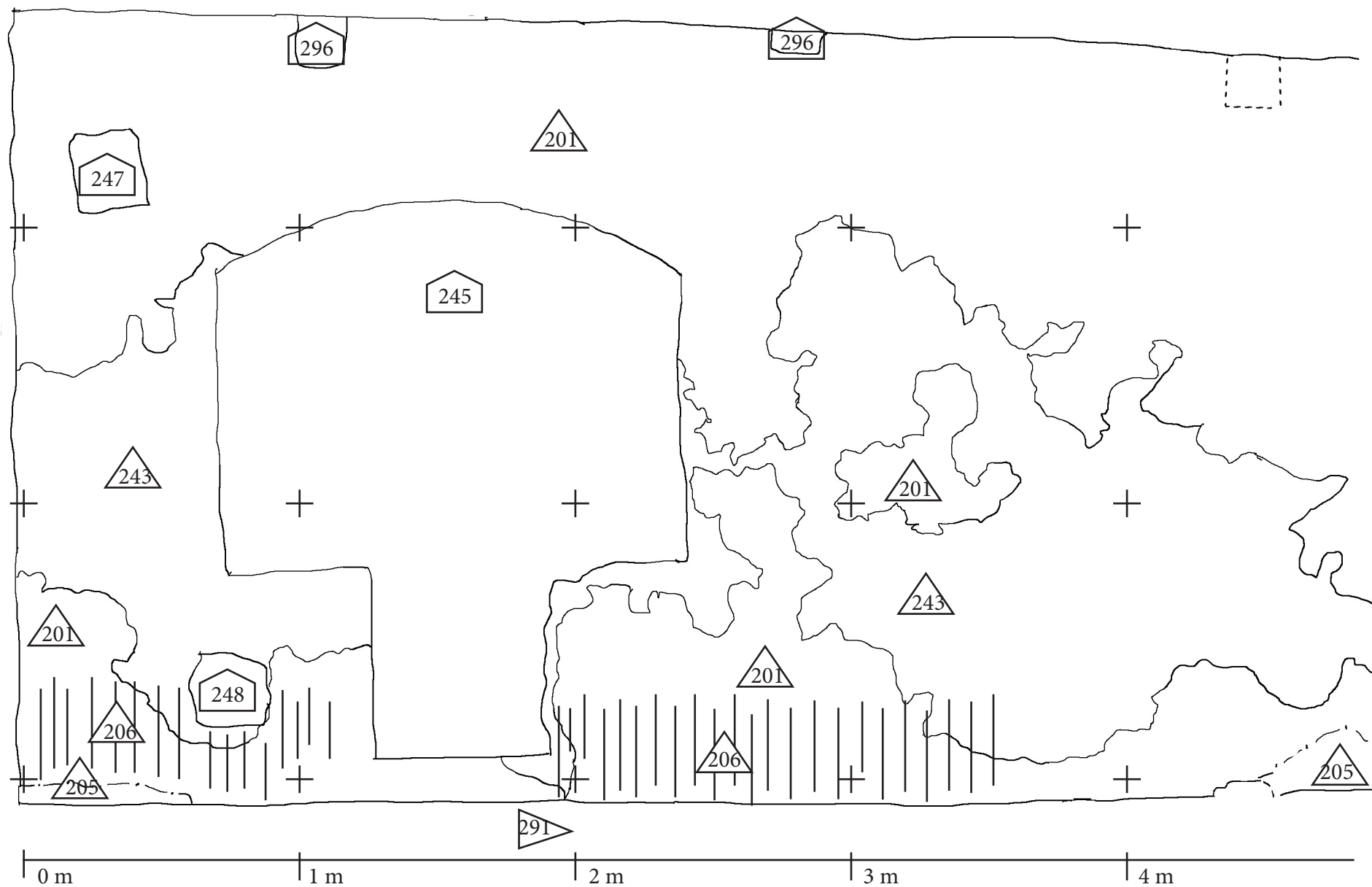
Glimmingehus, 1:20
Rum 2, V. väggen
0-5 m, 2V1

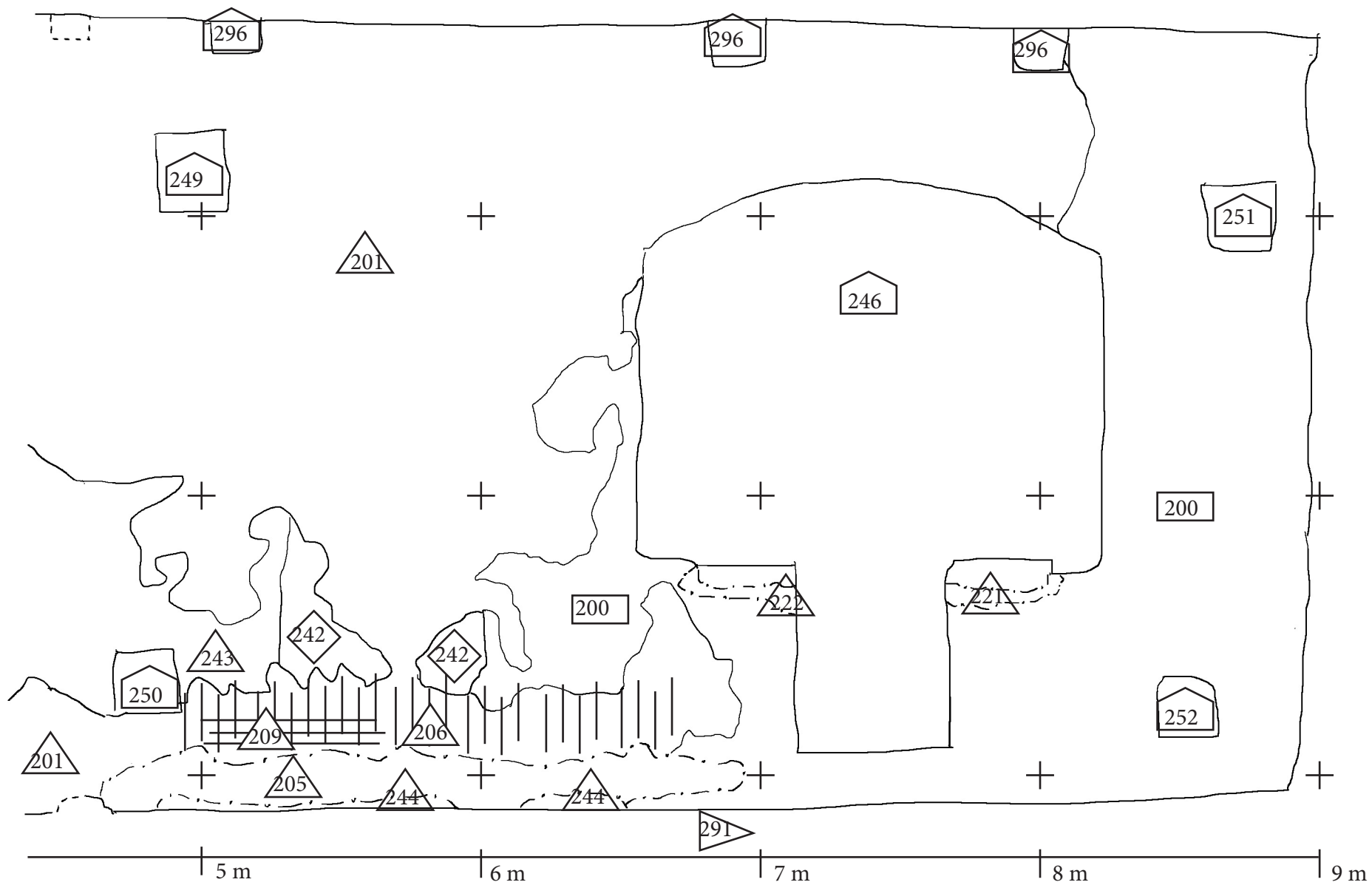
Glimmingehus, 1:20
Rum 2, V. väggen
5-9 m, 2V2

Glimmingehus, 1:20
Rum 2, Ö. väggen
0-4 m, 2Ö1

Glimmingehus, 1:20
Rum 2, Ö. väggen
5-9 m, 2Ö2

Bilaga 2

Kontextregister

Kontextnr.	Rum, väderstreck	Typ	Fas	Beskrivning
100	1, N	Naturstensmur	1	Skalmur, ytttermur, bestående av kluven Hardebergasandsten i ojämna skift med utstruken fog. I fogen finns tegelskolning. Stenens storlek varierar. Tjocklek på muren ca 200 cm.
101	1, N	Ytbehandling	1	Ljust brunrosa kalkputs med mellangrov, brun sand som ballast. På ett fåtal ställen syns svinborst som armering. Tjocklek på kalkputslagret 0,5-1 cm.
102	1, N	Öppning & omfattning	1	Rundbågig portöppning, invändiga mått 155 cm bred, 240 cm hög. Djup interiört till ljusöppning 152 cm. Ljusöppning 100 cm bred, 127 cm hög. Omfattning av gotländsk kalksten. 2 bomhål på varje sida av ljusöppningen. Ljusöppningen igenmurad i nederkant, kontext 152.
103	1, N	Ytbehandling	4	Lagning/igensättning. Ljusgrått kalkbruk med mellanstor ballast.
104	1, N	Öppning & omfattning	1	Stickbågig fönsternisch med fyrkantig ljusöppning. Invändigt mått 162 cm bred, 228 cm hög, ljusöppning 55 cm bred, 73 cm hög. Djup interiört till ljusöppning 175 cm, exteriört 21 cm. Omfattning ljusöppning av gotländsk kalksten. Ett bomhål på vardera sida av ljusöppningen.
105	1, N, S, Ö	Ytbehandling	3	Vit kalkavfärgning som finns i nederkanten på samtliga väggar i rum 1 förutom västra väggen.
106	1, N	Träkonstruktion	2	Brädgolv i västra halvan av rum 1. Består av brädor med varierande bredd/längd som är spikade.
107	1, N	Ytbehandling	1	Lagning/igensättning. Ljust grårosa kalkbruk med mellanstor ballast.
108	1, N	Ytbehandling	3	Grön färg som sträcker sig ca 30 cm upp på väggarna. Spår finns även på hela stengolvet 109. Oftast blekt mintgrön, fläckvis kraftigt grön.
109	1, N, S, Ö	Arkitektoniska & tekniska detaljer	1	Stengolv i östra delen av rum 1, av gotländsk kalksten, grå och röda stenplattor. Grå stenplattor ca 55 x 55 cm stora, röda ca 23 x 23 cm stora. Röda stenplattor bildar band, mellanrum mellan banden ca 110 cm. Även lagat med plattor av Komstadkalksten i sydvästra delen.
110	1, N	Öppning & omfattning	1	Stickbågig fönsternisch med fyrkantig ljusöppning. Invändigt mått 152 cm bred, 232 cm hög, ljusöppning 56 cm bred, 84 cm hög. Djup interiört till ljusöppning 175 cm, exteriört 20 cm. Omfattning ljusöppning av gotländsk kalksten. Ett bomhål på vardera sida av ljusöppningen.

111	1, N	Öppning & omfattning	1	Stickbågig fönsternisch med fyrkantig ljusöppning. Invändigt mått 144 cm bred, 227 cm hög, ljusöppning 55 cm bred, 84 cm hög. Djup interiört till ljusöppning 173 cm, exteriört 20 cm. Omfattning ljusöppning av gotländsk kalksten. Ett bomhål på vardera sida av ljusöppningen.
112	1, N	Ytbehandling	4	Ljust brunrosa kalkputs med grov, brun sand som ballast.
113	1, N	Ytbehandling	1	Lagning/igensättning. Ljusgrått kalkbruk med mellanstor ballast.
114	1, N	Träkonstruktion	1	Murrem, ca 16,5 m lång och 10 cm hög.
115	1, N, S	Träkonstruktion	3	Takbjälklag bestående av 16 furubjälkar, ca 9,5 - 10 m långa och 30 cm höga x 30 cm breda i genomskärning. Bilade.
116	1, samtliga	Träkonstruktion	1	Takbjälklag bestående av 6 ekbjälkar, varav två är hela och placerade i väst samt en hel finns bevarad i öst. 9,5 - 10 m långa, ca 24 cm breda och 24 cm höga. Utöver dessa ingår även 3 avsågade ekbjälkar i kontexten.
117	1, N	Arkitektoniska & tekniska detaljer	1	Lodrätt utjämningskift bestående av tegel och kalkbruk. 17 cm brett, 290 cm högt. Konstruktion för att få lodrät linje att ansluta mot korsvirkesvägg.
118	1, N	Arkitektoniska & tekniska detaljer	1	Lodrätt utjämningskift bestående av tegel och kalkbruk. 18 cm brett, 270 cm högt. Konstruktion för att få lodrät linje att ansluta mot korsvirkesvägg.
119	1, N	Arkitektoniska & tekniska detaljer	1	Lodrätt utjämningskift bestående av tegel och kalkbruk. 18 cm brett, 210 cm högt. Konstruktion för att få lodrät linje att ansluta mot korsvirkesvägg.
120	1, S	Öppning & omfattning	1	Stickbågig fönsternisch med fyrkantig ljusöppning. Invändigt mått 160 cm bred, 220 cm hög, ljusöppning 55 cm bred, 84 cm hög. Djup interiört till ljusöppning 173 cm, exteriört 20 cm. Omfattning ljusöppning av gotländsk kalksten. Ett bomhål på vardera sida av ljusöppningen.
121	1, S	Öppning & omfattning	1	Stickbågig fönsternisch med fyrkantig ljusöppning. Invändigt mått 155 cm bred, 222 cm hög, ljusöppning 55 cm bred, 84 cm hög. Djup interiört till ljusöppning 172 cm, exteriört 20 cm. Omfattning ljusöppning av gotländsk kalksten. Ett bomhål på vardera sida av ljusöppningen.
122	1, S	Öppning & omfattning	1	Korgbågig dörröppning, 70 cm bred, 170 cm hög. Omfattning av tegel. Utvändigt igenmurad.

123	1, S	Öppning & omfattning	1	Stickbågig fönsternisch med fyrkantig ljusöppning. Invändigt mått 160 cm bred, 232 cm hög, ljusöppning 55 cm bred, 85 cm hög. Djup interiört till ljusöppning 174 cm, exteriört 20 cm. Omfattning ljusöppning av gotländsk kalksten. Ett bomhål på vardera sida av ljusöppningen.
124	1, S	Arkitektoniska & tekniska detaljer	1	Bomhål, ca 10 x 12 cm stort. Har ursprungligen varit genomgående, igensatt utvändigt.
125	1, S	Arkitektoniska & tekniska detaljer	1	Bomhål, ca 10 x 15 cm stort. Har ursprungligen varit genomgående, igensatt utvändigt.
126	1, S	Arkitektoniska & tekniska detaljer	1	Vapensköld med Rosensparres vapensköld, av sandsten, ca 80 x 80 cm stor. Årtal 1503. Ytan bitvis skadad.
127	1, S	Arkitektoniska & tekniska detaljer	4	Ankarjärn, ca 40 x 50 cm stort. Omtaget består av två band, dekorerat.
128	1, S	Ytbehandling	4	Lagning, ljusrosa och brunt kalkbruk med fin ballast. Täcker utskjutande stenar. Djurhår som armering.
129	1, S	Ytbehandling	1	Ljust brunrosa kalkputs, ca 0,5 - 1 cm tjock, med mellangrov ballast. Samma puts som 101.
130	1, S	Ytbehandling	1	Ljust brunrosa kalkputs, ca 0,5 - 1 cm tjock, med mellangrov ballast. Samma puts som 101.
131	1, S	Ytbehandling	4	Lagning, ljugrätt kalkbruk med fin ballast. Igensatt bomhål.
132	1, S	Ytbehandling	1	Målning, undersida östra takbjälken i kontext 116. Mörkblå bakgrund med gula stjärnor, sexuddiga. Sträcker sig fram till tidigare innervägg N om spisen.
133	1, S	Ytbehandling	1	Ljusrosa kalkavfärgning.
134	1, S	Ytbehandling	3	Vit kalkavfärgning som finns i nederkanten på samtliga väggar i rum 1 förutom västra väggen. Samma som kontextnr 105.
135	1, V	Naturstensmur	1	Innervägg, ca 3,5 m hög. 55 cm tjock av Hardebergasandsten i ojämna skift med utstruken fog.
136	1, S	Arkitektoniska & tekniska detaljer	1	Lodrätt utjämningsskift bestående av tegel och kalkbruk. 20 cm brett, 150 cm högt. Konstruktion för att få lodrät linje att ansluta mot korsvirkesvägg.
137	1, Ö	Öppning & omfattning	1	Stickbågig fönsternisch med fyrkantig ljusöppning. Invändigt mått 150 cm bred, 232 cm hög, ljusöppning 56 cm bred, 83 cm hög. Djup interiört till ljusöppning 170 cm, exteriört 20 cm. Omfattning ljusöppning av gotländsk kalksten. Ett bomhål på vardera sida av ljusöppningen samt en nisch, 150, på norra sidan.

138	1, Ö	Öppning & omfattning	1	Stickbågig fönsternisch med fyrkantig ljusöppning. Invändigt mått 150 cm bred, 227 cm hög, ljusöppning 55 cm bred, 83 cm hög. Djup interiört till ljusöppning 174 cm, exteriört 20 cm. Omfattning ljusöppning av gotländsk kalksten. Ett bomhål på vardera sida av ljusöppningen.
139	1, Ö	Arkitektoniska & tekniska detaljer	1	Lodrätt utjämningskift bestående av tegel och kalkbruk. 18 cm brett, 200 cm högt med ett avbrott 150 - 190 cm över golvet. Konstruktion för att få lodrät linje att ansluta mot korsvirkesvägg.
140	1, Ö	Arkitektoniska & tekniska detaljer	1	Öppen spis av tegel och gotländsk kalksten, 149 cm bred, 320 cm hög inkl. kåpa. Dekorationer på spiselkrans: Ulfstands vapensköld samt rötter. På spisens södra bas: en fisk och en salamander.
141	1, Ö	Ytbehandling	1	Lagning/igensättning. Ljusgrått kalkbruk med fin ballast.
142	1, Ö	Ytbehandling	1	Ljust brunrosa kalkputs, ca 0,5 - 1 cm tjock, med mellangrov ballast. Samma puts som 101.
143	1, Ö	Tegelmur	1	Tegelmurning i anslutning till spisen, bestående av mörkröda tegelsten, L: 28 cm, B: 12 cm, H: 8 cm. Inga synliga förband. Slätstrukna brungrå fogar.
144	1, Ö	Tegelmur	2	Lagning/igenmurning, ca 150 cm hög, 110 cm bred, bestående av röda tegelstenar med utstruken vitgrå fog. Teglet knappt synligt.
145	1, Ö	Ytbehandling	2	Lagning, vitgul kalkputs med mellan ballast. 0,2 - 1,5 cm tjock. Ligger bitvis ovanpå spåren efter utjämningskift, 139.
146	1, Ö	Öppning & omfattning	2	Igensatt röckanal, kopplad till spisen, 140. Fyrkantig öppning, 17 cm bred, 21 cm hög. 40 cm djup in till igenmurning. Omfattning av tegel och Komstadkalksten.
147	1, Ö	Öppning & omfattning	2	Igensatt röckanal, kopplad till spisen, 140. Fyrkantig öppning, 12 cm bred, 14 cm hög. 13 cm djup. Omfattning av tegel. Äldre än putslager 145.
148	1, Ö	Tegelmur	4	Lagning av norra basen på spisen, 140. 42 cm hög inkl. bas av Komstadkalksten. 28 cm bred, 24 cm tjock. Mörkrött tegel av dimensionerna L: 24 cm, B: 12 cm, H: 8 cm. Släta fogar av ljusgrått kalkbruk med fin till mellanstor ballast.
149	1, Ö	Ytbehandling	1	Ljust brunrosa kalkputs, 0,3 - 1 cm tock med grov ballast. Samma som putslager 101.

150	1, Ö	Öppning & omfattning	1	Nisch på norra sidan av fönsternisch, 137, med fyrkantig öppning, 22 cm bred, 26 cm hög. Stenhuggarmärke på Komstadkalksten i botten av nischen.
151	1, Ö	Ytbehandling	1	Brungrå kalkputs invändigt i skorstenen till spisen, 140, med mellanstor ballast. Spår av sot.
152	1, N	Naturstensmur	3	Igensättning av dörröppning 102, 57 cm hög, 100 cm bred, 39 cm tjock. Består av tuktade Komstadkalkstenar och natursten med utstrukna fogar av vitgrått kalkbruk med mellanstor till grov ballast.
153	1, V	Ytbehandling	1	Ljust brunrosa kalkputs, 0,5 - 1 cm tjock med mellanstor ballast. Spår av slevdragning. Samma som putslager 101.
154	1, V	Öppning & omfattning	1	Dörröppning med fyrkantig öppning, 84 cm bred, 180 cm hög. Omfattning av bearbetad gotländsk kalksten. Tympanon med tre fält över öppningen. På omfattningens västra sida finns två stenhuggarmärken, på tredje stenen nerifrån på vardera sida av dörröppningen.
155	1, V, S	Ytbehandling	4	Lagning. Ljusgrå kalkputs med fin ballast.
156	1, V	Ytbehandling	1	Ljust brunrosa putslager, 1 - 1,5 cm tjockt, med mellanstor ballast. Fläckvis täckt av tunn vit kalkavfärgning, 134. Samma som putslager 101.
157	1, V	Träkonstruktion	3	Stödkonstruktion som gått i Ö-V riktning, del av. 240 cm lång, 15 cm bred, 345 cm hög. Bilad och sammanfogad med tappar. Avsågad åt Ö.
158	1, V	Träkonstruktion	4	Stödkonstruktion, ca 130 cm lång, 10 cm bred, 200 m hög. Bär upp golvet i Rum 2 där skorstenen tidigare gått upp. Bilad och sammanfogad med spik.
159	1, V	Ytbehandling	4	Vit kalkavfärgning, tillkommen i samband med byggandet av en ny trätrappa ovanpå den äldre trätrappan, utfört våren 2011.
160	1, V	Träkonstruktion	4	Trappa byggd våren 2011, 430 cm lång, 165 cm bred, 329 cm hög av sågat virke och sammanfogad med spik.
161	1, V	Naturstensmur	1	Murstycke av Komstadkalksten och Hardebergasandsten med inslag av tegel, 328 cm hög, 128 cm bred, 55 cm tjock. De stenar som är synliga: ca 12 cm höga, 20-40 cm breda. Fog av ljust brunrosa kalkbruk med mellanstor ballast.
162	1, V	Ytbehandling	2	Vit kalkputs, ca 0,5 - 1 cm tjock med mellangrov ballast. Ytan är kvastad.

163	1, V	Ytbehandling	1	Brungrå kalkputs, 0,5 - 1 cm tjock med mellangrov ballast på mur 161. På nordsidan spår efter den nu försvunna skorstenens fogar i puten. Fogen har ev. varit ritsad.
164	1, V	Träkonstruktion	1	Bildar tillsammans med tegelmuren 167 en korsvirkesvägg. Trädelarna är 183 cm långa, 28 cm breda, 329 cm höga. Bilat trä ihopfogat av tappar. I norr sammanfogad med en bjälke som sträcker sig över trapphuset, som är avfasad mot Ö.
165	1, V	Öppning & omfattning	1	Fyrkantig dörröppning, 127 cm bred, 197 cm hög, 22 cm djup, med omfattning av träkonstruktion 164. Har idag en sekundär trädörr, 166, som ej passar dörrhålet.
166	1, V	Träkonstruktion	3	Dörrblad samt svärd där bladet sitter fast. 107 cm lång, 5 cm bred, 180 cm bred. Sammanfogad med träpluggar och spik. Dörrbladet är mindre än dörrhålet 165, sekundärt.
167	1, V	Tegelmur	1	Tegelmur i korsvirkesfack. 106 cm högt, 140 cm brett, 15 cm tjockt. Huvudsaklingen överputsad, tegel enbart synligt vid en smärre skada på västra sidan.
168	1, V	Ytbehandling	1	Ljust brunrosa kalkputs med mellangrov ballast. Kvastad yta.
169	1, V	Ytbehandling	1	Spår av mörkblå/grå färg, troligen kimrök.
170	1, V	Tegelmur	4	Fullmur av tegel, som mest 197 cm hög, 180 cm bred. Består av gula och röda tegelstenar, murade med släta fogar av gråvitt kalkbruk. Finns ej på foto i Hahr 1917.
171	1, V	Ytbehandling	3	Lagning av ljust beige/gulrosa kalkputs med mellangrov ballast.
172	1, S	Arkitektoniska & tekniska detaljer	1	Lodrätt utjämningskift bestående av tegel och kalkbruk. 30 cm brett, 316 cm högt. Konstruktion för att få lodrät linje att ansluta mot korsvirkesvägg. Ansluter mot 164.
173	1, S	Ytbehandling	4	Lagning av ljusgrått kalkbruk, ca 0,5-1 cm tjock, med grov ballast.
174	1, S	Träkonstruktion	1	Murrem, ca 15 m lång och 10 cm hög.
175	1, N	Ytbehandling	1	Ljust brunrosa kalkputs med mellangrov ballast, 0,5-1 cm tjock. Samma som 101.
176	1, N	Ytbehandling	1	Ljust brunrosa kalkputs med mellangrov ballast, 0,5-1 cm tjock. Samma som 101.
177	1, N	Ytbehandling	1	Ljust brunrosa kalkputs med mellangrov ballast, 0,5-1 cm tjock. Samma som 101.
178	1, S	Ytbehandling	2	Lagning med vit kalkputs med mellangrov ballast.

179	1, S	Ytbehandling	4	Lagning med ljusbrunt kalkbruk med mellangrov ballast, 0,5-1 cm tjock.
180	1, S	Ytbehandling	3	Vit kalkputs, ca 0,5 - 1 cm tjock med fin ballast. Ev. avfärgad med svagt rosa.
181	1, S	Arkitektoniska & tekniska detaljer	4	Lagning av stengolv, 109, med plattor av Komstadkalksten, 55x55 cm.

Kontextnr.	Rum, väderstreck	Typ	Fas	Beskrivning
200	2, samtliga	Naturstensmur	1	Yttermur av Hardebergasandsten, mellan 246-273 cm hög över golvet. Bestående av ca 25 x 40 cm stora stenar i ojämna skift med utstruken fog, skolad med tegel. Vitgrått murbruk med mellangrov ballast. Bredd ca 190 cm.
201	2, samtliga	Ytbehandling	1	Ljust brunrosa puts, 0,2 - 0,9 cm tjock med mellangrov ballast. Har släppt från underlaget, 202, på några platser så att luftfickor bildats bakom. Kvastad yta.
202	2, N	Ytbehandling	1	Utstruken fog/utjämningslager av gulvitt kalkbruk med tegelskolning och mellangrov ballast.
203	2, N	Arkitektoniska & tekniska detaljer	1	Kantbehuggen Hardebergasandsten, ingår i kontext 200. Kanten huggen i fiskbensmönster.
204	2, N	Ytbehandling	1	Brett utstruken fog/utjämningslager av ljust gråvitt kalkbruk med tegelskolning, ca 1 cm tjockt med mellangrov ballast.
205	2, samtliga	Ytbehandling	3	Lagning av ljust brunrosagrått kalkbruk i nederkant av hela rummet, med mellangrov ballast. Varierar i tjocklek mellan 0,1-2,8 cm.
206	2, samtliga	Ytbehandling	3	Gulvit kalkavfärgning i nederkant av hela rummet.
207	2, samtliga	Ytbehandling	4	Lagning av ljusgrå cement, ca 0,5-1 cm tjock. Finns bitvis i nederkanten av hela rummet.
208	2, samtliga	Ytbehandling	3	Lagning av brungrått lerbruk, med mycket organiskt material. Återfinns på flera platser i rum 2. Den s.k. Kämpetavlan i rum 302 är möjligtvis fastmurad med samma bruk. Den finns även i karnapet i rum 2.
209	2, samtliga	Ytbehandling	3	Gråvit, tunn kalkavfärgning som fläckvis återfinns i hela rum 2
210	2, N	Ytbehandling	1	Tunn, ljust vitbeige kalkavfärgning.
211	2, samtliga	Ytbehandling	3	Lagning av ljust gråvitt kalkbruk, ca 1 cm tjockt med mellanstor ballast. Återfinns i nederkant i hela rum 2.
212	2, N och S	Ytbehandling	4	Lagning av mörkgrått kalk- eller cementbruk med fin ballast. Skolad med industritillverkat tegel.
213	2, N	Öppning & omfattning	1	Stickbågig fönsternisch med stickbågig fönsteröppning. Invändigt mått 160 cm brett, 206 cm högt. Fönsteröppning går ej att mäta pga. igenspikade fönsterluckor. Djup interiört till fönsteröppning 167 cm. Fönsteromfattning av tegel och kalkbruk. 1 sittbänk av Komstadkalksten, 1 sittbänk av gotländsk kalksten med bearbetad kant. Kontexter i fönsternisch: 201, 202, 220, 221, 222

214	2, N	Öppning & omfattning	1	Stickbågig fönsternisch med stickbågig fönsteröppning. Invändigt mått 162 cm brett, 207 cm högt. Fönsteröppning går ej att mäta pga. igenspikade fönsterluckor. Djup interiört till fönsteröppning 165 cm. Fönsteromfattning av tegel och kalkbruk. 2 sittbänkar av Komstadkalksten. Kontexter i fönsternisch: 201, 202, 220, 221, 222.
215	2, N	Öppning & omfattning	1	Stickbågig dörröppning som leder ut till karnarp. Invändiga mått 141 cm bred, 216 cm hög, externa mått 136 cm bred, 204 cm cm hög. Omfattning av tegel, Hardebergasandsten och kalksten. Golvet i dörröppningen består av Komstadkalksten.
216	2, N	Öppning & omfattning	1	Stickbågig fönsternisch med stickbågig fönsteröppning. Invändigt mått 151 cm brett, 223 cm högt. Fönsteröppning 76 cm bred, 89 cm högt. Djup interiört till fönsteröppning 164 cm. Djup exteriört till fönsteröppning 27 cm. Fönsteromfattning av tegel och kalkbruk. 1 sittbänk av Komstadkalksten, 1 sittbänk av gotländsk kalksten med bearbetad kant. Kontexter i fönsternisch: 201, 202, 208, 220, 221, 222
217	2, N	Öppning & omfattning	1	Stickbågig fönsternisch med stickbågig fönsteröppning. Invändigt mått 158 cm brett, 143 cm högt. Fönsteröppning går ej att mäta pga. igenspikade fönsterluckor. Djup interiört till fönsteröppning 161 cm. Fönsteromfattning av tegel och kalkbruk. Fönsterbänk av Komstadkalksten och gotländsk kalksten. Kontexter i fönstersmyg: 202, 204, 221, 222
218	2, N	Öppning & omfattning	1	Stickbågig fönsternisch med stickbågig fönsteröppning. Invändigt mått 162 cm brett, 203 cm högt. Fönsteröppning går ej att mäta pga. igenspikade fönsterluckor. Djup interiört till fönsteröppning 165 cm. Fönsteromfattning av tegel och kalkbruk. 2 sittbänkar samt fönsterbänk av gotländsk kalksten. Kontexter i fönsternisch: 201, 202, 204, 222
219	2, N	Öppning & omfattning	1	Stickbågig fönsternisch med stickbågig fönsteröppning. Invändigt mått 164 cm brett, 199 cm högt. Fönsteröppning går ej att mäta pga. igenspikade fönsterluckor. Djup interiört till fönsteröppning 164 cm. Fönsteromfattning av tegel och kalkbruk, varav en sekundär tegelsten är glaserad. 2 sittbänkar samt fönsterbänk av gotländsk kalksten. Kontexter i fönsternisch: 201, 202, 204, 222
220	2, N	Ytbehandling	1	Gulvit kalkavfärgning, fragmentariska spår.
221	2, N och S	Ytbehandling	4	Lagning av vit cementputs, ca 1 cm tjock med fin ballaststorlek.

222	2, N och S	Ytbehandling	4	Lagning av gråvitt kalkbruk med grov ballast.
223	2, N	Öppning & omfattning	1	Genomgående bomhål, igensatt med träskiva. 30 cm högt, 24 cm brett.
224	2, N	Öppning & omfattning	1	Genomgående bomhål, igensatt med träskiva. 24 cm högt, 24 cm brett.
225	2, N	Öppning & omfattning	1	Genomgående bomhål, igensatt med träskiva. 26 cm högt, 24 cm brett.
226	2, N	Öppning & omfattning	1	Genomgående bomhål, igensatt med träskiva. 24 cm högt, 23 cm brett. Brädfodrad i nederkant.
227	2, N	Öppning & omfattning	1	Genomgående bomhål, igensatt med träskiva. 27 cm högt, 24 cm brett.
228	2, N	Öppning & omfattning	1	Genomgående bomhål, igensatt med träskiva. 22 cm högt, 23 cm brett.
229	2, N	Öppning & omfattning	1	Genomgående bomhål, igensatt med träskiva. 25 cm högt, 25 cm brett.
230	2, N	Öppning & omfattning	1	Genomgående bomhål. 34 cm högt, 25 cm brett.
231	2, N	Öppning & omfattning	1	Genomgående bomhål, igensatt med träskiva. 25 cm högt, 26 cm brett.
232	2, N	Öppning & omfattning	1	Genomgående bomhål, igensatt med träskiva. Ca 30 cm högt, 24 cm brett.
233	2, N	Skada	2	Mekanisk skada. Motsvarande finns även på andra sidan dörröppning 215. Ojämn i formen, ca 24 cm hög, 26 cm bred.
234	2, N	Skada	2	Mekanisk skada. Motsvarande finns även på andra sidan dörröppning 215. Ojämn i formen, ca 28 cm hög, 23 cm bred.
235	2, N	Öppning & omfattning	1	Genomgående bomhål, igensatt med träskiva. 25 cm högt, 25 cm brett.
236	2, N	Öppning & omfattning	1	Genomgående bomhål. 28 cm högt, 25 cm brett.
237	2, N	Öppning & omfattning	1	Genomgående bomhål, igensatt med träskiva. 21 cm högt, 22 cm brett.
238	2, N	Öppning & omfattning	1	Genomgående bomhål. 20 cm högt, 22 cm brett. Brädfodrat i ovkant.
239	2, N	Öppning & omfattning	1	Genomgående bomhål, igensatt med träskiva. 29 cm högt, 28 cm brett.
240	2, N	Öppning & omfattning	1	Genomgående bomhål, igensatt med träskiva. Höjd går ej att mäta, 30 cm brett.
241	2, N	Skada	2	Mekanisk skada som går runt hela rummet i golvhöjd, höjd ca 15 cm och djup in i yttermuren ca 30 cm.
242	2, Ö	Tegelmur	1	Skorstensmur som sträcker sig från golv till tak, 70 cm bred bestående av röda tegelstenar, 13 cm breda, 9 cm höga. Längd inte möjligt att mäta. Fogen är av gråvitt kalkbruk med fin ballast och utstruken.
243	2, Ö, V, S	Ytbehandling	1	Utstruken fog/utjämningslager av vitgult kalkbruk med tegelskolning och mellangrov ballast. Eventuellt samma kontext som 202.

244	2, Ö	Ytbehandling	4	Lagning av grått kalkbruk, ca 1 cm tjockt med mellangrov ballast.
245	2, Ö	Öppning & omfattning	1	Stickbågig fönsternisch med stickbågig fönsteröppning. Invändigt mått 167 cm brett, 202 cm högt. Fönsteröppning går ej att mäta pga. igenspikade fönsterluckor. Djup interiört till fönsteröppning 160 cm. Fönsteromfattning av tegel och kalkbruk. 2 sittbänkar av Komstadkalksten, återanvänd gotländsk kalksten i fönsteromfattningens nederkant. Kontexter i fönsternisch: 201, 221, 222, 243.
246	2, Ö	Öppning & omfattning	1	Stickbågig fönsternisch med stickbågig fönsteröppning. Invändigt mått 172 cm brett, 207 cm högt. Fönsteröppning går ej att mäta pga. igenspikade fönsterluckor. Djup interiört till fönsteröppning 169 cm. Fönsteromfattning av tegel och kalkbruk. 2 sittbänkar av gotländsk kalksten, den norra till hälften ersatt av Komstadkalksten. Kontexter i fönsternisch: 200, 201, 243.
247	2, Ö	Öppning & omfattning	1	Genomgående bomhåll, igensatt med träskiva. 29 cm högt, 28 cm brett.
248	2, Ö	Öppning & omfattning	1	Genomgående bomhåll, igensatt med träskiva. 28 cm högt, 28 cm brett.
249	2, Ö	Öppning & omfattning	1	Genomgående bomhåll, igensatt med träskiva. 29 cm högt, 26 cm brett.
250	2, Ö	Öppning & omfattning	1	Genomgående bomhåll, igensatt med träskiva. 27 cm högt, 21 cm brett.
251	2, Ö	Öppning & omfattning	1	Genomgående bomhåll. 22 cm högt, 21 cm brett. Brädfodrat i nederkant.
252	2, Ö	Öppning & omfattning	1	Genomgående bomhåll, igensatt med träskiva. 20 cm högt, 19 cm brett.
253	2, S	Skada	2	Mekanisk skada, ca 85 cm bred och 30 cm hög, 30 cm djup. Ev. del av 241.
254	2, V	Skada	3	Spår i omgivande puts efter bortplockad, stående bjälke.
255	2, V	Ytbehandling	3	Lagning med gråvitt kalkbruk, ca 0,5 cm tjockt, med grov ballast.
256	2, V	Tegelmur	1	Skorstensmur som sträcker sig från golv till tak i 27 skift, 120 cm bred bestående av röda tegelstenar, 22 cm långa, 12 cm breda, 9 cm höga. Fogen är av gråvitt kalkbruk med mellangrov ballast.
257	2, S	Öppning & omfattning	1	Stickbågig fönsternisch med stickbågig fönsteröppning. Invändigt mått 172 cm brett, 206 cm högt. Fönsteröppning går ej att mäta pga igenspikade fönsterluckor. Djup interiört till fönsteröppning 164 cm. Fönsteromfattning av tegel och kalkbruk. Sittbänkar av gotländsk kalksten och Komstadkalksten. Kontexter i fönsternisch: 200, 222.

258	2, S	Öppning & omfattning	1	Stickbågig fönsternisch med stickbågig fönsteröppning. Invändigt mått 164 cm brett, 199 cm högt. Fönsteröppning går ej att mäta pga. igenspikade fönsterluckor. Djup interiört till fönsteröppning 158 cm. Fönsteromfattning av tegel och kalkbruk, samt en återanvänd gotländsk kalksten. En sittbänk av gotländsk kalksten, en sittbänk av Komstadkalksten. Kontexter i fönsternisch: 208, 221, 222, 243.
259	2, S	Öppning & omfattning	1	Stickbågigt fönster med stickbågig fönsteröppning. Invändigt mått 166 cm brett, 141 cm högt. Fönsteröppning går ej att mäta pga igenspikade fönsterluckor. Djup interiört till fönsteröppning 167 cm. Fönsterbänk av Komstadkalksten. Fönsteromfattning av tegel och kalkbruk, invändigt en återanvänd gotländsk kalksten i nederkant av omfattningen. Kontexter i fönstersmyg: 243, 221, 222.
260	2, S	Öppning & omfattning	1	Stickbågig fönsternisch med stickbågig fönsteröppning. Invändigt mått 160 cm brett, 208 cm högt. Fönsteröppning går ej att mäta pga igenspikade fönsterluckor. Djup interiört till fönsteröppning 166 cm. Fönsteromfattning av tegel och kalkbruk, samt återanvänd gotländsk kalksten. Sittbänkar av gotländsk kalksten. Kontexter i fönsternisch: 221, 222, 243.
261	2, S	Öppning & omfattning	1	Stickbågig fönsternisch med stickbågig fönsteröppning. Invändigt mått 166 cm brett, 209 cm högt. Fönsteröppning 76 cm bred, 89 cm hög. Djup interiört till fönsteröppning 164 cm. Fönsteromfattning av tegel och kalkbruk, samt återanvänd gotländsk kalksten med ev. ristning i nederkant. Sittbänkar av Komstadkalksten. Kontexter i fönsternisch: 201, 222, 243, 290.
262	2, S	Öppning & omfattning	1	Stickbågig fönsternisch med stickbågig fönsteröppning. Invändigt mått 172 cm brett, 201 cm högt. Fönsteröppning går ej att mäta pga igenspikade fönsterluckor. Djup interiört till fönsteröppning 164 cm. Fönsteromfattning av tegel och kalkbruk, samt en återanvänd gotländsk kalksten i nederkant. En sittbänk av gotländsk kalksten, en sittbänk av Komstadkalksten. Kontexter i fönsternisch: 201, 221, 222, 243.

263	2, S	Öppning & omfattning	1	Stickbågig fönsternisch med stickbågig fönsteröppning. Invändigt mått 160 cm brett, 196 cm högt. Fönsteröppning går ej att mäta pga igenspikade fönsterluckor. Djup interiört till fönsteröppning 165 cm. Fönsteromfattning av tegel och kalkbruk, samt en återanvänd gotländsk kalksten i nederkant. En sittbänk av gotländsk kalksten, en sittbänk av Komstadkalksten. Kontexter i fönsternisch: 201, 221, 222, 243.
264	2, S	Öppning & omfattning	1	Genomgående bomhåll, igensatt med träskiva. 25 cm högt, 26 cm brett.
265	2, S	Öppning & omfattning	1	Genomgående bomhåll, igensatt med träskiva. 27 cm högt, 30 cm brett.
266	2, S	Öppning & omfattning	1	Genomgående bomhåll, igensatt med träskiva. 24 cm högt, 23 cm brett.
267	2, S	Öppning & omfattning	1	Genomgående bomhåll. 22 cm högt, 20 cm brett.
268	2, S	Öppning & omfattning	1	Genomgående bomhåll, igensatt med träskiva. 30 cm högt, 26 cm brett.
269	2, S	Öppning & omfattning	1	Genomgående bomhåll. 24 cm högt, 20 cm brett.
270	2, S	Öppning & omfattning	1	Genomgående bomhåll. 30 cm högt, 26 cm brett.
271	2, S	Öppning & omfattning	1	Genomgående bomhåll. 24 cm högt, 26 cm brett.
272	2, S	Öppning & omfattning	1	Genomgående bomhåll, igensatt med träskiva. 23 cm högt, 25 cm brett.
273	2, S	Öppning & omfattning	1	Genomgående bomhåll, igensatt med träskiva. 29 cm högt, 23 cm brett.
274	2, S	Öppning & omfattning	1	Genomgående bomhåll, igenmurat.
275	2, S	Öppning & omfattning	1	Genomgående bomhåll, igenmurat.
276	2, S	Öppning & omfattning	1	Genomgående bomhåll, igensatt med träskiva. 27 cm högt, 25 cm brett.
277	2, S	Öppning & omfattning	1	Genomgående bomhåll, igenmurat.
278	2, S	Öppning & omfattning	1	Genomgående bomhåll, 28 cm högt, 20 cm brett.
279	2, S	Öppning & omfattning	1	Genomgående bomhåll, igensatt med träskiva. Höjd går ej att mäta, 20 cm brett.
280	2, V	Öppning & omfattning	1	Stickbågig fönsternisch med stickbågig fönsteröppning. Invändigt mått 165 cm brett, 198 cm högt. Fönsteröppning 90 cm hög, 77 cm bred. Djup från interiört till fönsteröppning 163 cm. Fönsteromfattning av tegel och kalkbruk, samt återanvänd gotländsk kalksten i nederkant. Sittbänkar av Komstadkalksten. Kontexter i fönsternisch: 201, 243.

281	2, V	Öppning & omfattning	1	Stickbågig fönsternisch med stickbågig fönsteröppning. Mått invändigt 161 cm bred, 190 cm hög. Fönsteröppning 90 cm hög, 77 cm bred. Djup från interiört till fönsteröppning 161 cm. Fönsteröppning av tegel och kalkbruk, samt två återanvända gotländska kalkstenar. Kontexter i fönsternisch: 201, 221, 222, 243, 288.
282	2, V	Öppning & omfattning	1	Genomgående bomhål, 26 cm högt, 20 cm brett.
283	2, V	Öppning & omfattning	1	Genomgående bomhål, höjd och bredd går ej att mäta
284	2, V	Öppning & omfattning	1	Genomgående bomhål, igenmurat. Brädfodrat på samtliga sidor. Storlek innanför brädfodring: 14 cm högt, 16 cm brett.
285	2, V	Öppning & omfattning	1	Genomgående bomhål, igenmurat. Går ej att mäta.
286	2, V	Öppning & omfattning	1	Genomgående bomhål, igensatt med träskiva. 23 cm högt, 26 cm brett. Brädfodrat i botten.
287	2, V	Öppning & omfattning	1	Genomgående bomhål. Höjd går ej att mäta, 24 cm brett.
288	2, V	Ytbehandling	1	Vitbeige kalkavfärgning, mycket tunn, på ursprungligt putslager 201.
289	2, S	Öppning & omfattning	1	Bomhål, igensatt med träskiva. 25 cm bred. Övre delen täcks av vindsgolvet.
290	2, S	Ytbehandling	4	Lagning av grått cementbruk, upp till 1 cm tjockt med grov ballast. Sentida.
291		2Träkonstruktion	4	Golvbrädor av modernt virke, finns i hela rummet. Lades ovanpå ett äldre trägolv, tidigt 2010-tal.
292		2Arkitektoniska & tekniska detaljer	1	Bearbetad stenkant som sträcker sig N-S över hela rummets bredd och delar av en högre golvnivå i väster. Av gotländsk kalksten, 910 cm lång, 18 cm hög. Bredd går ej att mäta pga yngre trägolv som ligger på kantens västra del. Andra stenen fr. N har ett stenhuggarmärke "A".
293		2Träkonstruktion	3	Lösa takbjälkar som ligger på murkrönet. Ca 900 cm långa, 20 cm hög, 20 cm breda.
294		2Träkonstruktion	1	Takbjälkar som är intappade i bockben. Ca 900 cm långa, 25 cm höga, 25 cm breda.
295		2Träkonstruktion	1	Murremar, ca 25,5 m långa, bestående av flera virkesdelar.
296	2, Ö	Öppning & omfattning	1	Genomgående bomhål, 5 st, igensatta med träskiva. Övre delen täcks av vindsgolvet.

Bilaga 3

Stratigrafiska matriser

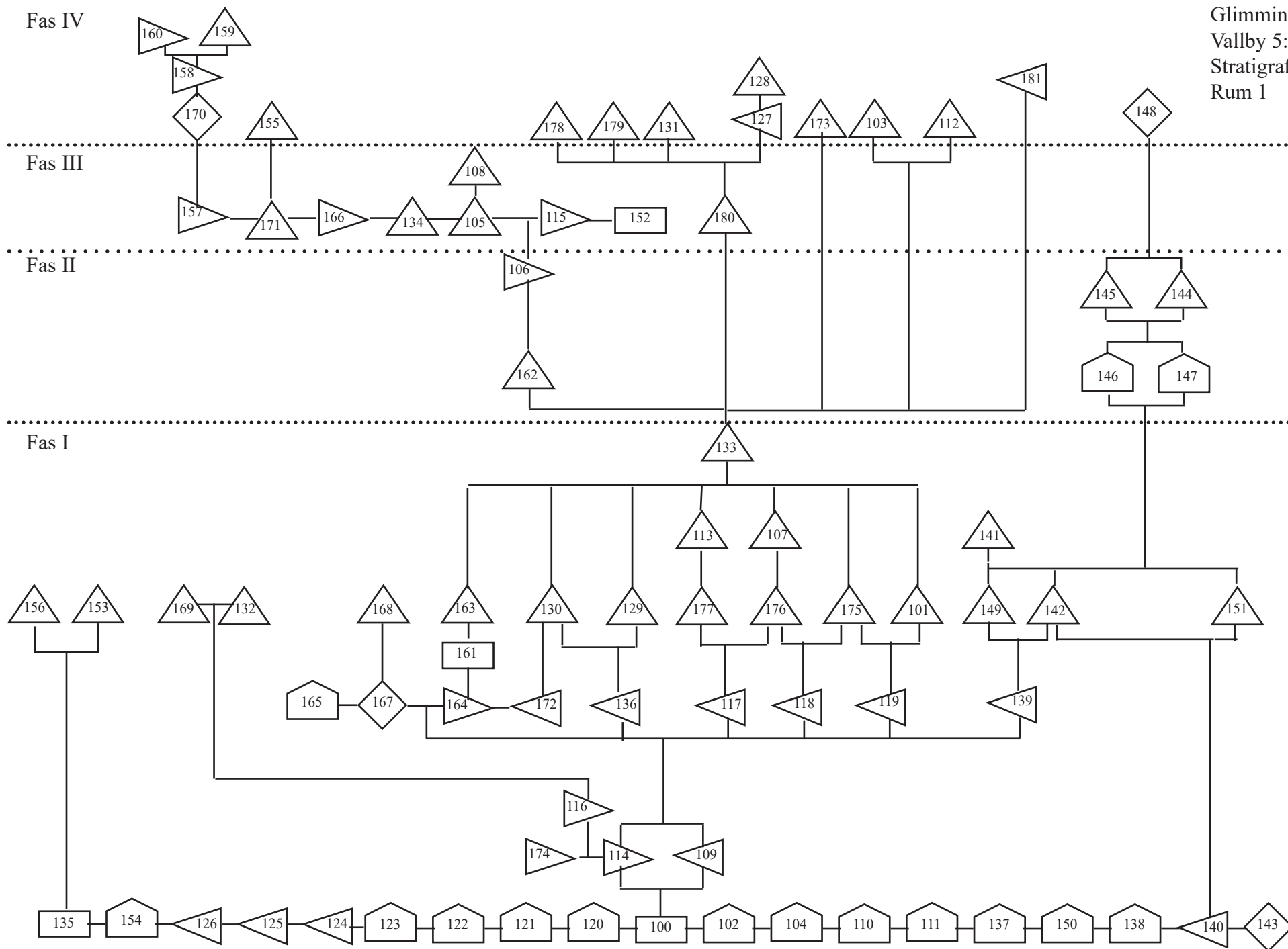
Fas IV

Glimmingehus
Vallby 5:1
Stratigrafisk matrix
Rum 1

Fas III

Fas II

Fas I

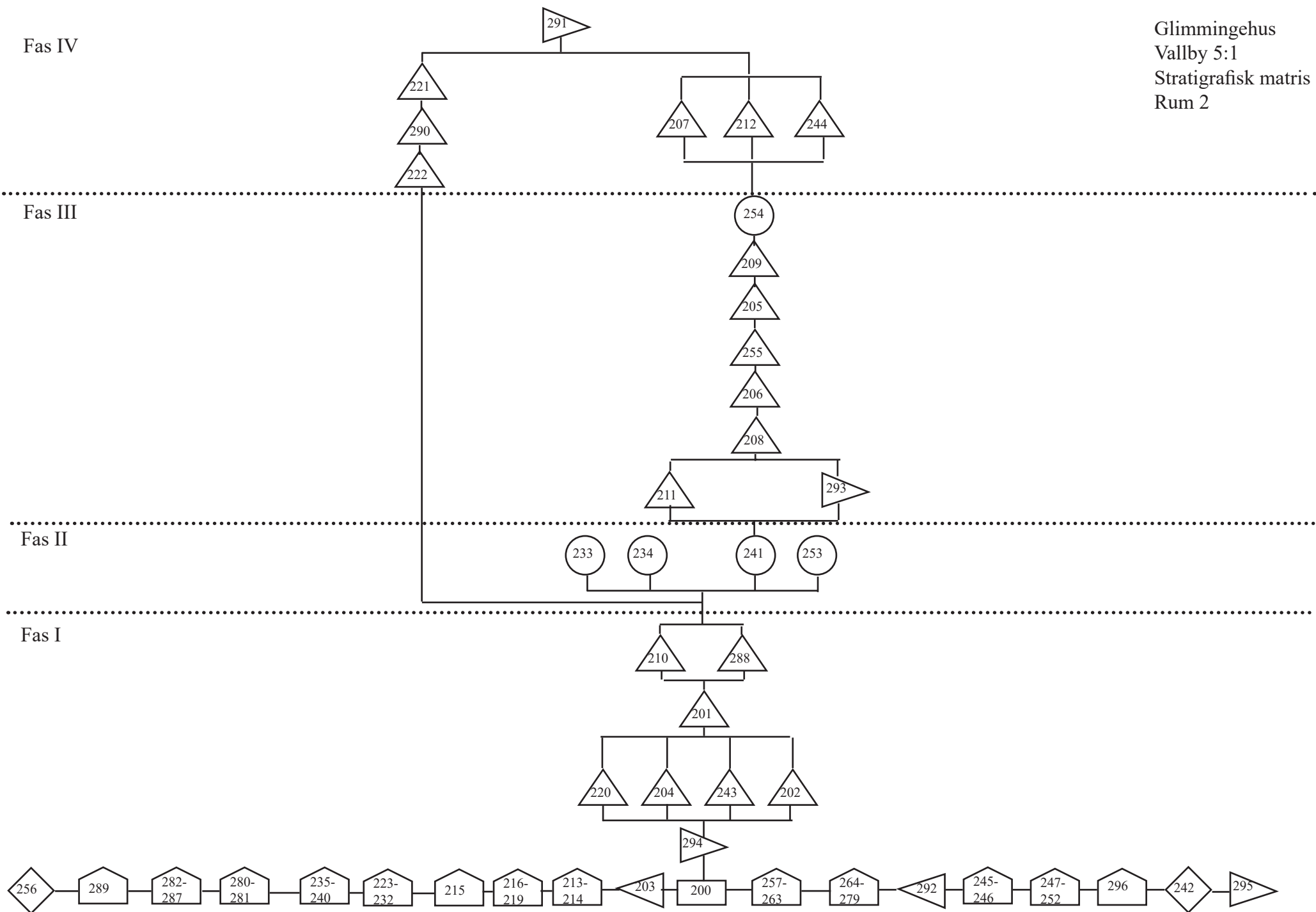
Fas IV

Glimmingehus
Vallby 5:1
Stratigrafisk matris
Rum 2

Fas III

Fas II

Fas I

Bilaga 4

Fotoregister

Fotonr	Motiv	Kontextnr	Datum
DSC_2865	Rum 1, N. vägg, 1 m fr. origo		2011-10-20
DSC_2866	Rum 1, N. vägg, 3 m fr. origo		2011-10-20
DSC_2867	Rum 1, N. vägg, 5 m fr. origo		2011-10-20
DSC_2868	Rum 1, N. vägg, 7 m fr. origo		2011-10-20
DSC_2869	Rum 1, N. vägg, 9 m fr. origo		2011-10-20
DSC_2870	Rum 1, N. vägg, 11 m fr. origo		2011-10-20
DSC_2871	Rum 1, N. vägg, 13 m fr. origo		2011-10-20
DSC_2872	Rum 1, N. vägg, 15 m fr. origo		2011-10-20
DSC_2873	Rum 1, N. vägg, 15 m fr. origo		2011-10-20
DSC_2874	Rum 1, N. vägg, 16 m fr. origo		2011-10-20
DSC_2875	Rum 1, N. vägg, 16 m fr. origo		2011-10-20
DSC_2876	Rum 1, N. vägg, 16 m fr. origo		2011-10-20
DSC_2877	Rum 1, N. vägg	100, 101, 102, 119	2011-10-20
DSC_2878	Rum 1, N. vägg	101, 102	2011-10-20
DSC_2879	Rum 1, N. vägg	101, 102	2011-10-20
DSC_2880	Rum 1, N. vägg	101, 102	2011-10-20
DSC_2881	Rum 1, N. vägg	100, 101, 103, 119	2011-10-20
DSC_2882	Rum 1, N. vägg	100, 101, 103, 120	2011-10-20
DSC_2883	Rum 1, N. vägg	100, 101, 103, 104, 105, 119	2011-10-20
DSC_2884	Rum 1, N. vägg	100, 101, 104, 105	2011-10-20
DSC_2885	Rum 1, N. vägg	101, 107, 118	2011-10-20
DSC_2886	Rum 1, N. vägg	101, 108, 110	2011-10-21
DSC_2887	Rum 1, N.vägg	101, 108, 110	2011-10-21
DSC_2890	Rum 1, N.vägg	101, 105, 108, 110, 111, 113, 117	2011-10-21
DSC_2891	Rum 1, N.vägg	100, 105, 108, 111	2011-10-21
DSC_2892	Rum 1, N.vägg	100, 105, 108, 111	2011-10-21
DSC_2893	Rum 1, N.vägg	100, 101, 112	2011-10-21
DSC_2894	Rum 1, N.vägg	100, 101, 113	2011-10-21
DSC_2895	Rum 1, N.vägg. Fr. Ö.	111, 117	2011-10-21
DSC_2896	Rum 1, N.vägg. Fr. V.	110, 117	2011-10-21
DSC_2897	Rum 1, N.vägg. Fr. Ö.	110, 118	2011-10-21
DSC_2898	Rum 1, N.vägg. Fr. V.	104, 118	2011-10-21
DSC_2899	Rum 1, N.vägg	118, detalj	2011-10-21
DSC_2900	Rum 1, N.vägg. Fr. V.	118, detalj	2011-10-21
DSC_2901	Rum 1, N.vägg. Fr. Ö.	104, 119	2011-10-21

DSC_2902	Rum 1, N.vägg. Fr. V.	119	2011-10-21
IMG_2036	Rum 1, S. vägg. 1 m. fr. origo		2011-10-24
IMG_2037	Rum 1, S. vägg. 3 m. fr. origo		2011-10-24
IMG_2038	Rum 1, S. vägg. 5 m. fr. origo		2011-10-24
IMG_2039	Rum 1, S. vägg. 7 m. fr. origo		2011-10-24
IMG_2040	Rum 1, S. vägg. 9 m. fr. origo		2011-10-24
IMG_2041	Rum 1, S. vägg. 11 m. fr. origo		2011-10-24
IMG_2042	Rum 1, S. vägg. 13 m. fr. origo		2011-10-24
IMG_2043	Rum 1, S. vägg. 14 m. fr. origo		2011-10-24
IMG_2044	Rum 1, S. vägg.	100, 120	2011-10-24
IMG_2045	Rum 1, S. vägg.	100, 101	2011-10-24
IMG_2046	Rum 1, S. vägg.	101, 124, 126	2011-10-24
IMG_2047	Rum 1, S. vägg.	108	2011-10-24
IMG_2048	Rum 1, S. vägg.	105, 108	2011-10-24
IMG_2049	Rum 1, S. vägg.	100, 101, 121, 125	2011-10-24
IMG_2050	Rum 1, S. vägg.	100, 101, 121	2011-10-24
IMG_2051	Rum 1, S. vägg.	100, 101	2011-10-24
IMG_2052	Rum 1, S. vägg.	101, 122, 127, 128	2011-10-24
IMG_2053	Rum 1, S. vägg.	101, 122, 127, 128	2011-10-24
IMG_2054	Rum 1, S. vägg.	100, 123	2011-10-24
IMG_2055	Rum 1, S. vägg.	101, 123, 127, 128	2011-10-24
IMG_2056	Rum 1, S. vägg.	101, 131	2011-10-24
IMG_2057	Rum 1, S. vägg.	116, 132 detalj	2011-10-24
IMG_2058	Rum 1, S. vägg. Fr. N	116, 132 detalj	2011-10-24
DSC_2922	Rum 1, S. vägg	127, detalj	2011-10-25
DSC_2923	Rum 1, S. vägg	127, detalj	2011-10-25
DSC_2924	Rum 1, S. vägg	127, detalj	2011-10-25
DSC_2925	Rum 1, S. vägg, Sara Williamsson		2011-10-25
DSC_2927	Rum 1, N. vägg	101, 104, 133, 134	2011-10-25
DSC_2928	Rum 1, N. vägg	101, 104, 133, 134	2011-10-25
DSC_2929	Rum 1, N. vägg	101, 104, 133, 134	2011-10-25
DSC_2930	Rum 1, N. vägg	101, 102, 133, 134	2011-10-25
DSC_2931	Rum 1, S. vägg. Fr. Ö.	136	2011-10-25
DSC_2932	Rum 1, S. vägg. Fr. Ö.	136	2011-10-25
DSC_2933	Rum 1, S. vägg. Fr. Ö.	136	2011-10-25
DSC_2934	Rum 1, S. vägg. Fr. V.	136	2011-10-25

DSC_2935	Rum 1, S. vägg. Fr. V.	136	2011-10-25
DSC_2936	Rum 1, S. vägg. Fr. v.	136	2011-10-25
DSC_2951	Rum 1, Ö. vägg. 9 m fr. origo		2011-10-26
DSC_2952	Rum 1, Ö. vägg. 7 m fr. origo		2011-10-26
DSC_2953	Rum 1, Ö. vägg. 7 m fr. origo		2011-10-26
DSC_2954	Rum 1, Ö. vägg. 5 m fr. origo		2011-10-26
DSC_2955	Rum 1, Ö. vägg. 3 m fr. origo		2011-10-26
DSC_2956	Rum 1, Ö. vägg. 1 m fr. origo		2011-10-26
DSC_2957	Rum 1, Ö. vägg. 1 m fr. origo		2011-10-26
DSC_2958	Rum 1, Ö. vägg. 1 m fr. origo		2011-10-26
DSC_2960	Rum 1, Ö. vägg	100, 137	2011-10-26
DSC_2961	Rum 1, Ö. vägg	100, 101, 137, 140, 143, 150	2011-10-26
DSC_2962	Rum 1, Ö. vägg	100, 101, 137	2011-10-26
DSC_2963	Rum 1, Ö. vägg	150, detalj	2011-10-26
DSC_2964	Rum 1, Ö. vägg	150, detalj	2011-10-26
DSC_2965	Rum 1, Ö. vägg	150	2011-10-26
DSC_2966	Rum 1, Ö. vägg	150	2011-10-26
DSC_2967	Rum 1, Ö. vägg	100, 101, 137, 140, 143, 150	2011-10-26
DSC_2968	Rum 1, Ö. vägg	100, 101, 116, 132, 140, 144, 146, 147, 151	2011-10-26
DSC_2969	Rum 1, Ö. vägg	140, 144, 151	2011-10-26
DSC_2970	Rum 1, Ö. vägg	148	2011-10-26
DSC_2971	Rum 1, Ö. vägg	140, 143, 144	2011-10-26
DSC_2972	Rum 1, Ö. vägg	140, 143, 144	2011-10-26
DSC_2973	Rum 1, Ö. vägg	140, 144, 151	2011-10-26
DSC_2974	Rum 1, Ö. vägg	145, 146, 147	2011-10-26
DSC_2975	Rum 1, Ö. vägg	145, 146, 147	2011-10-26
DSC_2976	Rum 1, Ö. vägg	145, 146, 147	2011-10-26
DSC_2977	Rum 1, Ö. vägg	145, 146, 147	2011-10-26
DSC_2978	Rum 1, Ö. vägg	145, 146, 147	2011-10-26
DSC_2979	Rum 1, Ö. vägg	144, 151	2011-10-26
DSC_2980	Rum 1, Ö. vägg. Fr. V.	139	2011-10-26
DSC_2981	Rum 1, Ö. vägg. Fr. S.	139	2011-10-26
DSC_2982	Rum 1, Ö. vägg. Fr. N.	138, 139	2011-10-26
DSC_2983	Rum 1, Ö. vägg. Fr. N.	139, detalj	2011-10-26
DSC_2984	Rum 1, Ö. vägg	100, 101, 105, 138	2011-10-26
DSC_2985	Rum 1, Ö. vägg	101, 108, 138	2011-10-26

DSC_2986	Rum 1, Ö. vägg	100, 101, 141	2011-10-26
DSC_2987	Rum 1, Ö. vägg	101, 105, 108	2011-10-26
DSC_2988	Rum 1, Ö. vägg	101, 108	2011-10-26
DSC_2989	Rum 1, Ö. vägg. Fr. N.	140, 143	2011-10-26
DSC_2990	Rum 1, Ö. vägg. Fr. S.	140, 143	2011-10-26
DSC_2991	Rum 1, Ö. vägg. Fr. S.	108, 140, 143	2011-10-26
DSC_2997	Rum 1, V. vägg. 10 m. fr. origo.		2011-10-27
DSC_2998	Rum 1, V. vägg. 10 m. fr. origo.		2011-10-27
DSC_2999	Rum 1, V. vägg. 10 m. fr. origo.		2011-10-27
DSC_3000	Rum 1, V. vägg. 8 m. fr. origo.		2011-10-27
DSC_3001	Rum 1, V. vägg. 8 m. fr. origo.		2011-10-27
DSC_3002	Rum 1, V. vägg. 6 m. fr. origo.		2011-10-27
DSC_3003	Rum 1, V. vägg. 6 m. fr. origo.		2011-10-27
DSC_3004	Rum 1, V. vägg. 4 m. fr. origo.		2011-10-27
DSC_3005	Rum 1, V. vägg. 4 m. fr. origo.		2011-10-27
DSC_3006	Rum 1, V. vägg. 4. m. fr. origo.		2011-10-27
DSC_3007	Rum 1, V. vägg. 2 m. fr. origo.		2011-10-27
DSC_3008	Rum 1, V. vägg. 2 m. fr. origo.		2011-10-27
DSC_3009	Rum 1, V. vägg. 2 m. fr. origo.		2011-10-27
DSC_3010	Rum 1, V. vägg. 2 m. fr. origo.		2011-10-27
DSC_3011	Rum 1, V. vägg. 2 m. fr. origo.		2011-10-27
DSC_3012	Rum 1, V. vägg. 1 m. fr. origo.		2011-10-27
DSC_3013	Rum 1, V. vägg	101, 102, 135, 152, 153	2011-10-27
DSC_3014	Rum 1, V. vägg	101, 102, 135, 152, 153	2011-10-27
DSC_3015	Rum 1, N. vägg	100, 101, 102	2011-10-27
DSC_3016	Rum 1, N. vägg	100, 101, 102	2011-10-27
DSC_3017	Rum 1, V. vägg	102, 135	2011-10-27
DSC_3018	Rum 1, V. vägg	102, 135	2011-10-27
DSC_3019	Rum 1, N. vägg	101, 102, 152	2011-10-27
DSC_3020	Rum 1, N. vägg	101, 102, 152	2011-10-27
DSC_3021	Rum 1, V. vägg	101, 154, 162	2011-10-27
DSC_3022	Rum 1, V. vägg	101, 154, 162	2011-10-27
DSC_3023	Rum 1, V. vägg	101, 134, 135, 155, 156, 158, 160, 171	2011-10-27
DSC_3024	Rum 1, V. vägg	101, 134, 135, 156, 160, 171	2011-10-27
DSC_3025	Rum 1, V. vägg	detalj 157	2011-10-27
DSC_3026	Rum 1, V. vägg	101, 116, 134, 156, 157, 160	2011-10-27

DSC_3027	Rum 1, V. vägg	157, 161, 163	2011-10-27
DSC_3028	Rum 1, V. vägg	159, 161, 163	2011-10-27
DSC_3029	Rum 1, V. vägg	detalj 164	2011-10-27
DSC_3030	Rum 1, V. vägg	detalj 164	2011-10-27
DSC_3031	Rum 1, V. vägg	159, 170	2011-10-27
DSC_3032	Rum 1, V. vägg	157, 160	2011-10-27
DSC_3033	Rum 1, V. vägg	157, 160	2011-10-27
DSC_3034	Rum 1, V. vägg	101, 116, 157, 160, 169	2011-10-27
DSC_3035	Rum 1, V. vägg	detalj 157	2011-10-27
DSC_3036	Rum 1, V. vägg	detalj 157	2011-10-27
DSC_3037	Rum 1, V. vägg	169	2011-10-27
DSC_3038	Rum 1, V. vägg	169	2011-10-27
DSC_3039	Rum 1, V. vägg	101, 157, 161, 163, 164, 167, 168	2011-10-27
DSC_3040	Rum 1, V. vägg	164, 168	2011-10-27
DSC_3041	Rum 1, V. vägg	164, 166, 168	2011-10-27
DSC_3042	Rum 1, V. vägg	164, 166, 168	2011-10-27
DSC_3043	Rum 1, V. vägg	166, 168, 172	2011-10-27
DSC_3044	Trapphus mellan vån. 1 och 2. Övre avsats. Ö. vägg.	V. sidan av 164, 165, 166, 167, 172	2011-10-27
DSC_3045	Trapphus mellan vån. 1 och 2. Övre avsats. Ö. vägg.	V. sidan av 164, 165, 166, 167, 172	2011-10-27
DSC_3047	Trapphus mellan vån. 1 och 2. Övre avsats. Ö. vägg.	V. sidan av 164, 165, 166, 167, 172	2011-10-27
DSC_3048	Trapphus mellan vån. 1 och 2. Övre avsats. Ö. vägg.	V. sidan av 164, 165, 166	2011-10-27
DSC_3049	Trapphus mellan vån. 1 och 2. Övre avsats. Ö. vägg.	V. sidan av 164, 165, 166, 167, 172	2011-10-27
DSC_3050	Trapphus mellan vån. 1 och 2. Övre avsats. Ö. vägg.	V. sidan av 161, 164, 165, 166, 167, 172	2011-10-27
DSC_3051	Trapphus mellan vån. 1 och 2. Övre avsats. Ö. vägg.	V. sidan av 161, 164, 165	2011-10-27
DSC_3052	Trapphus mellan vån. 1 och 2. Övre avsats. Ö. vägg.	V. sidan av 161, 164, 165	2011-10-27
DSC_3053	Trapphus mellan vån. 1 och 2. Övre avsats. Ö. vägg.	V. sidan av 161, 164, 165	2011-10-27
DSC_3054	Trapphus mellan vån. 1 och 2. Övre avsats. Ö. vägg.	V. sidan av 161, 164, 165	2011-10-27
DSC_3055	Trapphus mellan vån. 1 och 2. Övre avsats. Ö. vägg.	V. sidan av 161, 170	2011-10-27
DSC_3056	Trapphus mellan vån. 1 och 2. Övre avsats. Innertak.	V. sidan av 161, 164, 167	2011-10-27
DSC_3057	Trapphus mellan vån. 1 och 2. Övre avsats. Ö. vägg.	V. sidan av 164, 165, 166	2011-10-27
DSC_3058	Trapphus mellan vån. 1 och 2. Övre avsats. Ö. vägg.	V. sidan av 164, 165, 166	2011-10-27
DSC_3059	Rum 2, N. vägg, 25 m. fr. origo.		2011-10-31
DSC_3060	Rum 2, N. vägg, 23 m. fr. origo.		2011-10-31
DSC_3061	Rum 2, N. vägg, 21 m. fr. origo.		2011-10-31
DSC_3062	Rum 2, N. vägg, 19 m. fr. origo.		2011-10-31
DSC_3063	Rum 2, N. vägg, 17 m. fr. origo.		2011-10-31

DSC_3064	Rum 2, N. vägg, 15 m. fr. origo.		2011-10-31
DSC_3065	Rum 2, N. vägg, 13 m. fr. origo.		2011-10-31
DSC_3066	Rum 2, N. vägg, 11 m. fr. origo.		2011-10-31
DSC_3067	Rum 2, N. vägg, 9 m. fr. origo.		2011-10-31
DSC_3068	Rum 2, N. vägg, 7 m. fr. origo.		2011-10-31
DSC_3069	Rum 2, N. vägg, 7 m. fr. origo.		2011-10-31
DSC_3070	Rum 2, N. vägg, 5 m. fr. origo.		2011-10-31
DSC_3071	Rum 2, N. vägg, 5 m. fr. origo.		2011-10-31
DSC_3072	Rum 2, N. vägg, 5 m. fr. origo.		2011-10-31
DSC_3073	Rum 2, N. vägg, 3 m. fr. origo.		2011-10-31
DSC_3074	Rum 2, N. vägg, 1 m. fr. origo.		2011-10-31
DSC_3076	Rum 2, N. vägg, fr. SV.	201, 202, 213, 222	2011-11-01
DSC_3077	Rum 2, N. vägg, fr. SÖ.	201, 202, 213, 222	2011-11-01
DSC_3078	Rum 2, N. vägg, fr. SV.	201, 205, 206, 207, 209, 214, 222	2011-11-01
DSC_3079	Rum 2, N. vägg, fr. SÖ.	201, 205, 206, 207, 214	2011-11-01
DSC_3080	Rum 2, N. vägg, fr. SV.	201, 205, 206, 210, 215, 221, 233	2011-11-01
DSC_3081	Rum 2, N. vägg, fr. SÖ.	201, 206, 215, 221 234, 235	2011-11-01
DSC_3082	Rum 2, detalj dörröppning 215 fr. SÖ.	215	2011-11-01
DSC_3083	Rum 2, detalj dörröppning 215 fr. SÖ.	215	2011-11-01
DSC_3084	Rum 2, detalj dörröppning 215 fr. SV.	215	2011-11-01
DSC_3085	Rum 2, detalj dörröppning 215 golv	215	2011-11-01
DSC_3086	Rum 2, detalj karnapet fr. V.	215	2011-11-01
DSC_3087	Rum 2, detalj ovsidan karnapet fr. V.	215	2011-11-01
DSC_3088	Rum 2, detalj karnapet fr. V.	215	2011-11-01
DSC_3089	Rum 2, detalj karnapet fr. S.	215	2011-11-01
DSC_3090	Rum 2, detalj karnapet fr. SÖ.	215	2011-11-01
DSC_3091	Rum 2, detalj karnapet fr. SÖ.	215	2011-11-01
DSC_3092	Rum 2, detalj karnapet uppåt fr. Ö	215	2011-11-01
DSC_3093	Rum 2, detalj karnapet fr. Ö.	215	2011-11-01
DSC_3094	Rum 2, detalj karnapet fr. Ö.	215	2011-11-01
DSC_3097	Rum 2, N. vägg fr. SV.	201, 202, 204, 205, 206, 217, 222	2011-11-01
DSC_3098	Rum 2, N. vägg fr. SÖ.	201, 202, 204, 205, 206, 217, 222	2011-11-01
DSC_3101	Rum 2, N. vägg fr. SV.	201, 202, 204, 216, 229, 230, 231, 232	2011-11-01
DSC_3102	Rum 2, N. vägg fr. SÖ.	201, 202, 204, 216, 229, 230, 231, 232	2011-11-01
DSC_3103	Rum 2, N. vägg fr. SV.	201, 205, 206, 211, 212, 218, 222, 225, 226	2011-11-01
DSC_3104	Rum 2, N. vägg fr. SÖ.	201, 206, 211, 212, 218, 222, 225, 226	2011-11-01

DSC_3105	Rum 2, N. vägg fr. SV.	201, 206, 212, 219, 222, 223, 224	2011-11-01
DSC_3106	Rum 2, N. vägg fr. SÖ.	201, 206, 219, 222	2011-11-01
DSC_3107	Exteriör, karnap fr. NV.		2011-11-02
DSC_3108	Exteriör, karnap fr. NV.		2011-11-02
DSC_3112	Exteriör karnap fr. N		2011-11-02
DSC_3113	Exteriör, ingång fr. N		2011-11-02
DSC_3114	Exteriör, norra fasaden fr. N		2011-11-02
DSC_3115	Exteriör, norra fasaden		2011-11-02
DSC_3116	Exteriör, norra fasaden fr. N		2011-11-02
DSC_3117	Exteriör, norra fasaden fr. N		2011-11-02
DSC_3118	Exteriör, södra fasaden fr. S		2011-11-02
DSC_3119	Exteriör, södra fasaden fr. S		2011-11-02
DSC_3120	Exteriör, södra fasaden fr. S		2011-11-02
DSC_3121	Exteriör, södra fasaden fr. S		2011-11-02
DSC_3122	Exteriör, södra fasaden fr. S		2011-11-02
DSC_3123	Exteriör, södra fasaden fr. S		2011-11-02
DSC_3124	Exteriör, södra fasaden fr. S		2011-11-02
DSC_3125	Exteriör, södra fasaden fr. S		2011-11-02
DSC_3126	Exteriör, södra fasaden fr. S		2011-11-02
DSC_3127	Exteriör, södra fasaden fr. S		2011-11-02
DSC_3128	Exteriör, södra fasaden fr. S		2011-11-02
DSC_3129	Exteriör, södra fasaden fr. S		2011-11-02
DSC_3130	Exteriör, västra fasaden fr. V		2011-11-02
DSC_3131	Exteriör, västra fasaden fr. V		2011-11-02
DSC_3132	Exteriör, västra fasaden fr. V		2011-11-02
DSC_3133	Exteriör, västra fasaden fr. V		2011-11-02
DSC_3134	Exteriör, västra fasaden fr. V		2011-11-02
DSC_3135	Exteriör, västra fasaden fr. V		2011-11-02
DSC_3136	Exteriör, västra fasaden fr. V		2011-11-02
DSC_3137	Exteriör, karnarp		2011-11-02
DSC_3139	Rum 2, Ö. vägg, 1 m. fr. origo.		2011-11-02
DSC_3140	Rum 2, Ö. vägg, 3 m. fr. origo.		2011-11-02
DSC_3141	Rum 2, Ö. vägg, 5 m. fr. origo.		2011-11-02
DSC_3142	Rum 2, Ö. vägg, 7 m. fr. origo.		2011-11-02
DSC_3143	Rum 2, Ö. vägg, 9 m. fr. origo.		2011-11-02
DSC_3144	Rum 2, Ö. vägg fr. SV.	201, 205, 206, 246	2011-11-02

DSC_3145	Rum 2, Ö vägg fr. NV.	200, 201, 205, 206, 246	2011-11-02
DSC_3148	Rum 2, Ö. vägg fr. SV.	201, 205, 206, 211, 243, 245, 247, 248	2011-11-02
DSC_3149	Rum 2, Ö- vägg fr. NV.	201, 205, 206, 211, 243, 245, 248	2011-11-02
DSC_3150	Rum 2, S. vägg, 25 m. fr. origo.		2011-11-02
DSC_3151	Rum 2, S. vägg, 23 m. fr. origo.		2011-11-02
DSC_3152	Rum 2, S. vägg, 21 m. fr. origo.		2011-11-02
DSC_3153	Rum 2, S. vägg, 19 m. fr. origo.		2011-11-02
DSC_3156	Rum 2, S. vägg, 18 m. fr. origo.		2011-11-02
DSC_3157	Rum 2, stenhuggarmärke på stenkant		2011-11-02
DSC_3158	Rum 2, stenhuggarmärke på stenkant		2011-11-02
DSC_3160	Rum 2, Melissa Isla Venegas och stenhuggarmärke		2011-11-02
DSC_3161	Rum 2, stenhuggarmärke på stenkant		2011-11-02
DSC_3162	Rum 2, S. vägg, 15 m fr. origo.		2011-11-03
DSC_3163	Rum 2, S. vägg, 13 m. fr. origo.		2011-11-03
DSC_3164	Rum 2, S. vägg, 15 m. fr. origo.		2011-11-03
DSC_3165	Rum 2, S. vägg, 17 m fr. origo.		2011-11-03
DSC_3166	Rum 2, S. vägg, 11 m. fr. origo.		2011-11-03
DSC_3167	Rum 2, S. vägg, 9 m. fr. origo.		2011-11-03
DSC_3168	Rum 2, S. vägg, 7 m. fr. origo.		2011-11-03
DSC_3169	Rum 2, S. vägg, 5 m. fr. origo.		2011-11-03
DSC_3170	Rum 2, S. vägg, 3 m. fr. origo.		2011-11-03
DSC_3171	Rum 2, S. vägg, 1 m. fr. origo.		2011-11-03
DSC_3172	Rum 2, S. vägg, fr. NÖ.	200, 206, 212, 243, 257	2011-11-03
DSC_3173	Rum 2, S. vägg, fr. NV.	200, 206, 212, 257	2011-11-03
DSC_3174	Rum 2, S. vägg, fr. NÖ.	200, 206, 212, 243, 258	2011-11-03
DSC_3175	Rum 2, S. vägg, fr. NV.	200, 206, 212, 243, 258	2011-11-03
DSC_3176	Rum 2, S. vägg, fr. NÖ.	200, 206, 212, 243, 259	2011-11-03
DSC_3177	Rum 2, S. vägg, fr. NV.	200, 206, 212, 243, 259	2011-11-03
DSC_3178	Rum 2, S. vägg, fr. NÖ.	200, 206, 243, 260, 290	2011-11-03
DSC_3179	Rum 2, S. vägg, fr. NV.	200, 206, 211, 243, 260, 290	2011-11-03
DSC_3181	Rum 2, S. vägg, fr. NÖ.	200, 206, 222, 243, 261, 291	2011-11-03
DSC_3182	Rum 2, S. vägg, fr. NV.	200, 201, 206, 222, 261, 291	2011-11-03
DSC_3183	Rum 2, S. vägg, fr. NÖ.	200, 201, 206, 221, 243, 262	2011-11-03
DSC_3184	Rum 2, S. vägg, fr. NV.	200, 201, 206, 221, 243, 262	2011-11-03
DSC_3185	Rum 2, S. vägg, fr. NÖ.	201, 206, 221, 263	2011-11-03
DSC_3186	Rum 2, S. vägg, fr. NV.	201, 206, 221, 263	2011-11-03

DSC_3187	Exteriör, östra fasaden fr. Ö		2011-11-03
DSC_3188	Exteriör, östra fasaden fr. Ö		2011-11-03
DSC_3189	Exteriör, östra fasaden fr. Ö		2011-11-03
DSC_3190	Exteriör, östra fasaden fr. Ö		2011-11-03
DSC_3191	Exteriör, östra fasaden fr. Ö		2011-11-03
DSC_3192	Exteriör, östra fasaden fr. Ö		2011-11-03
DSC_3193	Exteriör, östra fasaden fr. Ö		2011-11-03
DSC_3194	Exteriör, östra fasaden fr. Ö		2011-11-03
DSC_3195	Exteriör, östra fasaden fr. Ö		2011-11-03
DSC_3196	Exteriör, östra fasaden fr. Ö		2011-11-03
DSC_3197	Exteriör, östra fasaden fr. Ö		2011-11-03
DSC_3198	Exteriör, östra fasaden fr. Ö		2011-11-03
DSC_3199	Exteriör, östra fasaden fr. Ö		2011-11-03
DSC_3200	Exteriört, östra gavlen fr. S.		2011-11-03
DSC_3202	Rum 2, V. vägg, 8 m. fr. origo.		2011-11-03
DSC_3203	Rum 2, V. vägg, 6 m. fr. origo.		2011-11-03
DSC_3204	Rum 2, V. vägg, 4 m. fr. origo.		2011-11-03
DSC_3205	Rum 2, V. vägg, 4 m. fr. origo.		2011-11-03
DSC_3206	Rum 2, V. vägg, 2 m. fr. origo.		2011-11-03
DSC_3207	Rum 2. v. vägg, 0 m. fr. origo.		2011-11-03
DSC_3208	Rum 2, V. vägg, fr. NÖ.	201, 205, 206, 209, 281	2011-11-03
DSC_3209	Rum 2, V. vägg, fr. SÖ.	201, 205, 206, 209, 281	2011-11-03
DSC_3210	Rum 2, V. vägg, fr. NÖ.	200, 201, 205, 206, 243, 280, 283	2011-11-03
DSC_3211	Rum 2, V. vägg, fr. SÖ.	200, 201, 205, 206, 243, 280, 283	2011-11-03
DSC_3212	Rum 2, N. vägg, detalj	227	2011-11-04
DSC_3213	Rum 2, N. vägg, detalj	227	2011-11-04
DSC_3214	Rum 2, N. vägg, detalj	228	2011-11-04
DSC_3217	Vinden, fönsteromfattning		2011-11-04
DSC_3218	Vinden, fönsteromfattning		2011-11-04
DSC_3219	Vinden, fönsteromfattning		2011-11-04
DSC_3220	Vinden, fönsteromfattning		2011-11-04
DSC_3221	Vinden, fönsteromfattning		2011-11-04
DSC_3227	Rum 2, N. vägg, spricka mellan 2N16C - 2N17C		2011-11-04
DSC_3228	Rum 2, N. vägg, detalj	202, 204 möts	2011-11-04
DSC_3229	Rum 2, N. vägg, detalj	202, 204 möts	2011-11-04
DSC_3230	Rum 2, N. vägg, detalj	202, 205, 206, 212, 228	2011-11-04

DSC_3231	Rum 2, N. vägg, nära 2N20A	201, 204 möts	2011-11-04
DSC_3232	Rum 2, N. vägg, detalj	205, 206, 226	2011-11-04
DSC_3233	Rum 2, N. vägg, detalj	201, 225	2011-11-04
DSC_3234	Rum 2, N. vägg, spricka nära 2N23C	201, 205, 206	2011-11-04
DSC_3235	Rum 2, V. väggen i fönsternisch 219. Glaserat tegel		2011-11-04
DSC_3236	Rum 2, N. vägg, detalj	201, 223	2011-11-04
DSC_3237	Rum 2, N. vägg, detalj	201, 206, 212, 224	2011-11-04
DSC_3238	Rum 2, Ö. vägg, detalj	201, 247	2011-11-04
DSC_3239	Rum 2, Ö. vägg, detalj		2011-11-04
DSC_3240	Rum 2, Ö. vägg, murstock skorsten 242	201, 205, 209, 242, 244	2011-11-04
DSC_3241	Rum 2, Ö. vägg, sekundärt murad sittbänk		2011-11-04
DSC_3243	Rum 2, Ö. vägg, detalj	200, 201, 251	2011-11-04
DSC_3244	Rum 2, Ö. vägg, detalj	200, 252	2011-11-04
DSC_3245	Rum 2, S. vägg, detalj	200, 243, 264	2011-11-04
DSC_3246	Rum 2, S. vägg, detalj	200, 206, 265	2011-11-04
DSC_3247	Rum 2, Ö. väggen i fönsternisch 257. Sentida tegel	257	2011-11-04
DSC_3248	Rum 2, S. vägg, detalj fönsternich 257	257	2011-11-04
DSC_3249	Rum 2, S. vägg, detalj	200, 243, 266	2011-11-04
DSC_3251	Rum 2, S. vägg, detalj	200, 206, 212, 243, 267	2011-11-04
DSC_3252	Rum 2, detalj fönsternisch 258		2011-11-04
DSC_3253	Rum 2, S. vägg, detalj	243, 268	2011-11-04
DSC_3254	Rum 2, S. vägg, detalj	200, 206, 209, 243, 269	2011-11-04
DSC_3255	Rum 2, S. vägg, detalj	200, 206, 208, 211, 212, 243, 271	2011-11-04
DSC_3257	Rum 2, S. vägg, detalj	200, 243, 270	2011-11-04
DSC_3258	Rum 2, S. vägg, skada i golvhöjd vid 2S13C	206, 253	2011-11-04
DSC_3259	Rum 2, S. vägg, detalj	201, 243, 272	2011-11-04
DSC_3260	Rum 2, S. vägg, detalj	206, 212, 273	2011-11-04
DSC_3261	Rum 2, detalj i fönsternisch 261 fr. N.		2011-11-04
DSC_3262	Rum 2, detalj i fönsternisch 261 fr. N.		2011-11-04
DSC_3263	Rum 2, detalj i fönsternisch 261 fr. N.		2011-11-04
DSC_3264	Rum 2, detalj i fönsternisch 261 fr. N.		2011-11-04
DSC_3265	Rum 2, S. vägg, detalj	201, 274	2011-11-04
DSC_3266	Rum 2, S. vägg, detalj	200, 275	2011-11-04
DSC_3267	Rum 2, utrustning		2011-11-04
DSC_3269	Rum 2, S. vägg, detalj	201, 276	2011-11-04
DSC_3270	Rum 2, S. vägg, detalj	205, 206, 211, 277	2011-11-04

DSC_3271	Rum 2, V. vägg i fönsternisch 263		2011-11-04
DSC_3272	Rum 2, S. vägg, detalj	201, 243, 278	2011-11-04
DSC_3273	Rum 2, S. vägg, detalj	200, 206, 279	2011-11-04
DSC_3274	Rum 2, V. vägg, detalj	200, 243, 282	2011-11-04
DSC_3275	Rum 2, V. vägg, detalj	200, 206, 283	2011-11-04
DSC_3276	Rum 2, V. vägg, detalj	201, 243, 289	2011-11-04
DSC_3277	Rum 2, V. vägg, detalj	200, 243, 284	2011-11-04
DSC_3278	Rum 2, V. vägg, detalj	205, 209, 244, 285	2011-11-04
DSC_3279	Rum 2, V. vägg, detalj vid 2V3B	205, 206, 209	2011-11-04
DSC_3280	Rum 2, V. vägg, detalj vid 2V3B	201, 256	2011-11-04
DSC_3281	Rum 2, V. vägg, detalj vid 2V1A	201, 288	2011-11-04
DSC_3282	Rum 2, V. vägg, detalj	201, 286, 288	2011-11-04
DSC_3283	Rum 2, V. vägg , detalj	200, 243, 205, 206, 287	2011-11-04
DSC_3284	Rum 2, N. vägg, detalj	202, 239	2011-11-04
DSC_3285	Rum 2, N. vägg, detalj	208, 209, 240	2011-11-04
DSC_3286	Rum 2, N. vägg, detalj	201, 237	2011-11-04
DSC_3287	Rum 2, N. vägg, detalj	206, 209, 211, 238	2011-11-04
DSC_3288	Rum 2, N. vägg, detalj	201, 235	2011-11-04
DSC_3289	Rum 2, N. vägg, detalj	207, 209, 236	2011-11-04
DSC_3290	Rum 2, N. vägg, detalj	201, 234	2011-11-04
DSC_3291	Rum 2, N. vägg, detalj	201, 233	2011-11-04
DSC_3292	Rum 2, N. vägg, detalj	202, 231	2011-11-04
DSC_3293	Rum 2, N. vägg, detalj	202, 232	2011-11-04
DSC_3295	Rum 2, N. vägg, detalj	204, 229	2011-11-04
DSC_3296	Rum 2, N. vägg, detalj	204, 205, 206, 211, 230	2011-11-04
DSC_3308	Rum 2, N. vägg, detalj	233	2011-11-04
DSC_3309	Rum 2, N. vägg, karnapet		2011-11-04
IMG_3282	Stenhuggarmärke		2012-10-27
IMG_3285	Stenhuggarmärke		2012-10-27
IMG_3286	Stenhuggarmärke		2012-10-27
IMG_3288	Stenhuggarmärke		2012-10-27
IMG_3290	Stenhuggarmärke		2012-10-27
IMG_3291	Stenhuggarmärke		2012-10-27
IMG_3292	Stenhuggarmärke		2012-10-27
IMG_3001	Stenhuggarmärke		2012-10-27

Lund University
Department of Archaeology and Ancient History
Report Series

1. TOM OHLSSON, Vikingars vardag. En utställning om Löddeköpinge. Utställningskatalog. 1976.
2. LARS LARSSON, Stenåldersjägare i inlandsmiljö. Utställningskatalog. 1977.
3. Institute of Archaeology, University of Lund, Annual Report 1.7.1976–30.6.1977.
4. BOZENA & MAREK WYSZOMIRSKI, Stenålderns ekonomi. Utställningskatalog. 1978.
5. Institute of Archaeology, University of Lund, Annual Report 1.7.1977–30.6.1978.
6. LARS LARSSON, Problemställning och metod för undersökning av mossboplatsen Ageröd V. Undervisningsmaterial. 1979.
7. BERTA STJERNQUIST, Kompendium i djuornamentik 1969. 1970 Stencil. (Ny upplaga 1979).
8. KRISTINA JENNBERT SPÅNG, Från jägare till bonde. Utställningskatalog. 1979.
9. Institute of Archaeology, University of Lund, Annual Report 1.7.1978–30.6.1979.
10. Institute of Archaeology, University of Lund, Annual Report 1.7.1979–30.6.1980.
11. TOM OHLSSON, Löddeköpingeundersökningen 1981. Undersökning av fastigheten Löddeköpinge 30:9. Utgångspunkter och problemställningar. Löddeköpingeundersökningen VI. 1981.
12. Institute of Archaeology, University of Lund, Annual Report 1.7.1980–30.6.1981.
13. LARS LARSSON, Skateholmsprojektet. En utställning om ett fångstsamhälle för 7000 år sedan. Utställningskatalog. 1982.
14. Den medeltida byn. Kompendium i bosättningshistoriska frågor och problem (Red. E. Cinthio). 1982.
15. Institute of Archaeology, University of Lund, Annual Report 1.7.1981–30.6.1982.
16. BIRGITTA HÅRDH, Foteviken – handelsplats eller ledungshamn? Utställningskatalog. 1983.
17. Struktur och förändring i bronsålderns samhälle. Rapport från det tredje nordiska symposiet för bronsåldersforskning i Lund 23–25 april 1983 (Red. B. Stjernquist). 1983.
18. Institute of Archaeology, University of Lund, Annual Report 1.7.1982–30.6.1983.
19. P.O. PERSSON & E. PERSSON, Report on the anthropometrics of the skeletons from the early medieval cemetery in Löddeköpinge (Scania, S. Sweden). The Löddeköpinge Investigation V. 1983.
20. Perspective on archaeological theory and method. (Red. B. Stjernquist) 1984.
21. OVE PERSSON & EVY PERSSON, Anthropological report on the Mesolithic graves from Skateholm, Southern Sweden. I. Excavation Seasons 1980–1982. 1984.
22. Institute of Archaeology, University of Lund, Annual Report 1.7.1984–30.6.1985.

23. BIRGITTA HÅRDH, Grunddragen i Nordens förhistoria. Kompendium för AK 001.
24. Institute of Archaeology, University of Lund, Annual Report 1.7.1984–30.6.1985.
25. BERTIL HELGESSON & MIKAEL JARDBRINK, Forskaren och personen Gordon Childe. 1985.
26. Det sydsvenska kulturlandskapets förändring under 6000 år. Ystadsprojektet. En utställning om människan och miljön ur ett tvärvetenskapligt perspektiv. Utställningskatalog. 1986.
27. BIRGITTA HÅRDH & KENNETH JONSSON, Fyndet i chifonjén. Utställningskatalog. 1986.
28. Institute of Archaeology, University of Lund, Annual Report 1.7.1985–30.6.1986.
29. MATS G. LARSSON, Hamnor, husbyar och ledung. 1987.
30. Institute of Archaeology, University of Lund, Annual Report 1.7.1986–30.6.1987.
31. Institute of Archaeology, University of Lund, Annual Report 1.7.1987–30.6.1988.
32. Gravskick och gravdata. Rapport från arkeologidagarna, 13–15 januari 1988 (Red. E. Iregren, K. Jennbert, L. Larsson). 1988.
33. Faunahistoriska Studier tillägnade Johannes Lepiksaar. Symposium 26 maj 1988 (Red. E. Iregren & R. Liljekvist). 1989.
34. Arkeologi och religion. Rapport från arkeologidagarna 16–18 januari 1989 (Red. L. Larsson & B. Wyszomirska). 1989.
35. BOZENA WYSZOMIRSKA, Bildkompendium för AK 001. Stenåldern. 1990.
36. Stridsyxekultur i Sydsandinavien (Red. L. Larsson). 1990.
37. INGER HÅKANSSON, Bildkompendium för AK 001. Bronsåldern. 1990.
38. Institute of Archaeology, University of Lund, Annual Report 1.7.1988–30.6.1989.
39. LEIF SAHLQVIST, Landskapsgeometri och astronomi i forntiden. 1991.
40. Arkeologi och makt. Rapport från arkeologidagarna 15–17 januari 1990. (Red. L. Larsson & E. Ryberg). 1991.
41. Institute of Archaeology, University of Lund, Annual Report 1.7.1989–30.6.1990.
42. Institute of Archaeology, University of Lund, Annual Report 1.7.1990–30.6.1991.
43. Contacts across the Baltic Sea during the Late Iron Age (Red. B. Hårdh & B. Wyszomirska-Werbart). 1992.
44. EVA ANDERSSON, Inte utan en tråd. Kompendium i textilt teknik och klädnad för ARK 021. 1992.
45. Institute of Archaeology, University of Lund, Annual Report 1.7.1991–30.6.1992.
46. Populations of the Nordic countries. Human population biology from the present to the Mesolithic. Proceedings of the Second Seminar of Nordic Physical Anthropology (Red. E. Iregren & R. Liljekvist). 1993.
47. BIRGITTA HÅRDH, Grunddragen i Nordens förhistoria. Kompendium för ARK 021.
48. Bronsålderns gravhögar. Rapport från ett symposium i Lund 15.XI–16.XI 1991 (Red. L. Larsson). 1993.
49. Institute of Archaeology, University of Lund, Annual Report 1.7.1992–30.6.1993.

50. BJÖRN MAGNUSSON STAAF, *An Essay on the Theory of History in Swedish Archaeology*. 1994.
51. *Utvärdering av grundutbildningen vid Arkeologiska institutionen*. Lunds universitet 1994 (Red. D. S. Olausson). 1994.
52. *Arkeologi och etik. Seminarium för arkeologer och osteologer 9 december 1993* (Red. E. Iregren & B. Werbart). 1994.
53. *Institute of Archaeology, University of Lund, Annual Report 1.7.1993-30.6.1994*.
54. *Arkeologi och förmedling. Rapport från arkeologidagarna 18–19 januari 1994* (Red. E. Andersson, M. Dahlgren & K. Jennbert). 1995.
55. *I Adams barn. En diskussion om etiska aspekter på museiförvaring och återbegravning av medeltida skelettmaterial* (Red. E. Iregren & L. Redin). 1995.
56. BOZENA WYSZOMIRSKA, Reviderad av PER KARSTEN. *Bildkompendium för ARK 301. Stenåldern*. 1995.
57. *Institute of Archaeology, University of Lund, Annual Report 1.7.1994-30.6.1995*.
58. EVA ANDERSSON, *Textilproduktion i Arkeologisk kontext. En metodstudie av yngre järnåldersboplatser i Skåne*. 1996.
59. *Institute of Archaeology, University of Lund, Annual Report 1.7.1995-31.12.1996*.
60. ANNE CARLIE & EVA KRETZ, *Sätt att se på fornlämningar. En teoretisk och metodisk grund för värdebedömning inom kulturmiljövården*. 1998
61. GUNHILD ERIKSDOTTER, GUNILLA GARDELIN & PIA WALLIN, *Från byggnad till dokument. En byggnadsarkeologisk pilotstudie i Malmöhus län*. 1998.
62. EVA ANDERSSON, *Inte utan en tråd. Kompendium i textilteknik och klädnad. Arkeologi och medeltidsarkeologi*. 1998.
63. *Institute of Archaeology, University of Lund, Annual Report 1.1.1997-31.12.1997*.
64. *Att gräva agrarhistoriska lämningar. Rapport från ett seminarium i Lund 1998* (Red. M. Riddersporre). 1998.
65. Han Hon Den Det. *Att integrera genus och kön i arkeologi* (Red. C. Caesar, I. Gustin, E. Iregren, B. Petersson, E. Rudebeck, E. Räf, L. Ströbeck). 1999.
66. FREDRIK SVANBERG, *I skuggan av vikingatiden. Om Skåne, Halland, Blekinge och Själland*. 1999.
67. EVA ANDERSSON, *The common thread textile production during the late Iron Age – Viking Age*. 1999.
68. MARTIN HANSSON, *Agundaborg och Källarholmen – två medeltida "borgar" i Småland. Rapport över arkeologiska undersökningar av Agundaborg, RAÄ 39, Agunnaryd socken och Källarholmen, RAÄ 31, Ryssby socken, Ljungby kommun, Kronobergs län*. 1999.
69. *De långa schaktens arkeologi. En utvärdering och analys av de infrastrukturella snitten genom landskapet* (Red. M. Anglert). 1999.
70. *Institute of Archaeology, University of Lund, Annual Report 1.1.1998-31.12.1998*.
71. *Artefakter – arkeologiska ting. En bok om föremål ur ett arkeologiskt perspektiv* (Red. A. Högberg). 2000.

72. KAJ BORG, Eketorp III. Ett medeltidsarkeologiskt projekt. 2000.
73. MARTIN HANSSON, Jarlens residens. Gammal och ny arkeologi på Hultaby borg. 2000.
74. RÜDIGER KELM, Mölleholmen. Eine slawische Inselsiedlung des 11. Jahrhunderts in Schonen, Südschweden. 2000.
75. Järn. Wittsjöskogskonferensen 1999 (Red. A. Ödman). 2000.
76. ANDERS ÖDMAN, Vittsjö. En socken i dansk järnbruksbygd. 2001.
77. Stenåldersforskningen i fokus. Inblickar och utblickar i sydsandinavisk stenåldersarkeologi (Red. I. Bergenstråle & S. Hellström). 2001.
78. Institute of Archaeology. University of Lund, Annual Report 1.1 1999–31.12.1999.
- 79–80. ERIKA RÄF, Krumknivar, kvinnor och kreatur. Aspekter på kvinnligt genus under äldre järnålder på Öland/Vad spelar djuren för roll? Om djur i öländska gravar från äldre järnålder. 2001.
81. Keramik i Sydsverige. En handbok för arkeologer (Red. A. Lindahl, D. Olausson & A. Carlie). 2002.
82. Kommunikation i tid och rum (Red. L. Larsson). 2001.
83. Monumentala gravformer i det äldre bondesamhället (Red. L. Larsson). 2002.
84. Institute of Archaeology. University of Lund, Annual Report 1.1 2000– 31.12 2000.
85. Bildkompendium. Historisk osteologi. 2002.
86. Institute of Archaeology. University of Lund, Annual Report 1.1.2001– 31.12.2001.
87. A tooth for a tooth. Seminar for odontologists, osteologists and archaeologists, May 28th 1998 (Red. E. Iregren & L. Larsson). 2003.
88. Dawn of Europe (Red. C. Gillis, D. Olausson & H. Vandkilde). 2004.
89. Department of Archaeology and Ancient History, University of Lund, Annual Report 2002.
90. ANDERS ÖDMAN, Skeingeberg – borgen som Saxo glömde. Rapport över arkeologiska undersökningar på fastigheterna Björkeberga 1:17, Skeingeberg (Raä nr 4) och Björkeberga 1:38 (vägbank), Verums socken i Hässleholms kommun, Skåne. 2005.
91. MIMMI TEGNÉR, Järnåldersundersökningar i Skåne. Katalog över arkeologiska undersökningar 1960–2000. 2005.
92. TONY BJÖRK, Skäran på bålet. Om den äldre järnålderns gravar i Skåne. 2005.
93. ANDERS BERNTSSON, Två män i en båt. Om människans relation till havet i bronsåldern. 2005.
94. ANDERS EDRING, Berget i backens skugga. Det sociala landskapet på Kristianstadsslätten under tidig- och mellanneolitikum. 2005.
95. DAG WIDHOLM, Sacred Sites. Burial Customs in South Scandinavian Bronze and Iron Age. 2006.
96. MATS LARSSON, A Tale of a Strange People. The Pittes Ware Culture in Southern Sweden. 2006.
97. PETER SKOGLUND, Hällristningar i Kronobergs län. Motiv, myter och dokumentation. 2006.

98. LARS JÖNSSON & ULRIKA WALLEBOM, Premonstratenserklostret i Östra Tommarp. Arkeologisk forskningsundersökning år 2005. Östra Tommarp 144:4, RAÄ 18, Östra Tommarps socken, Simrishamns kommun, Skåne län. 2005.
99. ANDERS & CHATARINA ÖDMAN, Händelser längs en väg. Finjasjöbygden med den medeltida Hovdalaborgen i centrum – från folkvandringstid till stormaktstid. 2011.
100. ANDERS ÖDMAN, Skånskt järn från Arilds tid till Frans Suells dagar. Tre traditioner av järnforskning. 2014.
101. Etiska perspektiv inom arkeologin. Studenter och lärare i Lund reflekterar över ämnesetiska frågor (Red. E. Iregren & K. Jennbert). 2015.
102. KATARINA BOTWID, Understanding Bronze Age Life. Pryssgården (LBA) in Sweden from an Artisanal Perspective. 2017.
103. SARA WILLIAMSSON & TINA WESTERGREN, Glimmingehus festsal. En byggnadsarkeologisk undersökning. 2024.

